
Innhold

1	FORSLAG TIL VEDTAK	3
2	INNLEDNING	7
3	PLANER OG MÅL	13
4	HOVEDMÅL.....	15
4.1	Opplæringstilbudet skal være sammenhengende og fleksibelt, og forberede for videre utdanning, yrke og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.....	15
4.2	Læringsfellesskapet skal være preget av trygt miljø, gode relasjoner og høyt nærvær	15
4.3	Alle skal oppleve mestring og faglig utfordring hver dag	16
4.4	Et trafiksikkert, effektivt og miljøvennlig transportsystem	16
4.5	Økt verdiskaping og produktivitet	16
4.6	Et rikt kunst- og kulturliv	17
4.7	Bærekraftig areal- og ressursforvaltning.....	17
4.8	God samfunnsutvikling med kulturarv som ressurs	17
4.9	Særlig tverrsektorielle målsetninger	18
5	SEKTORENES PLANER OG BUDSJETT	19
5.1	Sektorovergripende prioriteringer	19
5.2	Utdanning	19
5.3	Regionalutvikling	25
5.4	Samferdsel	35
5.5	Interne, administrative fellestjenester	40
5.6	Tannhelsetjenesten i Buskerud FKF.....	43
6	ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN	44
6.1	Økonomiske rammebetingelser	44
6.2	Økonomiske hovedoversikter.....	50
6.3	Investeringsbudsjett	52
6.4	Økonomien i 10-års perspektiv.....	53
6.5	Selskaper med krav til økonomisk avkastning.....	54

VEDLEGG:

1. BUDSJETTREGLEMENT.....	57
2. REGLEMENT FOR FINANS- OG GJELDSFORVALTNING	60
3. NØKKELTALL	70
4. HOVEDOVERSIKTER I 10 ÅRS PERSPEKTIV	81
5. SAMMENDRAGSTABELLER	90

1 Forslag til vedtak

Fylkesrådmannen foreslår at fylkesutvalget innbyr fylkestinget til å gjøre et slikt vedtak:

1. Budsjett for 2017 - 2020 vedtas med slike rammer:

Driftsbudsjett

(Beløp i mill kr - faste 2017-priser)	Regnskap 2015	Årsbud. (justert) 2016	Forslag til ramme for 2017	Forslag til ramme for 2018	Forslag til ramme for 2019	Forslag til ramme for 2020
Fylkesskatt	1519,5	1587,3	1655,6	1672,2	1688,9	1705,8
Rammetilskudd	1203,3	1243,1	1270,7	1283,4	1296,2	1309,2
SUM DRIFTSINNTEKTER	2722,8	2830,4	2926,3	2955,6	2985,1	3015,0
<i>Netto driftsutgifter 1)</i>						
Sentraladministrasjon - fellesutgifter	132,8	241,1	255,0	246,9	248,2	248,2
Utdanning	1652,0	1492,9	1424,4	1419,4	1408,2	1428,3
Tannhelseforetak	123,2	126,9	117,0	116,0	115,5	114,5
Utviklingsavdelingen	137,8	154,9	130,8	130,5	131,3	131,3
Samferdsel						
Avdeling	10,6	11,5	11,5	11,4	11,4	11,4
Kollektivtransport	371,4	391,6	401,7	392,2	395,7	395,7
Fylkesveger	403,2	326,2	333,8	333,8	333,8	333,8
Pensjon (reg.premie og premieavvik)	-11,8	25,0	40,0	40,0	40,0	40,0
NETTO DRIFTSUTGIFTER	2819,2	2770,0	2714,1	2690,2	2684,0	2703,1
Renteutgifter	75,0	79,2	80,9	82,3	89,9	110,4
Renteinntekter	18,0	15,0	15,0	15,0	15,0	18,8
Renterefusjon skoleanlegg	4,6	3,8	3,5	3,3	3,1	2,8
Renterefusjon fylkesveger	10,2	8,9	10,1	11,4	11,8	14,4
Aksjeutbytte Vardar AS	74,8	88,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av kraft	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Renter Vardar AS	15,7	14,8	15,2	15,2	15,2	15,2
Utviklingsmidler fra Vardar AS	6,6	6,2	6,4	6,4	6,4	6,4
Avdrag	93,8	108,5	125,0	132,1	137,5	149,2
Avdrag elevpc'er	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilbakebetaling av forskutterte veger	20,0		33,1	0,0	0,0	0,0
Kapitalandel av internhusleie	117,9	0,0				
NETTO DRIFTSUTG. INKL FINANS	2763,0	2817,1	2898,9	2849,4	2855,9	2901,1
Motpost avskrivninger	107,6					
Avsatt realvekst	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	21,3
NETTO DRIFTSRESULTAT	67,4	13,3	27,4	106,2	114,4	92,6
Netto endr. driftsfond (+ red., - øk.)	27,9	-26,8	39,7	7,4	12,7	-15,1
Interne finansieringstransaksjoner	1,6	1,2	1,3	2,1	3,0	3,0
Overført fra året før	85,1	128,5	0,0	0,0	0,0	0,0
RESULTAT FØR INVESTERING	182,0	116,3	68,4	115,6	130,1	80,5
Overføres investering	61,6	116,3	68,4	115,6	130,1	80,5
IKKE DISPONERT	120,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Driftsfond 31.12						
- Ordinært	112,3	144,7	118,6	111,3	98,6	113,7
- Veger	13,6	13,6				
Sum driftsfond	125,9	158,3	118,6	111,3	98,6	113,7
Nto driftsresultat i % av frie inntekter			0,9 %	3,6 %	3,8 %	3,1 %
Driftsfond i % av frie inntekter			4,1 %	3,8 %	3,3 %	3,8 %

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr (ekskl mva)		FELLESPROSJEKTER			
VIRKSOMHET	FORMÅL	2 017	2018	2019	2020
IKT felles infrastruktur		9 316	9 316	9 316	9 316
Ladepunkt El bil		1 000			
Elevpc-er		13 100	13 100	13 100	13 100
Visma Flyt Skole		2 009	4 398	2 941	316
Egenkapital Buskerud fylkeskommune pensjonskasse		5 000	5 000	5 000	5 000
Alle bygg	Oppgradering/inneklima	16 236	16 236	16 236	16 236
Alle bygg	Effektiviseringstiltak	10 000	10 000		
Sum - fellesprosjekter og stab		56 661	58 050	46 593	43 968
UTDANNINGSSEKTOREN					
	Særlig kostnadskrevende utstyr	2 907	2 907	2 907	2 907
	Utstyr/inventar nybygg/ombygg inkl overf fra 2016	26 000		15 000	15 000
	Tilpasning av undervisningslokaler	3 000	3 000	4 000	4 000
	Utstyr Fagskolen Tinius Olsen (overført fra 2016)	5 000			
Åssiden vgs	Hus B og E - rehabilitering	44 000			
Rosthaug vgs	Rehab. undervisningsbygg	36 150			
Rosthaug vgs	Rehab. adm.bygg inkl overf fra 2016	11 500			
Gol vgs	Samlokalisering inkl overf fra 2016	10 000			
Rosthaug vgs	Verksted/lager/garasjer		8 000		
Kongsberg vgs	Tinius Olsen (overført fra 2016)	20 000			
Prisstigning 2016 av pågående prosjekter - ikke fordelt, inkl ovf fra 2016		12 862			
Ny investeringsplan		15 000	64 500	287 500	194 500
Sum - utdanningssektoren		186 419	78 407	309 407	216 407
TANNHELSEFORETAKET					
Til foretakets disposisjon		3 528	3 528	3 528	3 528
Sum tannhelse		3 528	3 528	3 528	3 528
SAMFERDSEL					
Samferdselssektoren Fylkes veger		111 678	170 202	148 002	148 002
Investeringer m/renterefusjonsordning		92 000	92 000	92 000	92 000
Økning pga renterefusjonsordning 2015		48 500			
Sum - samferdselssektoren		252 178	262 202	240 002	240 002
TOTALSUM		498 786	402 187	599 530	503 905
FINANSIERING		2 017	2 018	2 019	2 020
Elevrefusjoner - elevpc		8 400	8 400	9 400	9 400
Bruk av lånemidler opptatt tidligere år		100 600			
Overført fra driften		68 384	115 608	130 059	80 483
Låneopptak		321 401	278 179	460 071	414 021
		498 786	402 187	599 530	503 905

Det vises til obligatoriske oversikter 1a, b og 2a, b i vedlegget, ihht §6 i forskrift om årsbudsjett.

-
2. Fylkesrådmannen iverksetter konkrete tiltak beskrevet i økonomiplanen for å tilpasse virksomheten til de økonomiske rammer.
 3. Fylkeetinget vedtar hovedmål beskrevet i økonomiplanen kapittel 4.
 4. Hovedutvalgene vedtar ytterligere fordeling av budsjetttrammene. For sentraladministrasjonen gis denne fullmakten til fylkesrådmannen med unntak av bevilgninger til politisk aktivitet som styres av fylkeetinget.

Hovedutvalgene kan ikke vedta økt aktivitet med virkning for kommende år som ikke har dekning innenfor langtidsbudsjettet ihht budsjettvedtaket.

5. Fylkeetinget fastsetter følgende økonomiske mål:

Netto driftsresultat: Netto driftsresultat skal over tid være minst 4 %

Gjeldsgrad: Det er et mål å redusere fremtidig gjeldsøkning ved neste rullering av økonomiplanen.

6. Det fylkeskommunale skattøret fastsettes til den maksimalsats som følger av Stortingets behandling.
7. Budsjett for skatt økes med 25 mill kr i 2016 (ny prognose i statsbudsjettet) med tilsvarende avsetning til driftsfond. Beløpet brukes i 2017 for å dekke inn manglende helårsvirkning ved de forslåtte tiltak for å bringe budsjettet i balanse.
8. Trekklimit i bank på 100 mill kr videreføres i 2017.
9. Fylkeetinget godkjenner vedlagte, reviderte budsjettreglement.
Hovedregel for overføring av sektor-/avdelings-/enhetsresultater fra ett regnskapsår til neste budsjettår endres slik:
 - Mindreforbruk på mer enn 3% av netto ramme overføres ikke. Det er ingen grense for negativt avvik (merforbruk)
 - Det gjøres unntak for «bundne midler» (politiske vedtak, prosjektmidler mm)
 - Overføring betinger at mål- og resultatoppnåelse er oppfylt.

10. Fylkeetinget godkjenner vedlagte, reviderte finansreglement, hvor det er lagt inn regler om refinansieringsrisiko og etikk.

11. For Tannhelseforetaket i Buskerud FKF stilles budsjetttramme til disposisjon i hht vedtakets pkt 1. Budsjettvedtaket utgjør bestillingen til foretaket og erstatter tidligere års bestilling fra fylkesutvalget. Gjeldende bestilling av tjenester for 2016 videreføres til 2017 med følgende justering:

- Justering for demografisk utvikling, flere pasienter (er økonomisk kompensert)
- Tannlegevaktordningen reduseres noe uten at tilbudet til pasientene blir faglig uforsvarlig
- Klinikker utvikles og driftes i tråd med vedtatte planer i dialog med kommunene
- Effektivisere administrative funksjoner

12. Styret i Brakar AS bes iverksette effektiviseringstiltak med formål å dekke ekstraordinær lønnsvekst i busselskapene som ikke er kompensert i dette budsjettet (0,8 mill kr).

-
13. Fylkestinget ber kontrollutvalget tilpasse forvaltningsrevisjonsoppdragene slik at samlet budsjett for tilsyn og kontroll er innenfor tidligere vedtatt ramme på 2,887 mill kr (prisjustert til 2017-kroner). Dette er en reell nedgang på 0,376 mill kr fra 2016.
14. Fylkesrådmannen bes utrede mulighetene for mer effektiv bruk av skolelokaler, ved å timeplanlegge undervisning fram til kl 1700. Hensikten er å redusere investeringsbehovet for skolelokaler.
15. Fylkesrådmannen får fullmakt til å iverksette planlegging av nybygg og foreta salg av eiendom, som vedtatt i skoleinvesteringsplan 2016 - 2026.

2 Innledning

Årets budsjettforslag inneholder en tydelig prioritering av følgende områder:

- 1) Økt satsing på yrkesrettet opplæring og samhandling med arbeidslivet knyttet til utdanning
- 2) Sikre elevgrupper som står i fare for å falle utenfor arbeidslivet
- 3) Opprettholde et bredt skoletilbud i distriktene
- 4) En opprusting av undervisningsbyggene til de videregående skolene
- 5) Understøttelse av «det grønne skiftet»
- 6) Etablering av felles plansamarbeid med Ringerike

Fylkeskommunen skal i 2017 bruke ca 3,3 milliarder kroner på drift til beste for Buskerudssamfunnet. I tillegg skal vi investere for 0,5 mrd kr i 2017. Fylkesrådmannen har valgt å fokusere på de mulighetene som ligger i dette, og prioritert midlene slik at vi kan få til de viktige satsingene som her er listet opp. Dette arbeidet har vært krevende da det i 2017 ikke vil være forsvarlig å budsjettere med utbytte fra vårt kraftselskap Vardar AS. Med tydelig prioritering av økonomiske midler opp mot politiske mål har det like vel vært mulig å løfte frem viktige satsingsområder.

Fylkesrådmannen mener at budsjettet også gir politisk handlingsrom fremover. Dette handlingsrommet vil fort bli borte om vi ikke foretar tydelige prioriteringer. Prioriteringene har vært mer krevende enn vanlig i fylkeskommunen, da nye satsinger skal ha midler og inntektene fra vårt krafteierskap som nevnt bortfaller

Det vil ikke være slik at alle tilpasninger som foreslås applauderes, tvert imot. Derfor er det viktig å se på alternativet. Dersom vi ikke gjør noen tilpasninger, vil konsekvensen bli at en så stor andel av midlene våre brukes til «faste poster» slik at den løpende handlefriheten blir borte, og vi vil ikke lenger/i samme grad kunne prioritere ikke - lovpålagte oppgaver. Eksempler på slike ikke- lovpålagte oppgaver som kan trues om vi ikke tilpasser driften langsiktig, er Ung Invest AiB og ulike utdanningstilbud som har et tynt elevgrunnlag, men som er viktige for næringslivet. Særlig gjelder dette yrkesfaglige utdanningsprogrammer i distriktene. Om disse tilbudene svekkes, vil det på sikt være meget negativt for bo- og arbeidsmarkedet i øvre del av fylket. Andre midler som fort kan forsvinne, er de midlene som politikerne løpende kan prioritere til aktuelle prosjekter rundt omkring i fylket.

Fylkesrådmannen ser frem til en god og konstruktiv, men krevende budsjettbehandling.

Kommentar til prioriteringene

Undersøkelser viser at så mange som 50% av dagens yrker er vesentlig redusert eller borte om 20 år. Samtidig står vi foran en stor eldrebølge. For å sikre arbeidsplasser og velferd i Buskerud i fremtiden må vi derfor foreta prioriteringer:

Utdanne arbeidstakere som har en fremtidsrettet kompetanse koblet opp mot arbeidslivets behov

- Fylkesrådmannen foreslår en vesentlig økning av budsjettet til opplæring i bedrift. I forhold til 2016 styrkes budsjettet med ca 37 mill kr. I tillegg økes satsen på lærlingtilskuddet (statlige midler). Antall løpende lærekontrakter vil i år være nær 2000, og det anses som uheldig om denne trenden må reverseres som følge av manglende budsjetter
- Det foreslås videre å sette av en fast årlig sum på 3 mill kr til samhandling mellom skole og næringsliv. Pr i dag mangler vi slike midler, som igjen medfører alt for mange prosjekter stanses opp/ikke blir gjennomført på grunn av dette.

Sikre høy yrkesdeltakelse

- Her er Ung Invest/AIB særlig viktig. Dette er et unikt og anerkjent tilbud utviklet i Buskerud. Tilbudet kan vise til gode resultater med å utvikle ungdom som står i fare for å falle utenfor utdanning og yrkesliv. Tilbudet er vår største ikke lovpålagte aktivitet, og fylkesrådmannen har derfor foretatt en tydelig prioritering ved å videreføre dette tilbudet.
- Videre er det viktig å følge opp den gode trenden vi har med lærlinger

Opprettholdelse av et bredt skoletilbud i distriktene

- Det koster å ha et desentralisert undervisningstilbud. Våre tre skoler i Numedal og Hallingdal har over tid et synkende elevgrunnlag. Spesielt Numedal er utsatt over tid. Fylkesrådmannen mener at disse tre skolene er våre viktigste distriktpolitiske virkemidler, og foreslår derfor å opprettholde disse skolene med et godt utvalg av utdanningsprogram.

En opprusting av undervisningsbyggene til de videregående skolene

- Det er for første gang utarbeidet en helhetlig skoleinvesteringsplan for Buskerud. Denne planen behandles samme dag som økonomiplanen, og de to sakene er synkronisert. Det vil si at det er 100% samsvar mellom de skoleinvesteringer som foreslås og budsjettforslaget. Fylkesrådmannen mener det er fremlagt en god og nøktern plan som sikrer gode undervisningsbygg fremover. Det er også samsvar mellom forslag til en langsiktig strategi for det offentlige videregående skoletilbudet i Buskerud og skoleinvesteringsplanen. I budsjettforslaget for drift foreslås ytterligere innstramming i det langsiktige skoletilbudet som følge av manglende kraftinntekter fra Vardar.

Understøttelse av «det grønne skiftet»

- Det opprettholdes et godt busstilbud på tross av en utfordrende økonomi
- Det legges videre inn midler slik at ca. 90% av bussene går over til biodrivstoff i 2017. Med dette, og prøveprosjekt med el-busser på stekningen Drammen-Mjøndalen, vil Buskerud markere seg som et ledende fylke i det grønne skiftet.

Etablering av felles plansamarbeid med Ringerike

- Det prioriteres midler til felles plansamarbeid med Ringerike. Dette er et pionerprosjekt der kommunene og fylket går sammen om å planlegge Ringeriksområdes fremtid sett i lys av de endringer som vil komme med Ringeriksbanen.

Regionale utviklingsmidler

Statsbudsjettet innebærer en klar dreining i virkemiddelbruken i distriktpolitikken fra utviklingsmidler til samferdselsmidler. For Buskerud betyr det reelt ca 20% nedgang i tildelingen av regionale utviklingsmidler fra staten. I tillegg gis det så sterke føringer på resten av midlene at de i praksis ikke kan benyttes som i dag. Midlene skal fremover i stor grad brukes gjennom Innovasjon Norge. Det vil si at fylkeskommunen må bli mye tydeligere i sin bestilling ovenfor Innovasjon Norge. Samtidig må vi dreie vår bistand til kommunene og lokalt næringsliv fra direkte økonomisk støtte til bistand ved å søke midler i Innovasjon Norge, EU midler og andre utviklingsmidler. I praksis betyr dette at vår støtte til kommuneregioner og omstillingskommuner forsvinner som ren pengestøtte, og dreies mot prosesstøtte for å søke midler hos andre instanser. Dette vil oppleves som en stor omlegging for kommunene.

Avkastning fra Vardar AS

I økonomiplanen fra 2016 ble det lagt opp til 100 mill kr. i utbytte fra vårt kraftselskap, Vardar AS, i 2017. Svake priser i kraftmarkedet, lavere vindkraftproduksjon, stigende eurokurs og fallende renter har desimert resultatene i Vardar AS. Selskapsverdien har sunket betraktelig. Selskapet har varslet

fylkeskommunen om at vi mest sannsynlig ikke kan påregne utbetaling av utbytte i 2017. Det er innhentet uavhengig vurdering som bekrefter dette.

For de kommende år, 2018 og videre, vil utbyttet avhenge av en rekke forhold som det nå er knyttet usikkerhet rundt. Avkastning fra 2018 og videre vil kunne komme fra:

- Løpende overskudd
- Salg av deler av porteføljen

Det er knyttet stor usikkerhet ved begge disse postene. Vardar AS vil i løpet av våren 2017 å få oversikt over fremtidige avkastningsmuligheter.

Fylkesrådmannens vurdering er at vi fremover ikke kan budsjettere med så usikre midler. Det kan antakelig påregnes et visst utbytte fra driften fra 2018. Fylkesrådmannen velger likevel ikke å legge dette inn i langtidsbudsjettet da forslag til ny kommunelov innebærer at Buskerud fylkeskommune fremover må øke sine årlige avdrag med 20-30 mill kr. Dette vil vi vite mer om når Stortinget sluttbehandler kommuneloven, sannsynligvis i 2017. Det vil også påregnes økte utgifter til nytt fylkeshus fra ca 2019.

Eventuelle salgsinntekter fra Vardars datterselskaper bør etter fylkesrådmannens vurdering uansett ikke brukes til drift, men til investering eller nedbetaling av gjeld (ut fra prinsippet om at salg av faste eiendeler skal reinvesteres i faste eiendeler).

Det kan være en god løsning å bruke eventuelle inntekter generert av salg av verdier til å investere i nytt fylkeshus, for på den måten å unngå husleie.

Oppsummert vil fylkesrådmannen derfor foreslå å tilpasse driften til et nivå uten bruk av midler fra Vardar. I budsjettbehandlingen i 2018 kan man så vurdere konsekvensen av ny kommunelov og nytt fylkeshus opp mot fremtidige inntekter fra Vardar.

Tiltak og omstillingsperiode

Totalt er det realitetsvurdert ulike budsjettreduksjoner med samlet verdi på over 200 mill kr (helårsvirkning i 2020), hvorav mye ikke har blitt foreslått. Denne listen er vedlagt i sin helhet slik at man politisk har best mulig grunnlag for prioriteringer.

Mange av tiltakene får ikke full årseffekt i 2017. Det er flere årsaker til det. Blant annet kan man ikke ta innsparinger i skolen midt i et kalenderår, men må vente til oppstart av et nytt skoleår. For å kompensere for manglende årsvirkning av foreslåtte tiltak, har fylkesrådmannen redusert noe på egenfinansiering i investering. For 2017 er det i tillegg foreslått å bruke ca 28 mill kr fra driftsfondet. Dette inkluderer ekstra skatteinntekter som vil påløpe høsten 2016. Fra 2018 vil man se resultater fra omstillingstiltakene som vil føre driften i balanse.

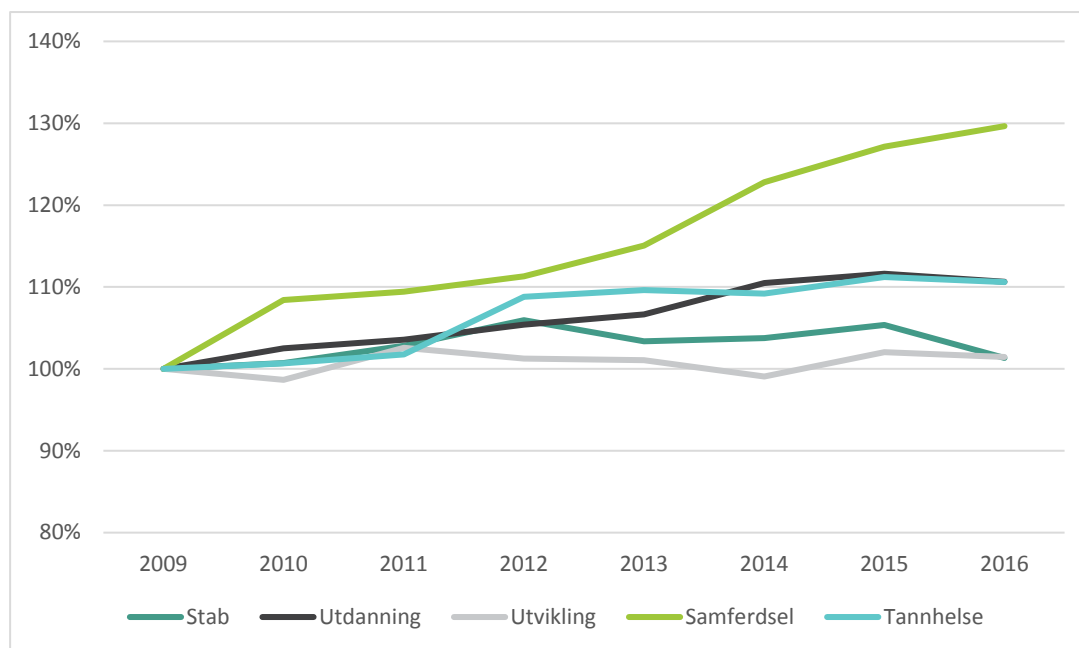
Fylkesrådmannen har lagt vekt på at alle elever skal få fullføre den utdanningen de har påbegynt, selv om tilbudet ikke får opptak av nye kull fra 2017.

De utdanningstilbudene som foreslås innskrenket eller nedlagt, har enten dårlig søkning, er lite yrkesrelevant sett i forhold til om elevene gikk på andre utdanningsprogrammer, eller de er kostbare å drive. For alle utdanningsprogrammer som konverteres, er det beregnet at de samme elevene begynner i andre utdanningsprogram med 30 elever i hver klasse. De konkrete tilpasninger til rammen er omtalt sektorvis.

Tidligere prioriteringer og statlige forutsetninger for ressursbruk

For å vurdere nivå på budsjettreduksjon pr sektor, har fylkesrådmannen sett på flere forhold; historisk prioritering mellom sektorene, statlige forutsetninger i inntektssystemet og politiske prioriteringer.

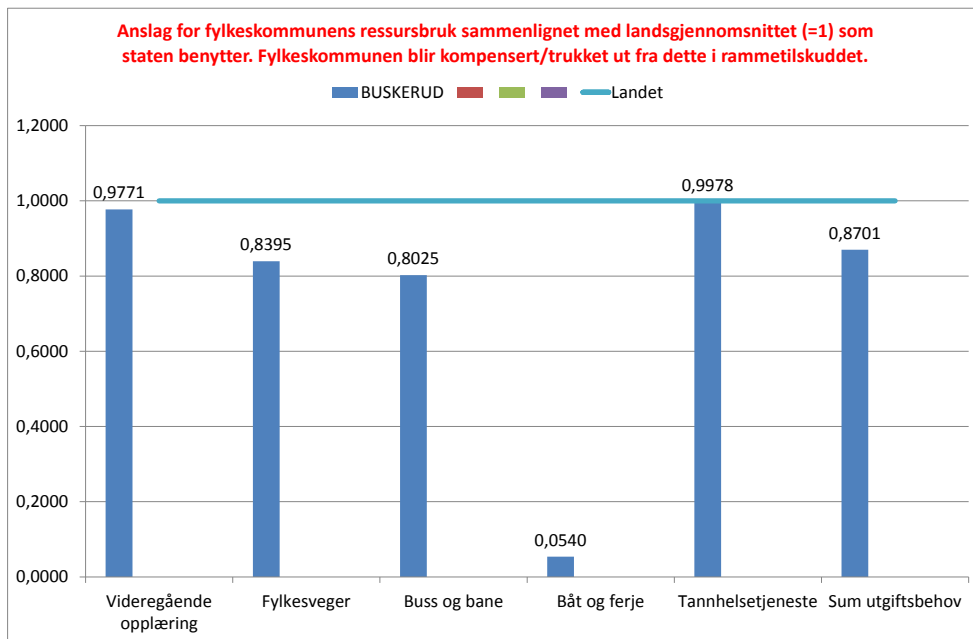
Over tid har Fylkestinget bevisst prioritert de ulike tjenester forskjellig. Grafen under viser relativ prosentvis utvikling på budsjettømmene pr sektor i faste 2016 priser. Det er korrigert for interne oppgaveendringer (eksempelvis har eiendomsforvaltningen ligget på ulike budsjettområder i perioden).

I perioden 2009-2016 har budsjettømmene til samferdsel økt med ca 30% og rammen til utdanning og tannhelse økt med 11%. Rammene til utviklingsavdelingen og staben er på reelt samme nivå i 2016 som i 2009.

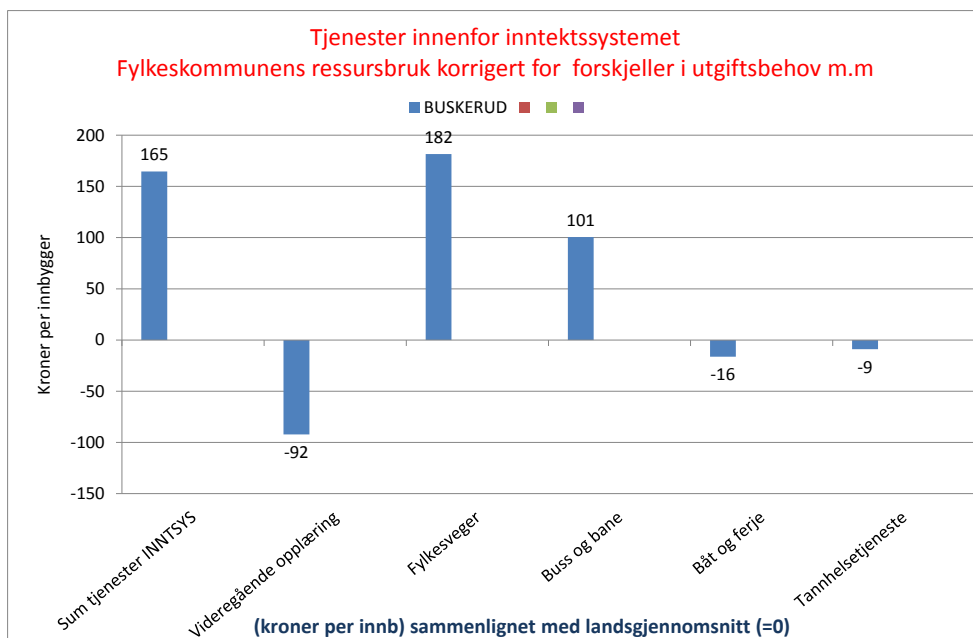
Det statlige inntektssystemet forutsetter at det er 13% rimeligere å drive tjenesteyting i Buskerud enn i gjennomsnittsfylket (vises ved søylen «sum utgiftsbehov»). Det er særlig på samferdselsområdet vi er forutsatt å ha lavere kostnader enn gjennomsnittet. På dette området har Fylkestinget hatt en økende prioritering de siste årene. For utdanning og tannhelse forutsetter vi kostnadmessig å ligge på gjennomsnittet.

Figuren viser kostnadsnøkler for Buskerud.

* Kilde: KS

I figuren under vises faktisk ressursbruk i de ulike sektorene i Buskerud i 2015 ifht landsgjennomsnittet, korrigert for utgiftsbehov som beskrevet over. Her fremgår det at vi bevisst har prioritert samferdsel fremfor undervisning. På utdanning har vi brukt 92 kr pr innbygger mindre enn inntektssystemets kostnadsnøkler tilsier. Tilsvarende brukte vi 182 kr pr innbygger mer på fylkesveger.

* Kilde: KS

Risiko

Fylkesrådmannen har ikke kunnet ta høyde for all risiko forbundet med fremtidig økonomisk planlegging. I tabellen fremkommer usikre forhold.

Risikomomenter	Kommentar
Anslag på frie inntekter og vekst i årene fremover	Fylkesrådmannen har budsjettert med 1 % realvekst i langtidsbudsjettet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gitt signaler om at vi ikke kan regne med høy vekst i årene som kommer. Demografieffekter i kommunene vil kreve mye penger.
Innsparingsprogram i administrasjonen, jfr HP 2016	Arbeidet går så langt etter planen, men det stilles krav om omstilling og IKT-investeringer for å gjennomføre programmet. Opptrappingsplanen økes med 3 mill kr i 2018.
Forslag til budsjettreduksjoner på sektorene i dette budsjettet	Det er første gang (på svært lenge) organisasjonen skal redusere budsjettet i et slikt omfang. Dette vil kreve stor politisk og administrativ gjennomføringsevne. Det er usikkerhet ved beløp, gjennomføringstid og evt konsekvenser av nye rettigheter i lovverk (eks rett til ledig skoleplass i andre fylker og hjemfylket får automatisk rett til å betale). For flere tiltak kan det bli behov for omstilling etter overtallighet.
Pensjonskostnader	Det er budsjettert med netto økte pensjonskostnader på 5,6 mill kr. Avskrivning av premieavvik mm økes med 15 mill kr, mens ordinær premie reduseres med ca 9,4 mill kr grunnet lavere normalpremie og AFP. Fremtidig lønnsvekst, rentenivå, avkastning og kostnader i pensjonskasseordningen mm vil påvirke disse budsjettene.
Rentenivå	Rentenivået er fortsatt svært lavt. Fylkesrådmannen utnytter dette, men sikrer seg også delvis mot fremtidig renteøkninger.
Mulig økt minimumsavdrag	Det forventes økt krav til minimumsavdrag i ny kommunelov (på høring) på 20-30 mill kr. Forslag til håndtering er vist i omtale av utbytte fra Vardar.
Utbyttesvikt fra Vardar AS	Det vises til egen omtale
Volumvekst på tjenester	Det er stor satsing på fagopplæring i budsjettet der det er lagt inn 37 mill kr til volumvekst ifht 2016. Det er usikkerhet ved fremtidig kostnader til gjesteelever, voksenopplæring og elever i sosialmedisinske institusjoner.
Nytt fylkeshus	Det er usikkerhet ved kostnadene knyttet til evt nytt fylkeshus. Det vises til mulig løsning under omtale av Vardar AS.
Anslag på investeringsprosjekter	Det er tatt høyde for noe usikkerhet ved investeringsprosjektene, der særlig salgsinntektene i helhetlig investeringsplan er usikre (salg av Maren Händler og Kongsgårdsmoen).

3 Planer og mål

Visjon:

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE SKAPER RESULTATER GJENNOM SAMHANDLING

Oppgavene Buskerud fylkeskommune er satt til å løse, dekker mange ulike samfunnsområder. Disse løses best ved god samhandling både innad i egen organisasjon og sammen med Buskerudsamfunnet.

Buskerud fylkeskommune har en rekke [politisk vedtatte planer](#). Disse kan hovedsakelig deles inn i tre kategorier:

1. Regionale planer som følger av plan- og bygningslovens pålegg om regional planlegging
2. Sektorstrategier som er fylkeskommunens egne selvvalgte strategier for tjeneste- og samfunnsutvikling hvor fylkeskommunen selv har virkemidler
3. Interne organisatoriske strategier for intern drift av fylkeskommunen som organisasjon

Disse planene samt øvrige politiske føringer legges til grunn for mål og prioriteringer i økonomiplanen 2017-2020:

Regionale planer etter plan og bygningsloven:

[Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping](#)

[Areal- og transportplan for Buskerudbyen 2013-2023](#)

[Regional plan for Hardangervidda 2011 - 2025](#)

[Regional plan for Nordfjella 2014 - 2025](#)

[Regional plan for kunnskapssamfunnet](#)

[Handlingsprogram for regional plan for kunnskapssamfunnet 2016](#)

[Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021](#)

[Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016-2021](#)

[Regional plan for vassforvaltning i vassregion Sogn og Fjordane 2016-2021](#)

[Kollektivtransportplan for Buskerud fylke](#)

[Handlingsprogram for kollektivtransport 2014-2017](#)

Regionale planer under utarbeidelse/ rullering:

[Regional plan for kulturminnevern](#)

[Regional plan for areal- og transport](#)

Kollektivtransportplan for Buskerud, Fylkesdelplan for avkjørsler og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud og Areal- og transportplan for Buskerudbyen 2013-2023 vurderes som en del av sluttbehandlingen av Regional areal- og transportplan for Buskerud. Der skal det avgjøres om de skal innlemmes i regional plan for areal- og transport, revideres eller avvikes.

Sektorstrategier (fylkeskommunens egne planer for utvikling av samfunn og tjenester)

[Kunst- og kulturstrategi for Buskerud 2011-2014](#)

[Handlingsplan 2015-2015 for kunst- og kulturstrategi](#)

[Strategiplan for Den kulturelle skolesekken i Buskerud 2013-2016](#)

[Internasjonal strategi - «Buskerud i Europa»](#)

[FoU- og Innovasjonsstrategi i Buskerud 2010-2015 \(revidering startet\)](#)
[Strategi for idrett og friluftsliv i Buskerud](#)
[Handlingsplan](#)

[Fylkesvegstrategi 2014-2023](#)
[Handlingsprogram for fylkesveger 2014-2017](#)
[Strategi for trafikksikkerhet i Buskerud 2014-2023](#)
[Handlingsprogram for fylkets trafikksikkerhetsutvalg 2014-2017](#)

[Kunnskapsskolen i Buskerud \(revideres\)](#)
[Pedagogisk grunnlag for Kunnskapsskolen i Buskerud](#)
[Langsiktig strategi for det offentlige videregående skoletilbudet i Buskerud \(fra 2017\)](#)
[Tilgangen på læreplasser i 2018 og behovet for fagarbeidere i 2020](#)
[Skoleinvesteringsplan](#)
[Plan for opplæring innenfor kriminalomsorgen i Buskerud 2015–2019](#)
[Eierstrategi for Fagskolen Tinius Olsen 2014-2016](#)

Interne organisatoriske strategier (fylkeskommunens egne planer for utvikling av den administrative delen av organisasjonen)

[Arbeidsgiverstrategi for Buskerud fylkeskommune 2015 - 2020](#)
[Digitaliseringsstrategi for Buskerud fylkeskommune 2015 - 2017](#)
Kommunikasjonsstrategi
Innkjøpsstrategi

4 Hovedmål

Hovedmålene presenteres her samlet. I tillegg finnes de sortert under hvert sektorkapittel.

4.1 Opplæringstilbudet skal være sammenhengende og fleksibelt, og forberede for videre utdanning, yrke og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Gjennom forpliktende faglig samarbeid mellom grunnskole og videregående skole skal elevene kjenne igjen forventninger til elevrollen, vurderingspraksis og arbeidsmåter på tvers av skoleslagene. Et tett og godt samarbeid med samfunns- og arbeidsliv om utplassering, læreplasser, hospiteringsordninger, ekskursjoner, oppdrag, og lokaler og utstyr gir en virkelighetsnær og oppdatert opplæring. Gjennom dette forberedes elever og lærlinger på jobb eller videre studier og oppøver kompetanser som de trenger for aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

VI SKAL OPPNÅ:

- Nye kontrakter og løpende kontrakter er henholdsvis minst 1.100
- Andel som slutter i videregående skole årlig er mindre enn 4% på fylkesnivå. Skolene har minst 0,5% poeng forbedring fra forrige skoleår.
- Andel som hever lærekontrakt er mindre enn 5,5% samlet.
- Indikatorer relevant opplæring, og rådgivning viser grønt på fylkesnivå i den årlige elevundersøkelsen¹. Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 på hver av indikatorene sammenliknet med forrige års undersøkelse.
- Indikatorer for skolen som forberedelse til læretid skal minst vise verdi 3,6 på fylkesnivå i den årlige lærlingeundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 sammenliknet med forrige års undersøkelse.
- Alle elever skal få tilgang til profesjonell kunst og kultur.
- Læring hele livet

4.2 Læringsfellesskapet skal være preget av trygt miljø, gode relasjoner og høyt nærvær

Gjennom et inkluderende og trygt arbeids- og læringsmiljø med vekt på gode relasjoner, skal elever og lærlinger reelt kunne medvirke og påvirke sin opplæringssituasjon slik at opplæringsarenaen blir et godt sted å være med høyt læringsutbytte som mål.

VI SKAL OPPNÅ:

- Indikatorene for mobbing og læringskultur skal ha grønt nivå i fylket i den årlige elevundersøkelse. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatorene for elevdemokrati og medvirkning skal samlet minst ha gult nivå i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Gjennomsnittlig dags- og timefravær er på fylkesnivå lavere enn hhv 8 dager, og 20 timer. Skolene forbedrer seg med minst 10% for både dags- og timefravær fra forrige skoleår.

¹ Elev- og lærlingeundersøkelsene har en svarskala som går fra 1 til 5. Høyest mulig verdi er 5.

-
- Indikatorene for trivsel, og for medvirkning skal henholdsvis minst ha verdier på 4,5 og 3,8 på fylkesnivå i den årlige lærlingeundersøkelsen.
 - En helsefremmende videregående opplæring

4.3 Alle skal oppleve mestring og faglig utfordring hver dag

Gjennom kollektivt arbeid med god utvikling av formidling, læringsledelse og vurderingspraksis, skal elever og lærlinger møte tilpasset opplæring på skolen og i lærebedriften. Alle i læringsfellesskapet skal oppleve å få planmessig opplæring, faglige utfordringer på sitt nivå, god støtte og faglig veiledning.

VI SKAL OPPNÅ:

- Fullført og bestått videregående skole årlig er på fylkesnivå 83%. Hver skole har fremgang på 1% poeng fra forrige skoleår. Andel beståtte fag- og svenneprøver årlig er 91%.
- Indikatorene for mestring, faglig utfordring og støtte fra lærerne skal ha grønt nivå for fylket i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatoren for vurdering for læring skal samlet minst ha gult nivå i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatoren for kollegialt fellesskap skal minst vise verdien 4,5 i personalundersøkelsen, og indikatoren felles mål skal ha en fremgang på minst 5%.
- Indikatorene for læringskrav, læringsmuligheter, planmessig opplæring og løpende faglig veiledning skal ha verdier over 3,9 i den årlige lærlingeundersøkelsen.
- Karaktersnitt for matematikk, norsk og engelskeksamen i vgs er minst 3,0 – 3,5 karakterpoeng.
- Styrke skolebibliotekarenes mulighet til kompetanseheving og nye erfaringer

4.4 Et trafikksikkert, effektivt og miljøvennlig transportsystem

VI SKAL OPPNÅ:

- Ta veksten i personbiltrafikk i byområder og tettsteder med sykkel, gange og kollektivtrafikk
- Ivareta vegkapitalen og redusere forfallet på fylkesvegnettet
- Øke framkommeligheten for pendlere og næringslivets transporter
- Halvere antall drepte og hardt skadde i trafikken innen 2023 (fra 2014)
- Redusere Klimagass, lokal luftforurensing og støy

4.5 Økt verdiskaping og produktivitet

VI SKAL OPPNÅ:

- Aktiv ledelse og samhandling i regionalt partnerskap for verdiskaping og næringsutvikling
- Verdiskapende klynger og nettverk
- Verdiskapende næringsliv i distriktene
- Økt entreprenørskap
- Grønn vekst
- Attraktive kommuneregioner for innbyggere, bedrifter og kapital
- Økt forskning, innovasjon og kompetanse
- Styrke omstillingskommunene
- Regional utvikling gjennom internasjonalt engasjement

4.6 Et rikt kunst- og kulturliv

VI SKAL OPPNÅ:

- God og aktiv formidling av kulturarv
- Funksjonelle bibliotek for alle i fylket, med styrket infrastruktur.
- Større og bredere publikumsoppslutning på arrangementer og i kulturinstitusjoner
- Profesjonelle kunst- og kulturaktører som sikrer kvalitet og mangfold
- Et allsidig, synlig og inkluderende kultur-, idrett- og friluftsliv
- Alle elever i grunnskolen skal oppleve kunst og kultur av høy kvalitet

4.7 Bærekraftig areal- og ressursforvaltning

VI SKAL OPPNÅ:

- Økt trivsel, bedre helse og en jevnere fordeling av god helse i befolkningen
- God samhandling i oppfølging av Regional planstrategi for Buskerud 2017-2021
- Styrket kunnskapsgrunnlag om regionale utviklingstrekk for Buskerudsamfunnet
- Effektiv og god samordning mellom kommuner, statlige etater og fylkeskommunen i planleggingen
- Bærekraftig og effektiv areal- og transportutvikling
- Bærekraftig bruk av vann- og naturressurser
- God samhandling med kommunene og organisasjonene om forvaltning av vilt og innlandsfiskeressursene
- Etablere bærekraftsindikatorer for Buskerud
- Regionenes egenart og fortrinn tydeliggjøres og utvikles
- Gode arealer og anlegg for rekreasjon og aktivitet sikres og utvikles
- Bærekraftig forvaltning av vannressursene
- Gode arenaer og prosesser for demokratisk samfunnsutvikling

4.8 God samfunnsutvikling med kulturarv som ressurs

VI SKAL OPPNÅ:

- Ferdigstille arbeidet med regional plan for kulturminnevern
- God bevaring og bærekraftig bruk av et representativt utvalg kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
- Ivaretagelse av kulturminneinteresser i plan- og byggesaker i tråd med plan- og bygningsloven og kulturminneloven
- Bruk av kulturarven som en ressurs i by- og tettstedsutvikling
- God kompetanse om kulturminnevern i kommunene
- God kompetanse innenfor tradisjonelt bygghåndverk hos håndverkere
- God oppfølging av eiere og forvaltere av fredete og verneverdige kulturminner
- Styrket kunnskapsgrunnlag om kulturminner i kommunene
- God formidling av Buskeruds kulturarv
- God samhandling i kulturarvsektoren

4.9 Særlig tverrsektorielle målsetninger

Dette avsnittet omtaler sentrale tverrsektorielle målsetninger som er premisser for øvrige mål. Bakgrunnen for at temaene omtales særskilt er at de skal hensyntas i alle sektorer og ligge til grunn for øvrige mål og planer. Dersom de hadde fremstått som enkeltmål i en sektor ville det kunne fungert som barriere for tverrsektorielt samarbeid på sentrale ansvarsområder som skal bidra til samfunnsutviklingen.

Folkehelse

Folkehelseloven, trådte i kraft 1. januar 2012. Loven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer helse og trivsel. Folkehelsearbeidet er tverrsektorielt langsiktig arbeid som strekker seg over alle forvaltningsnivåer. Alle virksomhetsområder i Buskerud Fylkeskommune har skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler som er tillagt. Dette skal skje gjennom regional utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting og tiltak som kan møte fylkets folkehelseutfordringer. Fylkeskommunen skal være pådriver for å samordne folkehelsearbeidet i fylket.

Klima, miljø og bærekraft

Alle sektorer må i sin planlegging forholde seg til problemstillinger knyttet til klima og miljø og bærekraft. Norge har som mål at klimagassutslippene skal reduseres frem mot 2030 og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050. Norges utslippsforpliktelse under Parisavtalen foreslås lovfestet gjennom en ny Klimalov. Fylkeskommunen har som ansvar å bidra til å utvikle velfungerende lokalsamfunn. Klima- og miljøutfordringene påvirker alle sektoren og er blant annet knyttet til arealbruk, økte klimagassutslipp og behov for tilpasning til klimaendringer. Dette skal skje gjennom blant annet løses gjennom samfunnets omstillingsevne i areal- og samfunnsplanleggingen, gjennom skolene, miljøteknologiutvikling og styrket grønn konkurransekraft for næringslivet.

FoUI og internasjonalt arbeid

FoUI og internasjonalt arbeid utløser merverdier og bidrar til kunnskapsbasert utvikling og innovasjon i alle sektorer. Det kan også utløse midler til prosjekter. Arbeid på disse fagfeltene skal understøtte driften. Arbeid med FoUI er et tverrsektorielt ansvar, og viktig å ha med seg i utforming av mål. Innovasjon skjer først og fremst i samspill mellom ulike aktører, med både samarbeid og konkurranse. Innovasjoner skjer i alle næringer og i alle slags bedrifter og i offentlig sektor.

5 Sektorenes planer og budsjett

5.1 Sektorovergripende prioriteringer

Gjennom vedtak av de regionale planene legger fylkestinget ambisjonsnivået for prioriteringer hos både fylkeskommunen og hos partnerne i hver av de regionale planene. Ressurser til tiltak for å gjennomføre den enkelte regionale planen ligger i sektorene med gjennomføringsansvaret. Det er ved tversektorielle prosjekter det ofte mangler midler da dette ikke ligger inne i den enkelte sektors budsjett, blant annet mellom skole og næringsliv. Mange prosjekter stopper opp av den grunn.

Fylkesrådmannen ser behov for å sette av midler til felles prosjekter på tvers av sektorene; eksempelvis innenfor utdanning/næringsliv. Det foreslås avsatt årlig 3 mill kr. Budsjettet ligger på fylkesrådmannens ansvar.

De videregående skolene i Buskerud samarbeider i utstrakt omfang med arbeidslivet om alt fra utplassering av elever, hospiteringsordninger for ansatte, felles kompetanseutvikling, samarbeid om lokale og utstyr. Næringslivet ønsker å bidra til gode utdanningsløp som styrker elevenes læring og gir mer relevant utdanning for næringslivet. Mye av tiltak her må skje innenfor ordinær drift, men ekstra ressurser settes inn på å løse særskilte prosjekter som løfter samarbeid skole-næringsliv ytterligere og utfordrer etablerte praksiser.

5.2 Utdanning

5.2.1 Mål og prioriteringer

Prioriteringene i økonomiplanen 2017-2020 følger mål og prioriteringer vedtatt av fylkesting og/eller hovedutvalg:

- Regional plan for Kunnskapssamfunnet
- Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping
- Kunnskapsskolen i Buskerud
- Eierstrategi for Fagskolen Tinius Olsen

Videre legger budsjettforslaget til grunn forslag til langsiktig strategi for det offentlige videregående skoletilbudet i Buskerud, og Yrkesopplæringsnemndas vedtak om Tilgangen på læreplasser i 2018 og behovet for fagarbeidere i 2020.

Behovet for fagarbeidere og dermed fag- og yrkesopplæringen er prioritert i budsjettforslaget sammen med fagskoleutdanning. Videre er Hallingdal og Numedal prioritert mht fortsatt bredde i utdanningstilbudet til tross for nedgang i ungdomskullene, for å bidra til nærings- og samfunnsutviklingen i de to dalførene.

Opplæringstilbudet skal være sammenhengende og fleksibelt, og forberede for videre utdanning, yrke og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsnivå (ref 4.1)

- Nye kontrakter og løpende kontrakter er henholdsvis minst 1.100 og 1.950.
- Andel som slutter i videregående skole årlig er mindre enn 4% på fylkesnivå. Skolene har minst 0,5% poeng forbedring fra forrige skoleår.

-
- Andel som hever lærekontrakt er mindre enn 5,5% samlet.
 - Indikatorene relevant opplæring, og rådgivning viser grønt på fylkesnivå i den årlige elevundersøkelsen². Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 på hver av indikatorene sammenliknet med forrige års undersøkelse.
 - Indikatorene for skolen som forberedelse til læretid skal minst vise verdi 3,6 på fylkesnivå i den årlige lærlingeundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 sammenliknet med forrige års undersøkelse.

Læringsfellesskapet skal være preget av trygt miljø, gode relasjoner og høyt nærvær (ref 4.2)

- Indikatorene for mobbing og læringskultur skal ha grønt nivå i fylket i den årlige elevundersøkelse. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatorene for elevdemokrati og medvirkning skal samlet minst ha gult nivå i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Gjennomsnittlig dags- og timefravær er på fylkesnivå lavere enn hhv 8 dager, og 20 timer. Skolene forbedrer seg med minst 10% for både dags- og timefravær fra forrige skoleår.
- Indikatorene for trivsel, og for medvirkning skal henholdsvis minst ha verdier på 4,5 og 3,8 på fylkesnivå i den årlige lærlingeundersøkelsen.

Alle skal oppleve mestring og faglig utfordring hver dag (ref 4.3)

- Fullført og bestått videregående skole årlig er på fylkesnivå 83%. Hver skole har fremgang på 1% poeng fra forrige skoleår. Andel beståtte fag- og svenneprøver årlig er 91%.
- Indikatorene for mestring, faglig utfordring og støtte fra lærerne skal ha grønt nivå for fylket i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på minst 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatoren for vurdering for læring skal samlet minst ha gult nivå i den årlige elevundersøkelsen. Hver skole hever seg med en skåre på 0,2 sammenliknet med forrige gjennomføring.
- Indikatoren for kollegialt fellesskap skal minst vise verdien 4,5 i personalundersøkelsen, og indikatoren felles mål skal ha en fremgang på minst 5%.
- Indikatorene for læringskrav, læringsmuligheter, planmessig opplæring og løpende faglig veiledning skal ha verdier over 3,9 i den årlige lærlingeundersøkelsen.
- Karaktersnitt for matematikk, norsk og engelskeksamen i vgs er minst 3,0 – 3,5 karakterpoeng.

² Elev- og lærlingeundersøkelsene har en svarskala som går fra 1 til 5. Høyest mulig verdi er 5.

5.2.2 Budsjett

Driftsbudsjett

Forslag til endringer

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	1432,886	1428,686	1428,686	1451,186
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	35,378	35,378	35,378	35,378
Endret sats AFP	-1,056	-1,056	-1,056	-1,056
Red. premie Statens pensjonskasse	-6,606	-6,606	-6,606	-6,606
1 Økt lærlingetilskudd	2,500	2,500	2,500	2,500
2 Økt trekk elever i statlige/private skoler	-5,226	-5,226	-5,226	-5,226
3 Utvidet rett til VGO for innvandrere	2,300	2,300	2,300	2,300
4 Økt statstilskudd Fagskoler	1,995	1,995	1,995	1,995
5 Visma Flyt Skole - flyttes til IKT	-2,052			
6 Ung Invest/AIB - Ringerike internleie (korr av tidl feil)	-2,100	-2,100	-2,100	-2,100
7 Elevombud flyttet til stabs- og kvalitetsavd	-0,688	-0,688	-0,688	-0,688
8 Endret fordeling av kostnader mellom hovedutvalg og FT/FU	-0,289	-0,289	-0,289	-0,289
9 Kjøp av Lerberg - kostnader flyttes fra utd. til BFKE	-0,330	-0,330	-0,330	-0,330
10 Ny felles IKT-enhet - kostnader flyttes til sentraladm.	-20,742	-20,742	-20,742	-20,742
11 Samling av stab/støttefunksjoner på fylkeshuset	-0,603	-0,603	-0,603	-0,603
12 Øvrige reduksjoner i ramme (se egen liste under)	-53,163	-56,054	-67,281	-69,682
13 Volumvekst fagopplæring/lærlinger	29,000	29,000	29,000	29,000
14 Rest innstrammingskrav HP 2016 og andre rammetilpasninger	13,227	13,227	13,227	13,227
Ny ramme	1424,431	1419,392	1408,164	1428,264

1. Helårsvirkning av statens økte satser for tilskudd til lærebedrifter fra 1.7.16.
2. Årlig justering av forholdet mellom elever i private/offentlige skoler
3. Statsbudsjettet bevilget midler til at personer med videregående opplæring fra utlandet som ikke blir godkjent i Norge, får rett til videregående opplæring.
4. Økt ramme til fagskoleopplæringen på bakgrunn av økning antall studenter.
5. Prosjektets utgifter til investeringer i bl a utviklingsutgiftene fra VIGO IKS samt løsninger for integrasjoner og konverteringer, inkl utvikling, lisenser, test m. m samles i IKT-seksjonen.
6. Korrigering av internleie for Arbeidsinstituttet Ringerike som ikke lenger er aktuelt.
7. Elevombud er overført til ny avdeling sammen med mobbeombud.
8. Etter valget i 2015 ble det foretatt en foreløpig kostnadsfordeling av godtgjøring til politikere mellom fylkesting/fylkesutvalg og hovedutvalg. Denne må korrigeres noe.
9. Fylkesutvalget vedtok endelig kjøp av bygningen til Lerberg skole- og kompetansesenter i sak 16/57. Skolen har tidligere betalt leie. Nå har bygge- og eiendomsenheten kostnadsansvaret for drift av bygninger, og budsjettmidler overføres til sentraladministrasjonen.
10. Fylkesrådmannen har vedtatt å samle alle IKT-ansatte i fylkeskommunen i en felles IKT-enhet. Tidligere hadde hver skole IKT-ansatte. Det overføres lønns- og driftsmidler for disse ansatte til den nye enheten.
11. Gjennom stab/støtteprosjektet har fylkesrådmannen vedtatt å samle noen funksjoner til stabsavdelingene innen økonomi og drift/service. Budsjett flyttes tilsvarende personer som flyttes.
12. Sum tiltak for å redusere aktiviteter/kostnadsnivå i utdanningssektoren for å dekke opp inntektssvikt og andre kostnadsøkninger, herunder volumøkninger for opplæring i bedrift. Se egen tabell under.

13. Antall lærlinger øker. Arbeidsgiverne har krav på tilskudd pr lærling, samt at hver lærling medfører kostnader til f.eks. fagprøver. Staten har dekket økt sats pr lærling, men de dekker ikke opp volumveksten. Dette må dekkes av fylkeskommunen selv.
14. Innstrammingskrav i HP 2016 ble ikke løst med varig virkning i løpet av 2016. Dette håndteres derfor i dette budsjettet.

Innsparing for tilpasning budsjettammen		2017	2018	2019	2020
a)	Redusere sats for overtid (fra 2,0 til 1,5 %)	-3 653	-3 653	-3 653	-3 653
b)	5,7 skolevaktmestre overf BFKE, resterende 12 inndras/ses sammen med øvrig bemanning vaktmestre	-1700	-6360	-6360	-6360
c)	Innsparinger merkantile ressurser	0	-1 400	-2 800	-2 800
d)	Lisenser, Kopinor, Norwaco, A-tekst, "Hjerne og hjerte" belastes enhetene uten budsjettildeling	-6 807	-6 807	-6 807	-6 807
e)	Innsparing drift/årsverk PPOT, AIB, UTD-avd	-1 398	-3 355	-3 355	-3 355
f)	Andre budsjettjusteringer	-417	-1 000	-1 000	-1 000
g)	Alternativt opplæringsløp yrkesfag HP 14-17	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
h)	Videreutdanning lærere, Bfk-andel HP 13-16	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
i)	Redusert sammensl av fellesfag HP 14-17	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
j)	Styrking av vikarbudsjett, HP 14-17	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
k)	Sommerskole HP 13-16	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
l)	Internasjonalisering HP 16-19	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
m)	AiB, tilleggsramme (HP 90/12)	-500	-500	-500	-500
n)	KOVS Internationa Bacalauat - konverteres til ST	-195	-925	-1 564	-1 564
o)	Naturbruk fra KOVS og ALVS til ROVS	-363	-1 439	-2 233	-2 233
p)	Musikk, Dans Drama - konvertes til ST, unntatt ved SHVS og drama på GOVS	-2 019	-5 529	-6 909	-7 501
q)	ALVS red adm. ressurs NA - følge av nedlegging NA	-271	-650	-650	-650
r)	Ny vurdering: Gol vgs - kapasitetsutvidelse, leie	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
s)	HUU disp	-500	-500	-500	-500
t)	Idrett og Medier og kommunikasjon konverteres til ST, men 30 % beholdes	-1 301	-4 789	-8 305	-10 113
u)	Utvidelse av kapasitet 15-20 elever, HO, SS, DH	-1 000	-5 000	-8 000	-8 000
v)	Bruk av udisponerte prosjektmidler og forventet mindreforbruk i utd.avd 2016	-10 576			
x)	Bruk av "tilpasning skoletilbud"	-8 462	-147	-645	-646
Sum innsparinger		-53 163	-56 054	-67 281	-69 682

Kommentarer til tabellen:

Punktene a), c), d), f), h), i), j) medfører generelle innstramminger i de videregående skolenes budsjetter, som her er konkretisert og dermed gir varig effekt.

Punkt b) Det foreslås å redusere totale skolevaktmesterressurser med 12 årsverk samtidig med at skolevaktmestere og bygningsvaktmestere samles i bygg- og eiendomsenheten. Budsjettmessig konsekvens av oppgaveoverføring fra utdanning til stab vil fylkesrådmannen komme tilbake til i revidert økonomiplan. Her vises kun netto konsekvens av antall reduserte årsverk.

Punkt e) er generell innstramming i budsjettet for hhv PPOT, Ung Invest AiB, og Utdanningsavdelingen. Konsekvenser blir strammere driftsbudsjetter/omstilling bemanning.

Punkt g) er innsparing av 2 av de 3 mill kr tidligere bevilget til å etablere alternative opplæringsløp for yrkesfag. 1 mill kr er beholdt til å dekke merutgifter til dobbeltkompetanseløp. Konsekvenser blir at ytterligere alternativer opplæringsløp som gir merutgifter ikke kan utvikles.

Punktene h), i) j), k), l), m) er reversering av tidligere spesifikke bevilgninger til de nevnte formålene. Enhetene (skolene) kan fortsatt gjennomføre tiltakene hvis de finner rom for dette innenfor ordinær budsjettildeling.

Punktene n), o), p), q), er innsparinger som følge av forslag til langsiktig skoletilbud som fylkestinget skal behandle i desember 2016 parallelt med Økonomiplanen. Forslaget får konsekvenser for bredden i elevenes tilbud, og vil medføre omstillingsprosesser/overtallighet. I tillegg til disse besparelsene, vil årlige kostnader til bygge- og eiendom reduseres med ca 0,5 mill kr hvis Lien nedlegges. Eventuell salgsverdi av Lien anses som lav. Vedlikeholdsetterslepet på Lien er ca 70 mill kr.

Punkt r) er reversering av driftsutgifter som følge av at det forventes evt arealutvidelser ved Gol vgs. Se også investeringsbudsjettet under.

Punkt s) gjelder hovedutvalgets disposisjonskonto.

Punkt t) gjelder tilleggsforslag for å redusere bredden i det langsiktige skoletilbudet for utdanningsprogrammene Idrettsfag og Medier og kommunikasjon. Omfanget av de to utdanningsprogrammene foreslås redusert med 70% og elevplassene konvertert til Studiespesialisering. Forslaget får konsekvenser for bredden i elevenes tilbud, og vil medføre omstillingsprosesser/overtallighet. Hvor endringene skal gjennomføres må vedtas politisk. Elever som velger studiespesialisering, kan nå som før velge programfag fra både Idrettsfag og Medier og kommunikasjon i den grad skolen har kapasitet til det.

Punkt u) er forslag om å øke elevtallet fra 15 til 20 elever i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene Design og håndverk, Helse og Oppvekst, og Service og Samferdsel. Dette vil redusere omfang klasser totalt. Imidlertid krever dette ombygginger av arealer før tiltaket kan gjennomføres. Reell klassenedgang kan skje ved skoler med tre paralleller eller mer.

Punkt v) er bruk av forventet udisponert mindreforbruk i utdanningsavdelingens budsjetter i 2016 for å skape budsjettbalanse i 2017. Tallet kan ikke fastslås med full sikkerhet før regnskapsåret er avsluttet.

Punkt x) er bruk av hovedutvalgets gjestående midler til «Tilpasning av skoletilbudet» bevilget som en engangsbevilgning av fylkestinget i april 2016. Tiltaket er foreslått for å skape budsjettbalanse, og forutsetter at midlene ikke disponeres i 2016.

Investering

VIRKSOMHET	FORMÅL	2 017	2018	2019	2020
UTDANNINGSSEKTOREN					
1	Særlig kostnadskrevende utstyr	2 907	2 907	2 907	2 907
2	Utstyr/inventar nybygg/ombygg inkl overf fra 2016	26 000		15 000	15 000
3	Tilpasning av undervisningslokaler	3 000	3 000	4 000	4 000
4	Utstyr Fagskolen Tinius Olsen (overført fra 2016)	5 000			
5	Åssiden vgs Hus B og E - rehabilitering	44 000			
6	Rosthaug vgs Rehab. undervisningsbygg	36 150			
7	Rosthaug vgs Rehab. admbygg inkl overf fra 2016	11 500			
8	Gol vgs Samlokalisering inkl overf fra 2016	10 000			
9	Rosthaug vgs Verksted/lager/garasjer		8 000		
10	Kongsberg vgs Tinius Olsen (overført fra 2016)	20 000			
11	Prisstigning 2016 av pågående prosjekter - ikke fordelt, inkl ovf fra 2016	12 862			
12	Ny investeringsplan	15 000	64 500	287 500	194 500
Sum - utdanningssektoren		186 419	78 407	309 407	216 407

1. Særlig kostnadskrevende utstyr som fordeles etter søknad fra de videregående skolene
2. Byggeprosjektene nevnt under inneholder kun budsjett for selve byggeprosjektet. Byggeprosjektene medfører også ofte behov for nytt utstyr og inventar. Posten her skal dekke nytt utstyr og inventar i forbindelse med byggeprosjektene på Åssiden, Rosthaug og Tinius Olsen. Posten inkluderer overførte midler fra 2016
3. Årlig bevilgning til hovedutvalget for nødvendige ombygginger/tilpasninger i forbindelse med universell utforming el tilsvarende ved inntak av elever med spesielle behov, mindre ombygginger ved endringer i skoletilbud. Fordi merinntekten med 1 mill kr for tre egenandeler for yrkesfagelever med to år i skole slår inn i 2019 i elev-PC budsjettet, er investeringsposten Tilpasning undervisningsbygg redusert med 1 mill kr tilsvarende for 2017 og 2018.
4. Overført post fra 2016. Utstyr til Fagskolen Tinius Olsen i forbindelse med flytting til Krona.
5. Sluttfinansiering av rehabilitering av bygg B og E på Åssiden
6. Rehabilitering av undervisningsbygg på Rosthaug vgs avd. Buskerud. Prosjektet inneholder også nye lokaler for elever i alternativ opplæring og hele administrasjonen på undervisningsstedet.
7. Rehabilitering av det verneverdige administrasjonsbygget på skolen. Bygget innredes som kontorbygg og det søkes etter eksterne leietaker som kan ha synergieffekter med skoledriften.
8. Utvidelse av skolens lokaler inn i tilstøtende og fraflyttet ungdomsskole. Avventes pga elevnedgang og økonomiske prioriteringer. Vil bli vurdert på nytt i løpet av 2017.
9. Behov for nytt verksted/garasje/lager for skolens opplæring i Vg2 Arbeidsmaskiner, samt opplæring i rep og vedlikehold av annet maskinelt utstyr i bruk for elever i bl a Naturbruk. Oppbevaring av skolens utstyr innendørs
10. Sluttfinansiering av tidligere vedtatt prosjekt på Kongsberg vgs undervisningssted Tinius Olsen skole. Hensikten er å tømme Flåtaløkkka for elever. Tinius Olsen skole er ferdig rehabilitert, men det mangler ny løsning for elever med alternativ opplæring. Det arbeides med løsning/paviljongbygg på undervisningssted Mauritz Hansen.
11. Beløpene til prosjektene nevnt over ble fastsatt i 2014. Prosjektbudsjettene er ikke justert for lønns- og prisvekst siden dette, men det er i stedet avsatt en reserve til fylkesutvalgets disposisjon for å fordele når lønns- og prisvekst faktisk blir synlig. Det er fortsatt noe usikkerhet rundt kostnadsnivået på pågående prosjektet, så posten foreslås beholdt.
12. Forslag til gjennomføring av ny skoleinvesteringsplan. Det vises til egen parallell sak til fylkestinget med de konkrete forslag.

5.2.3 Nøkkeltall

	Mål 2017	Kommentar
Fullført og bestått vgo etter 5 år	71%	Måles i SSB/Kostra – alltid i året etter.
Antall løpende lærekontrakter	1.950	
Antall ledige skoleplasser	< 600	

5.3 Regionalutvikling

5.3.1 Mål og prioriteringer

Prioriteringene i økonomiplanen 2017-2020 følger mål og prioriteringer vedtatt av fylkesting og/eller hovedutvalg:

- Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping
- Areal- og transportplan for Buskerudbyen 2013-2023
- Regional plan for Hardangervidda 2011 - 2025
- Regional plan for Nordfjella 2014 - 2025
- Fylkesdelplan for handel service og senterstruktur i Buskerud
- Regional plan for kunnskapssamfunnet
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken 2016-2021
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016-2021
- Regional plan for vassforvaltning i vassregion Sogn og Fjordane 2016-2021
- Kunst- og kulturstrategi for Buskerud 2015-2018
- FoU- og Innovasjonsstrategi i Buskerud 2010-2015
- Strategiplan for Den kulturelle skolesekken i Buskerud 2013-2016
- Strategi for idrett og friluftsliv i Buskerud
- Bibliotekstrategi for Buskerud 2015 - 2020

Planer under utarbeidelse/ rullering:

- Regional areal- og transportplan
- Regional plan for kulturminnevern
- Regional planstrategi 2017-2020

Utviklingsavdelingens aktiviteter bidrar til måloppnåelse i nesten alle målene i avsnitt 4. Det er små og store ressurser i form av arbeidsinnsats og tilskuddsmidler. Partnerskapsbasert arbeid er vanlig i mange av utviklingsavdelingens fagfelt.

Profil på driftsbudsjettet

Det er lagt opp til et stramt budsjett for utviklingsavdelingen med kutt på 7,2 mill kroner, om lag 5,2 prosent av opprinnelig ramme. Dette er påkrevd for å få finansiert nødvendige satsinger og samtidig klare rammereduksjonen fra 139,3 millioner kroner til 130,8 millioner kroner. Utviklingsavdelingen opplever også en kraftig nedgang i midler som Buskerud Fylkeskommune får over statsbudsjettet. Det er en kraftig nedgang i Regionale utviklingsmidler på om lag reelt ca 20 pst. Når det gjelder kulturfeltet er det ikke fullt ut kompensert for deflator, noe som medfører en reel nedgang også her. Buskerud får ikke noen midler til kompensasjonsmidler for arbeidsgiveravgift i 2017, ordningen avvikles.

Profilen på årets ramme preges av den store nedgangen i statlige regionale utviklingsmidler (tidligere 551.60) og føringene knyttet til midlene, samt nedgangen i regionale utviklingsmidler knyttet til lavere rente fra Vardar. Det er overføringer til kommuner som rammes da endringene medfører avvikling av overføring til kommuneregionene. Reduksjon i midlene er ikke årsaken alene for en avvikling. Den henger i sterk grad sammen med innretning på restmidlene da de er styrt til andre tiltak gjennom statsbudsjettet. Med endring i formål for midlene er det ikke mulig å opprettholde prosjekter til samfunns- og næringsutvikling i kommuneregionene. Forslaget følger direkte av ønsket nasjonal politikk om at regionale utviklingsmidler skal nyttes direkte til næringstiltak, og ikke slik tradisjonelt midlene i kommuneregionene er disponert. Satsing vrir til direkte bedriftsrettede

utviklingsmidler i distrikt overført blant annet til Innovasjon Norge, samt til noe steds- og næringsutvikling i satsingsområdet Vertskapsattraktivitet

Avvikling av utviklingsmidler i kommuneregionene forklares derfor med innretning på midlene mer enn med omfang. Buskerud fylkeskommune har tradisjonelt lagt samme føringer for egne regionale utviklingsmidler, som det som ligger på de statlige. Sammen med reduksjon i utviklingsmidler fra Vardar ikke mulig å finne dekning på eget budsjett for å kompensere for reduksjonen i statlige midler. Endringen vurderes som uheldig i forhold til vårt samarbeid med kommuneregionene.

På grunn av budsjettsituasjonen kompenseres det ikke for deflator til eksterne mottakere, men rammene videreføres flatt. Det er gitt rom for noen politiske satsinger knyttet til forpliktelser i forhold til BSSSC og Plansamarbeidet i Ringeriksregionen.

Inkludert i rammen er lønns og driftsmidler til utviklingsavdelingen, tiltaksmidler innenfor fagenhetene (se egne tabeller), drift av Fylkesbiblioteket, drift og godtgjørelse til to hovedutvalg, fylkesgeologen, Ungdommens fylkesting i Buskerud og kontingenter og lisenser knyttet til nasjonale og internasjonale utvalg og samarbeidsfora. Det foreslås i rammending å få store reduksjoner for å unngå utarming av øvrige virkemidler.

5.3.2 Budsjett

Driftsbudsjett

Forslag til endringer

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	139,336	138,086	138,086	138,086
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	3,440	3,440	3,440	3,440
Endret sats AFP	-0,289	-0,289	-0,289	-0,289
1 Økt behov plankontor Ringerike, BSSSC, vannregion og plankapasitet	1,350	3,050	3,800	3,800
2 Korr for lavere rente fra Vardar	-1,875	-2,625	-2,625	-2,625
3 Avvikle fast tilskudd til Studieforbundet	-1,200	-1,200	-1,200	-1,200
4 Redusere kommuneregioner	-4,510	-4,510	-4,510	-4,510
5 Disp konto HUKIF og HMIN	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
6 Redusert tilskudd museum	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
7 Ansattressurser knyttet til regionreform/planarbeid	0,093	0,093	0,093	0,093
8 Mobbeombud flyttet til stabs- og kvalitetsavdelingen	-1,004	-1,004	-1,004	-1,004
9 Endret fordeling av kostnader mellom hovedutvalg og FT/FU	-0,218	-0,218	-0,218	-0,218
10 Samling av stab/støttefunksjoner på fylkeshuset	-2,785	-2,785	-2,785	-2,785
Ny ramme	130,838	130,538	131,288	131,288

Forklaring Rammeendring

1. Første års økning er knyttet til vedtatt satsing på BSSSC og intern planressurser knyttet til blant annet plansamarbeid på Ringerike. Økningen utover perioden henger sammen med utfasing av prosjektmidler som finansierer fylkeskommunes kostnader tilknyttet koordinatør og felleskostnader i plansamarbeidet og utfasing av prosjektmidler knyttet til forvaltningsansvaret som vannmyndighet og over i ordinær drift.
2. Reduksjon i utviklingsmidler knyttet til lavere rente Vardar
3. Det foreslås å avvikle ordning med fast tilskudd studieforbundet som del av budsjetttilpasningen.

4. Avvikling av midler knyttet til kommuneregionene som følge av omlegging i regionale utviklingsmidler
5. Disposisjonsmidler til tiltak for hovedutvalgene tas bort.
6. Det foreslås å redusere rammen til museer. Det foreslås å oppheve politisk vedtak om å automatisk opprettholde matching i statlige midler på kultursektoren med dette budsjettet. De økonomiske forholdene i fylkeskommunen gjør at man også må vurdere mellom satsinger, og kunne prioritere mellom fagfelt på fritt grunnlag
7. Det avsettes et lite restbeløp til ansattressurser knyttet til regionreform og planarbeid.
8. Budsjett for mobbeombud er flyttet fra utviklingsavdelingen til stabs – og kvalitetsavdelingen.
9. Etter valget i 2015 ble det foretatt en foreløpig kostnadsfordeling av godtgjøring til politikere mellom fylkesting/fylkesutvalg og hovedutvalg. Denne må korrigeres noe.
10. Gjennom stab/støtteprosjektet har fylkesrådmannen vedtatt å samle noen funksjoner til stabsavdelingene innen økonomi og drift/service. Budsjett flyttes tilsvarende personer som flyttes

Tiltaksbudsjett fra utviklingsavdelingen:

Næringsutvikling og FoU	Justert budsjett	Eget	Statlige	Budsjettforslag
	2016	budsjett	midler	2017
Regionalt partnerskap for verdiskaping og næringsutvikling	0	1 305 000		1 305 000
Inkubatorer, innovasjonsselskap, næringshager, Arena-prosjekt og evt NCE e.l.	850 000	3 000 000	2 150 000	5 150 000
Entreprenørskap (div prosjekter, Grunderpris og etablererveiledning og kr 350' i 2017 til nsfv)	3 050 000	2 350 000		2 350 000
Norsk senter for flerkulturell verdiskaping (nsfv)	350 000			0
Grønn Vekst	0	2 000 000		2 000 000
Attraktive kommuneregioner	0	1 850 000	3 180 000	5 030 000
FoU, innovasjon og kompetanse, (VRI)	11 535 000	4 400 000	4 850 000	9 250 000
Innovasjon Norge (2016: -1,4 mill her, + 1,4 mill etabl.veiledning over) 2017, inkl. program klynger og nettverk	4 600 000	-	8 580 000	8 580 000
Reiseliv	6 000 000	-	-	0
Omstilling	6 215 000	2 000 000	4 000 000	6 000 000
Oppfølging næringsplan	5 675 000	0		0
Kommuneregioner	8 090 000	0	0	0
Kompensasjonsmidler økt arbeidsgiveravgift	500 000		0	0
Internasjonale EU forprosjekter	1 000 000	1 000 000	0	1 000 000
Sum	47 865 000	17 905 000	22 760 000	40 665 000

Kommentarer til tiltaksbudsjett Næringsutvikling og FoU

De endrede formålene for statlige utviklingsmidler påvirker også hvordan fylkeskommunen kan bruke sine midler. Det er mange bindinger i tabellen for næringsutvikling i form av tilskudd til organisasjoner, ordninger og prosjekter. Frie midler er omprioritert for å kompensere for bortfall og nye føringer for statlige midler.

Budsjettpostene i næringstabellen er i 2017 endret til å matche regional plan for næringsutvikling og verdiskaping. Dette for å gjøre synligere fylkeskommunens prioriteringer for å gjennomføre tiltak. Postene fra 2016 er også gjengitt i budsjettet for å få sammenligningsgrunnlag økonomisk.

Regional plan for reiseliv går ut 2016. Reiseliv inngår sammen med andre næringer i Regional plan for verdiskaping og næringsutvikling. Særskilt budsjettpost utgår. Reiselivstiltak prioriteres særlig under tema vertskapsattraktivitet, og har også tiltak i handlingsplanen under andre satsingsområder.

Kunst og kultur	Justert budsjett	Eget	Statlige	Budsjettforslag
	2016	budsjett	midler	2017
Oppfølging kunst- og kulturstrategi	3 450 000	3 450 000	0	3 450 000
Barn og unge:				
DKS i grunnskolen	7 936 536		7 936 536	7 936 536
DKS i videregående opplæring	2 918 864		2 918 864	2 918 864
Pilotgalleriet	750 000	750 000		750 000
Skole- og barnehagekonserter	3 777 000	200 000	3 577 000	3 777 000
Ung kultur møtes (UKM)	700 000	700 000	0	700 000
Festivaler	1 754 000	1 754 000	0	1 754 000
Kulturbygg	3 346 640	0	3 346 640	3 346 640
Museer	21 512 400	21 012 400	0	21 012 400
Priser og stipend for kultur	150 000	150 000	0	150 000
Fylkeskunstner (pris og kostnader)	200 000	200 000		200 000
Scenekunst				
Brageteatret AS - Regionteater for Buskerud	4 177 300	4 177 300	0	4 177 300
Buskerud Teater	2 169 300	2 169 300	0	2 169 300
Visuell kunst				
Buskerud Kunstsenter	2 266 000	2 266 000	0	2 266 000
Vestfossen Kunstlaboratorium	1 239 600	1 239 600	0	1 239 600
Film				
Viken Filmsenter	824 000	824 000		824 000
Annet				
Den kulturelle spaserstokk	1 417 000	1 417 000		1 417 000
Studieorganisasjoner	1 200 000	0	0	0
Buskerud innvandrerråd	250 000	250 000	0	250 000
Sum	60 038 640	40 559 600	17 779 040	58 338 640

Plan og miljø	Justert budsjett	Eget	Statlige	Budsjettforslag
	2016	budsjett	midler	2017
Oppfølging regional areal- og transportplan 1)	500 000	426 000	400 000	826 000
Stedsutvikling	800 000	0	0	0
Viltformål	400 000	0	400 000	400 000
Oppfølging regionale vannforvaltningsplaner	526 000	900 000	0	900 000
Oppfølging regionale villreinområdeplaner		100 000		100 000
Sum	2 226 000	1 426 000	800 000	2 226 000

1) inkl. stedsutvikling i 2017

Idrett, folkehelse og friluftsliv	Justert budsjett	Eget	Statlige	Budsjettforslag
	2016	budsjett	midler	2017
-Buskerud Idrettskrets	2 370 000	2 370 000	0	2 370 000
-Idrettsanlegg	79 898 000	0	79 898 000	79 898 000
-Store idrettsarrangement	900 000	900 000	0	900 000
Priser og stipend for idrett	150 000	150 000	0	150 000
Partnerskap og prosjekter folkehelse	1 640 000	1 640 000		1 640 000
Friluftsliv	2 590 000	0	2 590 000	2 590 000
Oppfølging plan for idrett - og friluftsliv	450 000	450 000		450 000
Sum	87 998 000	5 510 000	82 488 000	87 998 000

Kulturminnevern	Justert budsjett	Eget	Statlige	Budsjettforslag
	2016	budsjett	midler	2017
Freda bygninger	4 000 000	0	4 000 000	4 000 000
Tilskott verneverdige bygninger	1 000 000	1 000 000	0	1 000 000
Formidling kulturarv	0	100 000		100 000
Kommunedelplaner kulturminner	0	300 000		300 000
Forarbeid digital kulturminneportal		100 000		100 000
Regionale samarbeidsarenaer og møteplasser for kulturarvaktører		50 000	0	50 000
Oppfølging kulturminneplan (inkl. regionalplan for kulturminnevern, formidling kulturarv og kommunedelplaner kulturminnevern)	550 000			
Sum	5 550 000	1 550 000	4 000 000	5 550 000

Mål og prioriteringer, budsjettkonsekvens

Under kobles økonomiske- og personalmessige ressurser til relevante mål fra kapittel 4.

For utviklingsavdelingen er det krevende å lage målbare mål i økonomiplan da målområdene og virkemidlene er mange. Utviklingsavdelingen har derfor sine målbare mål knyttet til enhetenes virksomhetsplaner.

Det er også krevende å kun måle innsatsen av Buskerud fylkeskommunes innsats alene da mange av målsettingene er ikke målsettinger fylkeskommunen alene kan nå. Det er vårt bidrag, sammen med andres som avgjør om vi når målene. For samfunnsmålene er det også krevende å finne relevante indikatorer generelt sett.

Opplæringstilbudet skal være sammenhengende og fleksibelt, og forberede for videre utdanning, yrke og aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv (ref 4.1)

Hvor vi skal oppnå:

- Alle elever skal få tilgang til profesjonell kunst og kultur.
- Læring hele livet

Målene om at alle elever skal oppleve kunst og kultur av høy kvalitet gjelder både grunnskole og videregående opplæring og virkemiddelet er Den kulturelle skolesekken. DKS gjennomføres med

statlige midler (spillemidler) og Buskerud fylkeskommunes forpliktelse og innsats er personalressurs. Tiltaket måles gjennom gjennomføringen av handlingsplan knyttet til Den kulturelle skolesekken

Læringsfellesskapet skal være preget av trygt miljø, gode relasjoner og høyt nærvær (ref 4.2)

Hvor vi skal oppnå:

- En helsefremmende videregående opplæring

Primærinnsatsen for å nå målet om en helsefremmende videregående opplæring ligger i utdanningen selv. Utviklingsavdelingene har ressurser til prosjekter innen folkehelse og rådgivere som arbeider både i videregående opplæring og generelt med folkehelse.

Alle skal oppleve mestring og faglig utfordring hver dag (ref 4.3)

Hvor vi skal oppnå:

- Styrke skolebibliotekarenes mulighet til kompetanseheving og nye erfaringer

Fylkesbiblioteket bidrar med sine ressurser til aktiv formidling og bibliotekene som læringsarena gjennom kompetansehevingstiltak hos skolebibliotekarene og andre prosjekter.

Økt verdiskaping og produktivitet (ref 4.5)

Hvor vi skal oppnå:

- Aktiv ledelse og samhandling i regionalt partnerskap for verdiskaping og næringsutvikling
- Verdiskapende klynger og nettverk
- Verdiskapende næringsliv i distriktene
- Økt entreprenørskap
- Grønn vekst
- Attraktive kommuneregioner for innbyggere, bedrifter og kapital
- Økt forskning, innovasjon og kompetanse
- Styrke omstillingskommunene
- Regional utvikling gjennom internasjonalt engasjement

Ressursene for å fylle disse målene er både personalressurser fra driftsbudsjett og tiltaksmidler i tabell for næring og FoU. Gjennom kuttene i og omlegging av tilskuddsmidler reduseres ambisjonsnivå i målsettingene fra tidligere år. Dette får konsekvens for tiltakene som iverksettes for å gi kraft til å fylle målsettingene. Distriktsrettede virkemidler reduseres vesentlig, noe som får konsekvens for tiltak i distriktpolitisk virkeområde. Målsettingene om forskning, innovasjon, kompetanse, verdiskapende klynger og nettverk og verdiskapende næringsliv i distriktene er høye.

Innenfor attraktive kommuneregioner for innbyggere, bedrifter og kapital er hovedinnsatsen kanalisert gjennom Innovasjon Norge, siden ordningen med kommuneregionene avvikles. Innovasjon Norge gis også i oppdrag å utvikle et program for klynger og nettverk i distriktene. Virkemidler fra andre poster vil også bidra til å styrke kommuneregionene, men det er vesentlig reduksjon i prosjektmidler til regionale utviklingstiltak fra 2016-2017 i Buskerudsamfunnet.

Styrking av områdene med omstillingsstatus har ikke prioritert personressurs, men virkemidler avsatt er dekkende for omstillingsområdenes økonomiske behov.

Fylkeskommunen leder og koordinerer samarbeidet med oppfølging av regional plan for verdiskaping og næringsutvikling (næringsplanen). Her er det for liten personressurs til koordinering og

stimulering av samarbeidet, samt oppfølging av verdiskapingsteam. Ressurser til tiltak er også redusert jfr. budsjettkutt.

Programsatsing for «Grønn vekst» skal stimulere til næringsutvikling med bærekraft som grunnleggende premiss. Målet har tilknyttet personressurs og det er avsatt budsjettmidler på 2 millioner til utvikling og gjennomføring av program i 2017.

Et rikt kunst- og kulturliv (ref 4.6)

Hvor vi skal oppnå:

- God og aktiv formidling av kulturarv
- Funksjonelle bibliotek for alle i fylket, med styrket infrastruktur.
- Større og bredere publikumsoppslutning på arrangementer og i kulturinstitusjoner
- Profesjonelle kunst- og kulturaktører som sikrer kvalitet og mangfold
- Et allsidig, synlig og inkluderende kultur-, idrett- og friluftsliv
- Alle elever i grunnskolen skal oppleve kunst og kultur av høy kvalitet

Hovedtyngdene av midlene til kunst og kultur er basert på fylkeskommunens forpliktelser og prioriteringer for å følge opp statlige tilskudd. Tilskuddene knytter seg til målene om profesjonelle kunst og kulturaktører, større og bredere publikumsoppslutning samt et allsidig, synlig og inkluderende kulturliv.

Posten for oppfølging av kunst og kulturstrategien inneholder i hovedsak driftstøtte til regionale musikkorganisasjoner og kulturaktører. Det er lite rom for større prosjekter og utviklingstiltak.

Målene om at alle elever skal oppleve kunst og kultur av høy kvalitet gjelder både grunnskole og videregående opplæring og virkemiddelet er Den kulturelle skolesekken. DKS gjennomføres med statlige midler (spillemidler) og Buskerud fylkeskommunes forpliktelse og innsats er personalressurs. Fylkesbiblioteket ivaretar litteraturdelen i Den kulturelle skolesekken.

Posten avsatt til festivaler er knyttet til å nå både målet om større og bredere publikumsoppslutning og profesjonelle kunst- og kulturaktører. Videre bidrar et bredt spekter av festivaler også til målet om et allsidig, synlig og inkluderende kulturliv.

Oppfølging av strategi for idrett og friluftsliv bidrar til et allsidig, synlig og inkluderende kultur-, idrett- og friluftsliv. I denne posten finansieres også driftstilskudd til Forum for natur og friluftsliv. Regionalt senter Olympiatoppen ikke foreslått inn i rammen.

Fylkesbiblioteket er en del av utviklingsavdelingens driftsramme, og har ikke en egen tilskuddstabell siden de er en virksomhet. Egne personalressurser er Fylkesbibliotekets viktigste bidrag til måloppnåelse i økonomiplanen og Bibliotekstrategi for Buskerud. Herunder Utvikle tjenester og infrastruktur gjennom fellesprosjekter for og med bibliotekene, skaffe eksterne prosjektmidler til bibliotekområdet, og Kompetanseutvikling for bibliotekansatte i Buskerud.

I tillegg disponerer Fylkesbiblioteket prosjektmidler til (digital) regional mediasamling, kompetansetiltak og utvikling av nye mobile bibliotek tjenester på sitt driftsbudsjett.

Bærekraftig areal- og ressursforvaltning (ref 4.7)

Hvor vi skal oppnå:

- Økt trivsel, bedre helse og en jevnere fordeling av god helse i befolkningen
- God samhandling i oppfølging av Regional planstrategi for Buskerud 2017-2021
- Styrket kunnskapsgrunnlag om regionale utviklingstrekk for Buskerudsamfunnet
- Effektiv og god samordning mellom kommuner, statlige etater og fylkeskommunen i planleggingen
- Bærekraftig og effektiv areal- og transportutvikling
- Bærekraftig bruk av vann- og naturressurser
- God samhandling med kommunene og organisasjonene om forvaltning av vilt og innlandsfiskeressursene
- Etablere bærekraftsindikatorer for Buskerud
- Regionenes egenart og fortrinn tydeliggjøres og utvikles
- Gode arealer og anlegg for rekreasjon og aktivitet sikres og utvikles
- Bærekraftig forvaltning av vannressursene
- Gode arenaer og prosesser for demokratisk samfunnsutvikling

Innsatsen for å nå målene i Bærekraftig areal og ressursforvaltning er knyttet opp mot fylkeskommunens forpliktelser til å følge opp fylkeskommunens oppgave som regional planmyndighet, til oppfølging og samordning med kommunale og statlige planprosesser, følge opp fylkeskommunens forpliktelser i vedtatte regionale planer innenfor areal- og naturressursområdet og bidra til kommunenes arbeid med by- og stedsutvikling.

De regionale planene for vannforvaltning, for villreinområdene og den kommende areal- og transportplanen inneholder prioriteringer for å nå målene om bærekraftig bruk av naturressursene og effektiv areal- og transportutvikling. Kommunene er viktige samarbeidspartnere for fylkeskommunen og postene inneholder i hovedsak tilskudd til kommunenes arbeid og til kompetansehevende tiltak ovenfor kommunal sektor.

Opgaver på områdene vilt, innlandsfisk, akvakultur og minikraftverk er fylkeskommunens myndighetsoppgaver på naturressursområdet. Statlige tilskuddsmidler forvaltes til viltområdet. På grunn av tidligere budsjettprioriteringer har fylkeskommunen lite personressurser til forvaltnings- og klima/miljø-oppgaver.

For å arbeide mot målsettingen økt trivsel, bedre helse og en jevnere fordeling av god helse i befolkningen er det avsatt stillingsressurser, stillingene finansieres fra folkehelsefond og belastes ikke driftsbudsjett. En av disse stillingsressursene er knyttet opp til prosjekter og aktiviteter i videregående opplæring. Partnerskap frivillige organisasjoner folkehelse er et tiltak som bidrar til økt trivsel, bedre helse og en jevnere fordeling av god helse i befolkningen avsatte midler i budsjett.

Friluftslivskartlegging i kommunene finansieres med midler fra Miljødirektoratet, og ansattressurs knyttet til prosjektet tiltaket bidrar til å oppfylle målsetting om gode arealer og anlegg for rekreasjon og aktivitet sikres og utvikles. Forvaltning statlige midler friluftsliv er en søknadsbasert ordning tildeling av midler avgjøres av kvalitet på søknader. Disse midlene er knyttet opp mot målet et allsidig, synlig og inkluderende kultur-, idrett- og friluftsliv.

Gode arealer og anlegg for rekreasjon og aktivitet sikres og utvikles gjennom fordeling av 80 mill til idrettsanlegg er forvaltning og fordeling av statlige midler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet alle midler fordeles ut til kommunene, statlige midler bestemmes av antall godkjente søknader.

Fylkesbiblioteket bidrar med sine ressurser til aktiv formidling og bibliotekene som læringsarena, uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt, noe som bidrar til måloppnåelse om demokratisering og livslang læring.

God samfunnsutvikling med kulturarv som ressurs (ref 4.8)

Hvor vi skal oppnå:

- Ferdigstille arbeidet med regional plan for kulturminnevern
- God bevaring og bærekraftig bruk av et representativt utvalg kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
- Ivaretagelse av kulturminneinteresser i plan- og byggesaker i tråd med plan- og bygningsloven og kulturminneloven
- Bruk av kulturarven som en ressurs i by- og tettstedsutvikling
- God kompetanse om kulturminnevern i kommunene
- God kompetanse innenfor tradisjonelt bygghåndverk hos håndverkere
- God oppfølging av eiere og forvaltere av fredete og verneverdige kulturminner
- Styrket kunnskapsgrunnlag om kulturminner i kommunene
- God formidling av Buskeruds kulturarv
- God samhandling i kulturarvsektoren

Ressursbruken i kulturminnevernet går i all hovedsak til ivaretagelse av kulturminneinteresser i plan- og byggesaker igangsatt av kommuner og private tiltakshavere. Dette er et ledd i arbeidet med å sikre god bevaring og bærekraftig bruk av Buskeruds kulturminner og kulturmiljøer. For å sikre at verneverdige bygninger og anlegg blir brukt som en ressurs i by og tettstedsutvikling, er det viktig å komme tidlig inn i planprosessen.

Eiere og forvaltere av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljøer skal følges opp med rådgivning, håndverksfaglig veiledning og tildeling av tilskudd. Hvert år fordeles mellom tre og seks millioner kr til eiere av fredete bygninger fra Riksantikvarens tilskuddsordning og fylkeskommunens egne midler.

Buskerud bygningsvernsenter driftes av fylkeskommunen som et kompetansesenter i tradisjonelt bygghåndverk. Kulturminneforvaltningen er avhengig av at det er god tilgang på håndverkere med spesialkompetanse innenfor antikvarisk istandsetting.

Formidling kulturarv, rådgivning og veiledning og kunnskapsbygging er viktiges innsatsområder for å oppnå målet om å få til et god bevaring av fylkets kulturarv. Forståelse for hvilke kulturminneverdier vi har i Buskerud er avgjørende som grunnlag for gode beslutninger. Det avsette midler til kommunale kulturminneplaner for å styrke kommunens kunnskapsgrunnlag. Det er for øvrig lite ressurser tilgjengelig til formidlingsarbeid. Dette er ikke lovpålagte oppgaver og må prioriteres ned når saksmengden av lovpålagte oppgaver er stor.

5.3.3 Nøkkeltall

Nøkkeltall	Mål 2017	Kommentar
Publikumsoppslutning	(Bibliotek)besøk pr 1000 innb.	Kan måles både for nett og fysisk besøk
Funksjonell bibliotek (samlingsutvikling)	Omløpshastighet	https://sites.google.com/site/normerforomlop/executive-docs/buskerud
Profesjonelle kulturaktører	Antall deltakere på kompetansetiltak samt gjennom økonomisk offentlig tilskudd og oppfølgingen av disse.	Kulturaktørene rapporterer årlig på bruken av midlene.
Øke antall SkatteFUNN-prosjekter i Buskerud	Økt forskning, innovasjon og kompetanse	Delindikator for måling av effekten av regional plan for verdiskaping og næringsutvikling (næringsplanen)
Etableringsfrekvens	Økt entreprenørskap	Delindikator for måling av effekten av næringsplanen
Oppfølging av samarbeidsavtaler med kommunene om DKS	Alle barn og unge skal oppleve profesjonell kunst og kultur	Antall arrangementer og publikumsmøter mm rapporters årlig til departementet.
Andel under 20 år med trygg tilgang til rekreasjonsareal	Gode arealer og anlegg for rekreasjon og aktivitet sikres og utvikles	SSB, statistikkbanken tabell 09579 http://www.ssb.no/arealrek
Antall registrerte frivillige organisasjoner etter primæraktivitet	Et allsidig, synlig og inkluderende kultur, idretts- og friluftsliv	Frivillighetsregisteret
Antall innsigelser i Buskerud	Effektiv og god samordning mellom kommuner, statlige etater og fylkeskommunen i planleggingen	Statistikk fra SSB, KOSTRA og E-phorte
Antall plansaker i Buskerud	Ivaretagelse av kulturminneinteresser i plan- og byggesaker i tråd med plan- og bygningsloven og kulturminneloven	Statistikk fra Ephorte og KOSTRA
Oppfølging av bygge- og rivesaker og dispensasjoner/tilskudd til eiere av fredete og verneverdige bygninger	God bevaring og bærekraftig bruk av et representativt utvalg kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap	Statistikk fra Ephorte (og KOSTRA)
Arkeologisk oppdragsvirksomhet – antall saker, funnprosent og økonomi	God bevaring og bærekraftig bruk av et representativt utvalg kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap	Statistikk og informasjon fra fylkeskommunens egen planbase

5.4 Samferdsel

5.4.1 Mål og prioriteringer

Prioriteringene i økonomiplanen 2017-2020 følger mål og prioriteringer i følgende planer vedtatt av fylkesting og/eller hovedutvalg:

- HP fylkesveger 2014-2017
- HP kollektivtransport 2014-2017
- HP FTU 2014-2017

Det skal utarbeides nye handlingsprogram for samferdsel (fylkesveger, kollektiv og FTU) for perioden 2018-2021 i løpet av 2017.

Et trafikksikkert, effektivt og miljøvennlig transportsystem (ref 4.4)

Ta veksten i personbiltrafikk i byområder og tettsteder med sykkel, gange og kollektivtrafikk

- Fylkeskommunen deltar aktivt i Buskerudbysamarbeidet blant annet med forberedelser til gjennomføring av tiltak i Buskerudbypakke 2.
- Felles plansamarbeid i Ringeriksregionen er etablert. Fylkeskommunen styrker ressursene for å bidra tungt i planarbeidet med å utvikle Ringeriksregionen.
- Det vil bli gjennomført gang- sykkelvegprosjekter for i alt 42 mill kr i kommunene Lier, Øvre Eiker og Nedre Eiker i 2017. Gang- og sykkelvegene er viktige skoleveger.
- Det blir gjennomført mindre tiltak på skoleveger i 7 kommuner i 2017
- Sanntidsinformasjon vil være installert på ca. 140 busser i løpet av 2017 samtidig som det kommer utvikling på billettsystemet.

Ivareta vegkapitalen og redusere forfallet på fylkesvegnettet

For å ivareta vegkapitalen og redusere forfallet vil det bli gjennomført tiltak både som drift- og vedlikeholdstiltak og tiltak på investeringsbudsjettet.

- I 2017 vil ca 100 km av fylkesvegnettet bli asfaltert innenfor et budsjett på 90 mill kr
- Det vil bli gjort forarbeid til asfaltering for samt utbedring av stikkrenner/kulverter på ca. 24 mill kr. Tiltakene koordineres i tråd med asfaltprogrammet.
- Innenfor investeringsrammen til fylkesveger vil det bli brukt 85 mill kr til å oppgradere vegstrekninger slik at forfallet tas igjen. Dette omfatter blant annet tiltak på fv.283 Rosenkrantzgata, fv.31 Nordbyveien og fv.319 Svelvikvegen i Drammen. I tillegg til dette vil raset på fv.285 ved Skaret i Lier bli utbedret.
- Fylkesvegnettet vil bli driftet og vedlikeholdt på et forsvarlig nivå

Øke framkommeligheten for pendlere og næringslivets transport

Fylkeskommunen får midler fra belønningsordningen i Buskerudbyen i tillegg til egenfinansiering til økt frekvens på viktige pendlerruter. Dette gjelder blant annet fremkommelighetstiltak for buss i Konnerudgata i Drammen (fv.36) og planlegging av tiltak mellom Drammen og Mjøndalen.

- I januar 2017 igangsettes ombygging av fv.282 Bjørnstjerne Bjørnsonsgate i Drammen. Dette er viktig for næringslivets framkommelighet i og rundt Drammen sentrum.
- Det pågår planlegging av å etablere egne kollektivfelt i Rosenkrantzgata i Drammen. Tiltaket vil øke framkommeligheten for pendlere til Drammen
- Fylkeskommunens innsats for å ivareta vegkapitalen og ta igjen forfallet på fylkesvegnettet i Buskerud er svært viktig for næringslivets transport.

Halvere antall drepte og hardt skadde i trafikken innen 2023

- Etablering av midtfelt på fv.283 i Nedre og Øvre Eiker er det største trafikksikkerhetstiltaket på fylkesvegnettet i 2017.
- Gjennom tilskuddsordningen for kommunale trafikksikkerhetstiltak vil det i 2017 bli delt ut ca. 4,5 mill kr. til kommuner i Buskerud til ulike tiltak for å bedre trafikksikkerheten på skoleveger. I tillegg skal det deles ut midler til trafikksikkerhetstiltak i regi av frivillige lag og organisasjoner.
- Prosjektet Trafikksikker kommune videreføres i samarbeid med Trygg Trafikk, med mål om å få kommuner til å jobbe helhetlig og målbevisst med trafikksikkerhet innenfor alle kommunens ansvarsområder.
- Kampanjene «Beltehelt» og TA VARE videreføres i 2017, samt markering av Trafikkofrenes dag og arrangering av Trafikksikkerhetskonferansen.

Redusere klimagass, lokal luftforurensing og støy

- Elektriske busser (4-6 stykker) skal prøves ut på linje 51 mellom Drammen og Mjøndalen.
- I Drammensregionen (1. juli 2016) og i Ringerike (1. august 2016) kjøres bussene på fossilfritt drivstoff, og dette utgjør hele 73 % av bussreisene i fylket. Det fornybare drivstoffet gir betydelig reduserte klimagassutslipp, og kan redusere også de lokale utslippene av skadelige partikler og nitrogenoksider.
- I løpet av 2017 vil ca. 90 % av ruteproduksjonen i Buskerud benytte fossilfritt drivstoff. 100 % fossilfri drift kan først oppnås når drivstoffet blir tilgjengelig på alle lokale bensinstasjoner og alle kjøretøy er godkjent for det.

5.4.2 Budsjet

Driftsbudsjett

Samferdselsavdelingen

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	10,846	10,796	10,746	10,746
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	0,268	0,268	0,268	0,268
Endret sats AFP	-0,036	-0,036	-0,036	-0,036
1 Endret fordeling av kostnader mellom hovedutvalg og FT/FU	-0,093	-0,093	-0,093	-0,093
2 Plankontor Ringerike	1,000	1,000	1,000	1,000
3 Hovedutvalget for samferdsel - disposisjonskonto	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Ny ramme	11,485	11,435	11,385	11,385

Budsjettrammen dekker driftsutgifter til 9 årsverk i samferdselsavdelingen og drift av hovedutvalget for samferdsel. Den inneholder også kontingent til Buskerudbysamarbeidet og noe midler til utredninger.

Kommentarer:

1. Etter valget i 2015 ble det foretatt en foreløpig kostnadsfordeling av godtgjøring til politikere mellom fylkesting/fylkesutvalg og hovedutvalg. Denne må korrigeres noe.
2. Budsjettrammen styrkes med 1,0 mill kr til ressurser til plankontoret i Ringerike.
3. Disposisjonsmidler til tiltak for hovedutvalget for samferdsel reduseres.

Kollektivtransport

Spesifisering av rammeendringer

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	391,127	391,127	391,127	391,127
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	9,657	9,657	9,657	9,657
1 Kostnadsvekst i bussbransjen ut over deflator	2,500	2,500	2,500	2,500
2 Miljøvennlig transport - drivstoff	2,500	2,500	2,500	2,500
3 El busser - forskuttere prøvedrift mellom Dram og Mjøndalen	3,500	-3,500		
4 Støtte til flybussen	-0,600	-0,700	-0,700	-0,700
5 Deflatorjustering ungdomskost	-0,800	-0,800	-0,800	-0,800
6 Ingen moderasjon på enkeltbillett etter fylte 18 år.	-1,200	-1,200	-1,200	-1,200
7 Fjerne produkt 20/25	-3,700	-3,700	-3,700	-3,700
8 Redusere ruter med svakt passasjergrunnlag	-1,300	-3,680	-3,680	-3,680
Ny ramme	401,684	392,204	395,704	395,704

Midlene til kollektivtransport i 2017 gjør at innsatsen kan opprettholdes på 2016-nivå med unntak av reduksjoner som er beskrevet i punkt 4-8 i tabellen ovenfor.

Konsekvensene er beskrevet nærmere nedenfor:

1. Kostnadsveksten i bussbransjen forventes å være høyere enn deflator grunnet ekstra tariff tillegg i flere overenskomster som påvirker samferdselsindeksen, samt forventet vekst i drivstoffkostnader.
2. Innføre fossilritt drivstoff på størstedelen av bussparken i Buskerud hvor dette er tilgjengelig lokalt og kjøretøy er godkjent for bruk.
3. Det forskutteres oppstart av El-busser på linje 51 Drammen – Mjøndalen i 2017. Det forutsettes tilbakebetaling fra belønningsmidler i 2018
4. Støtten til flybussen Hønefoss – Oslo lufthavn ble gitt for å øke antall avganger fra 8 til 12 per dag. Senere har dette blitt redusert til 10 avganger. Det er ikke kjent om tilbudet videreføres uten fylkeskommunal støtte.
5. Prisen har kun økt med 10 kr siden 2009 og koster i dag kr 310 for 30 dager periodebillett.
6. En endring i definisjonen på aldersgrensen for barn fra inntil 20 år til inntil 18 år vil gi en kostnadsbesparelse, men er ikke i tråd med vedtak om å avvente eventuelle endringer i aldersdefinisjoner hos Ruter og NSB (PS49/15).
7. Periodekort 20 - 25 år er et tilbud for reiser i hele fylket for kr 450,- for en 30 dagers periode. For de som studerer finnes det studentrabatt som gir 40% moderasjon på ordinært periodekort, men dette gjelder kun de soner som billetten anskaffes for. Det blir vesentlig dyrere for de som reiser langt, og for de som ikke studerer.
8. Reduksjon i rutetilbudet er foreslått for ruter med få reisende i følgende kommuner: Hurum, Røyken, Ringerike, Modum, Sigdal, Krødsherad, Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Hol og Ål.

Fylkesveger drift

Spesifisering av rammeendring

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	328,172	328,172	328,172	328,172
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	8,103	8,103	8,103	8,103
1 Redusert asfaltlegging	-2,500	-2,500	-2,500	-2,500
Ny ramme	333,775	333,775	333,775	333,775

Driftsmidlene til fylkesveger omfatter midler til drift og vedlikehold av fylkesvegnettet samt til ferje og FTU. Midlene til FTU og ferje er tilsvarende 2016-budsjettet.

Målet om å ivareta vegkapitalen oppnås ved å bevilge tilstrekkelig med midler til drift og vedlikehold av fylkesvegnettet slik at forfallet ikke øker. Det investeres 85 mill. kr til å forsterke vegnettet (ta igjen forfallet), slik at det blir totalt sett en liten bedring i 2017.

1. Midlene til drift og vedlikehold av fylkesvegnettet reduseres med ca. 2,5 mill. kr i forhold til rammen i 2016. Reduksjonen innebærer at det blir lagt ca 5 km mindre asfalt.

Investering

Spesifisering av rammeendring

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	297,905	267,964	267,964	267,964
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	3,935	4,399	4,399	4,399
1 Tilbakebetaling forskudd - Ringerike kommune	-2,500			
2 Redusert vegavgift naturgass	-2,362	-2,362	-2,362	-2,362
3 Mindre trafikksikkerhetstiltak	-10,000			
4 Lavere ramme i nytt handlingsprogram samferdsel 2017		-20,000	-20,000	-20,000
5 Austvoll bru bygges ikke	-12,600	-10,000	-10,000	-10,000
6 Gang-/sykkelveg Nordbyvegen blir utsatt ett år	-22,200	22,200		
Ny ramme	252,178	262,202	240,002	240,002

Handlingsprogrammet for fylkesveger 2014-2017 gjennomføres i sin helhet med unntak av tiltakene som fremkommer i tabellen ovenfor. Konsekvensene er beskrevet nedenfor.

1. Fylkeskommunen skal tilbakebetale forskutteringsmidler til Ringerike kommune. Slik tilbakebetaling kostnadsføres i drift og ikke i investering. Viser til egen bevilgning i driftsbudsjettet
2. Budsjettrammen reduseres med 2,362 mill kr. Det vises til tilsvarende budsjettøkning i handlingsprogram 2016 – 2019. Dette er en avgift som regjeringen la inn i forslag til statsbudsjett 2016, men avgiften ble ikke innført. Bevilgningen kan reverseres.

3. Reduksjon i midler til trafiksikkerhetstiltak innebærer at tiltak langs veger og sideterreng som kan bedre trafiksikkerheten ikke blir gjennomført, og at skilting knyttet til trafiksikkerhet reduseres.
4. I tillegg til reduksjonen som vises her, er rammen for 2018 -2020 årlig 48,5 mill lavere grunnet reduksjon vedtatt i handlingsprogram 2016 – 2019. De økonomiske rammene som vedtas i denne økonomiplanen blir lagt til grunn for handlingsprogrammet for samferdsel for 2018 – 2021 som er under utarbeidelse.
5. Bygging av Austvoll bru var forutsatt startet i 2017. Brua er kostnadsberegnet til 58 mill. kr. Redusert ramme innebærer at prosjektet ikke kan bygges. Konsekvensen for innbyggere lengst nord langs rv.7 i Flå er at de må kjøre ca. 1 mil tilbake til Flå sentrum for å komme inn på rv.7.
6. Gang – og sykkelveg Nordbyvegen i Drammen utsettes fra 2017 til 2018.

5.4.3 Nøkkeltall

	Mål 2017	Kommentar
Vedlikeholdsetterslep	Red med 85 mill kr	Måltallet viser kun det som tas igjen på enkeltstrekninger i investeringsbudsjettet.
Ny asfalt	100 km	
Redusere antall drepte og hardt skade	Maks 34 drepte og hardt skade innen 2023	0-visjonen. Halvere antall drepte og hardt skade innen 2023, basert på gjennomsnittet fra 2008 – 11.
Økning i busspassasjerer i Buskerud	1 % passasjervekst	Dette gjelder busser Brakar har ansvaret for

5.5 Interne, administrative fellestjenester

Budsjettområdet består av avdelingene Stab og kvalitetsavdelingen, Økonomiavdelingen og Kommunikasjonsavdelingen. I tillegg inngår budsjett for politisk aktivitet inkl tilsyn og kontroll (kontrollutvalg med sekretariat og revisjon.) Hovedutvalgenes budsjett er ikke med her, men er plassert på sine respektive sektorbudsjetter.

5.5.1 Budsjett

Driftsbudsjett

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	216,994	214,020	212,045	212,045
<i><u>Endringer:</u></i>				
Lønns- og prisvekst	5,358	5,358	5,358	5,358
Endret sats AFP	-0,770	-0,770	-0,770	-0,770
1 Elev- og lærlingombud flyttet fra Utdanning	0,688	0,688	0,688	0,688
2 Mobbeombud flyttet fra Utvikling	1,004	1,004	1,004	1,004
3 Samling av alle IKT ansatte i ny IKT-enhet	20,742	20,742	20,742	20,742
4 Samling av stab/støttefunksjoner på fylkeshuset	3,388	3,388	3,388	3,388
5 Visma Flyt Skole - flyttes til IKT	2,052			
Budsjettendringer politisk aktivitet				
6 - Endret sammensetning politiske verv	0,471			
7 - Endret fordeling av kostnader mellom hovedutvalg og FT/FU	0,600	0,600	0,600	0,600
8 - Redusere krav om innstramning politisk aktivitet til kun å gjelde drift av fylkesting/utvalg	0,928	1,693	1,988	1,988
9 Stortingsvalg 2017	0,330			
10 Økte drifts- og vedlikeholdskostnader Lerberg	1,180	1,180	1,180	1,180
11 Fellesprosjekter på tvers av sektorer	3,000	3,000	3,000	3,000
12 FU disp	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
13 Stab/støtte - utover krav i HP 16		-3,000		
Ny ramme	254,965	246,902	248,223	248,223

1. Budsjett for elev- og lærlingombud er flyttet fra utdanningsbudsjettet til stabs- og kvalitetsavdelingen.
2. Budsjett for mobbeombud er flyttet fra utviklingsavdelingen til stabs- og kvalitetsavdelingen.
3. Fylkesrådmannen har vedtatt å samle alle IKT-ansatte i fylkeskommunen i en felles IKT-enhet. Tidligere hadde hver skole IKT-ansatte. Det overføres lønns- og driftsmidler for disse ansatte til den nye enheten.
4. Gjennom stab/støtteprosjektet har fylkesrådmannen vedtatt å samle noen funksjoner i økonomiavdelingen og stabs- og kvalitetsavdelingen. Lønns- og driftsmidler for overførte personer flyttes.
5. Budsjett for Visma Flyt Skole er flyttet fra utdanningsavdelingen til stabs- og kvalitetsavdelingen (IKT).
6. På grunn av permisjoner er det annen personsammensetning i politiske utvalg enn forutsatt etter valget 2015. Dette får en kostnadmessig effekt i 2017.
7. Etter valget i 2015 ble det foretatt en foreløpig kostnadsfordeling av godtgjøring til politikere mellom fylkesting/fylkesutvalg og hovedutvalg. Denne må korrigeres noe.

-
8. I budsjettet for 2016-2019 ble det forutsatt at budsjett for politisk aktivitet (drift) skulle følge samme innstrammingskrav som administrasjonen. Med høy aktivitet inn mot regionreform ser det ikke ut som disse forutsetningene vil holde. Fylkesrådmannen foreslår at innstrammingskravet fjernes når det gjelder godtgjørelse til politikere, men at innstrammingskravet opprettholdes på andre kostnader til drift av politiske utvalg. Alternativt må fylkestinget selv ta initiativ til å redusere kostnader ytterligere.
 9. Basert på nye beregninger foreslås at budsjett for håndtering av Stortingsvalg 2017 økes med 330.000 kr til totalt 820.000 kr.
 10. Ved overtakelse av eiendommen Lerberg vil det påløpe økte drifts- og vedlikeholdskostnader, anslått til 0,85 mill kr. I tillegg overføres det 0,33 mill kr fra utdanningsavdelingen fra det de har betalt i leie tidligere. Drifts- og vedlikeholdskostnader for bygget vil dekkes av stabs- og kvalitetsavdelingen.
 11. Det vises til omtale i kap 5.1 om sektorovergripende prioriteringer. Fylkesrådmannen ser behov for å sette av midler til felles prosjekter på tvers av sektorene; eksempelvis innenfor utdanning/næringsliv. Det foreslås avsatt årlig 3 mill kr.
 12. Som en del av utfordringen med å tilpasse budsjettet til sviktende utbytte fra Vardar AS, foreslås å fjerne redusere rammebevilgningen på fylkesutvalgets disposisjonskonto med 1 mill kr. Saldo er da 150.000 kr.
 13. Innstrammingsforutsetningene for administrasjonen i fylkeshuset (stab/støtte) trappes opp i 2018 med 3 mill kr ifht vedtak i handlingsprogrammet 2016-2019. Samlet innstrammingskrav til administrasjonen er 10% i 2019. Tidligere har det vært forutsatt at kravet kan innfris også ved innsparinger på skoleadministrasjonen. Dette endres nå ved at det stilles eget krav til skoleadministrasjon, jfr forslag til budsjettreduksjoner på utdanningssektorens budsjett.

Det er ikke tatt høyde for ekstra kostnader i forbindelse med regionreformen og oppnevning av fellesnemnd/annen politisk aktivitet. Hver fylkeskommunen som vedtar sammenslåing i løpet av 2016 er lovet 15 mill kr av staten til dekning av samordningsutgifter, hvorav største delen av kostnaden antas å være samordning av IKT-systemer. Fylkesrådmannen vil komme tilbake til dette når arbeidet med regionreformen blir klarere.

Budsjett for tilsyn og kontroll

I budsjettet for 2016 – 2019 økte fylkestinget rammen for tilsyn og kontroll ekstraordinært med 0,32 mill kr kun i 2016.

Kontrollutvalget har bedt om ramme for 2017 – 2020 på et nivå som ligger litt over nivået for 2016, inkl. den ekstraordinære tildelingen. Med henvisning til budsjettsituasjonen er det foreslått at kontrollutvalget tilpasser forvaltningsrevisjonsoppdragene slik at samlet budsjett for tilsyn og kontroll er innenfor tidligere vedtatt ramme på 2,887 mill kr (prisjustert til 2017-kroner). Dette er en reell nedgang på 0,376 mill kr fra 2016.

Investering

Det foreslås følgende investeringsbudsjett for interne, administrative fellestjenester.

Beløp i 1000 kr (ekskl mva)						
FELLESPROSJEKTER			BEH. AV			
VIRKSOMHET	FORMÅL	2017		2018	2019	2020
1	IKT felles infrastruktur	9 316	FRÅD	9 316	9 316	9 316
2	Ladepunkt El bil	1 000	Ferdig			
3	Elevpc-er	13 100	FRÅD	13 100	13 100	13 100
4	Visma Flyt Skole	2 009	Ferdig	4 398	2 941	316
5	Egenkapital Buskerud fylkeskommune pensjonskasse	5 000	FRÅD	5 000	5 000	5 000
6	Alle bygg Oppgradering/inneklima	16 236	FRÅD	16 236	16 236	16 236
7	Alle bygg Effektiviseringstiltak	10 000	FU/HUU	10 000		
Sum - fellesprosjekter og stab		56 661		58 050	46 593	43 968

Kommentarer til postene:

1. Felles post til løpende infrastrukturtiltak for IKT fellesutgifter inkl. utdanning.
2. Opprettelse av ladepunkter for el-bil på egne parkeringsplasser
3. I handlingsprogram 2016 ble det satt ett mål om å halvere utgiftene til elev-pc-ordningen. Etter en gjennomgang av mulighetene nås ikke målet. Det foreslås gitt en bevilgning som ligger omtrent midt mellom nivået i 2016 og målet for 2017. Det vises også til inntektspost på 8,4 mill kr i 2017 og 2018, og 9,4 mill kr deretter som er elevenes egenandel i ordningen. Egenandelen øker i 2019 grunnet innføring av tredje års egenandel for yrkesfagelever med to år i skole.
4. Visma Flyt Skole er nytt omfattende skoleadministrativt system. Fylkestinget har tidligere gitt bevilgninger til dette. Fylkesrådmannen ser at prosjektet medfører behov for å endre vesentlige deler av annen IKT-infrastruktur i fylkeskommunen.
5. Fylkestinget har tidligere lagt inn egenkapital til fylkeskommunens pensjonskasse til og med 2018. Uansett fremtidig løsning, må det påregnes egenkapitalinnskudd også hvert år etter dette.
6. Årlig bevilgning for å oppgradere bygg
7. Det foreslås i utdanningssektorens budsjett å se på mulighet for å omdanne 3 studieprogrammer innen yrkesfag til 20 elevers klasser. Det settes av midler til nødvendige bygningsmessige tiltak mm for å få til dette.

5.6 Tannhelsetjenesten i Buskerud FKF

Tannhelseforetaket fremmer eget budsjettforslag til fylkestinget. Fylkesrådmannens forslag til endringer i driftsrammer:

(beløp i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Ramme pr. juni 2016	116,674	116,674	116,674	116,674
<i>Endringer:</i>				
Lønns- og prisvekst	2,881	2,881	2,881	2,881
Endret sats AFP	-0,600	-0,600	-0,600	-0,600
1 Demografi: flere pasienter	0,500	0,500	0,500	0,500
2 Demografi: flere asylsøkere	0,700	0,700	0,700	0,700
3 Tannlegevaktordningen reduseres noe uten at tilbudet til pasientene blir faglig uforsvarlig	-0,700	-0,700	-0,700	-0,700
4 Gjennomføre vedtatte endringer i innkallingsintervall	-1,200	-1,700	-1,700	-1,700
5 Klinikker utvikles og driftes i tråd med vedtatte planer i dialog med kommunene	0,000	-0,500	-1,000	-1,500
6 Redusert administrasjon	-1,300	-1,300	-1,300	-1,800
Ny ramme	116,955	115,955	115,455	114,455

Kommentarer til endringer:

1. Befolkningen i Buskerud øker. Det gis kompensasjon for kostnadseffekten av at flere har rett til gratis tannbehandling.
2. Flere av fjorårets asylsøkere er plassert i Buskerud. De som er under 18 år har krav på gratis tannbehandling.
3. Det reduseres noe på åpningstider på tannlegevaktene, vurdert etter behov i det enkelte distrikt.
4. Vedtatt i handlingsprogram for 2016. Dette er økt effekt kommende år.
5. Det vises til tannhelseforetakets egen økonomiplan for nærmere omtale.
6. Organisasjonsendring iverksatt i tannhelseforetaket høsten 2016.

Det vises for øvrig til tannhelseforetakets eget budsjett for nærmere beskrivelse av leveransen.

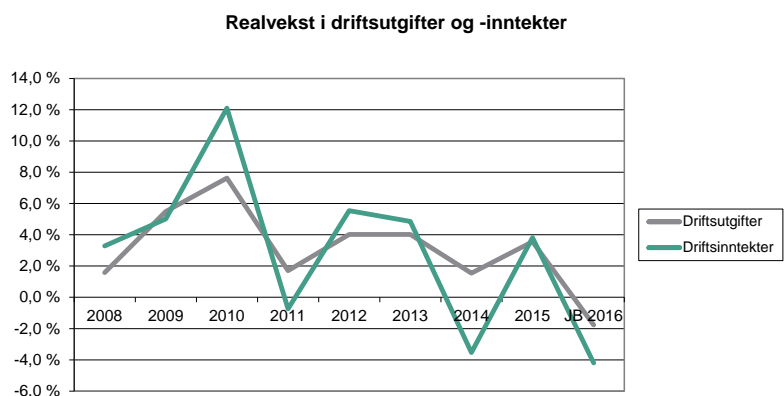
6 Årsbudsjett og økonomiplan

6.1 Økonomiske rammebetingelser

6.1.1 Økonomisk status

Etter mange år med relativt god økonomi og god avkastning fra Vardar AS, merkes nå et betydelig negativt skift i handlefriheten. Svakt kraftmarked gir utbyttesvikt fra Vardar AS. Ønske om store investeringer presser driften. I tillegg er det de siste årene fattet vedtak om relativt stor pengebruk utover ordinær drift. Fylkesrådmannen har gående et prosjekt (stab/støtte) for å effektivisere og forbedre administrative tjenester. Her ble det satt et opptroppende innstrammingskrav i fjorårets økonomiplan med mål om å spare 10% i administrasjonskostnader i løpet av 4 år. I forslag til økonomiplan 2017-2020 foreslås en rekke budsjettreduksjoner for å dekke manglende utbytte fra Vardar AS og andre budsjettbehov.

Det har de siste årene vært relativt god realvekst i frie inntekter med unntak av 2011 og 2014. I 2010 fikk fylkeskommunene ansvar for statlige riksveger, noe som medførte betydelige økte overføringer fra staten. Fra og med 2014 blir all momsrefusjon inntektsført direkte i investeringsregnskapet. Det samme året opplevde kommunesektoren svak skatteinngang. Inntektsveksten i 2015 var igjen relativt god, men utgiftsveksten var tilsvarende stor slik at Buskerud fylkeskommune fikk et av landets svakeste netto driftsresultat i prosent. Fylkeskommunens økonomiske rammer avhenger i stor grad av befolkningsveksten, særlig aldersgruppen 16-18 år. Økt ramme til fylkeskommunene de siste årene skyldes behov for opprusting av fylkesvegene. På marginalen er det imidlertid utbytte fra Vardar AS som har gitt den ekstra lille handlefriheten i Buskerud fylkeskommune, frem til nå.

Pr 2. tertial 2016 varslet sektorene en samlet besparelse på ca 42 mill kr, men det meste av avviket er bundet for utbetaling i 2017 eller forutsatt brukt til å dekke budsjettutfordringer i 2017. Budsjettanslaget for de frie inntekter opprettholdes, men skatteinngangen er noe bedre enn budsjettet pr 2. tertial. Netto finanskostnader forventes 4,7 mill kr lavere budsjettet.

Regjeringen øker skatteanslaget for kommunesektoren i forslag til statsbudsjett med 3,8 mrd kr, herav 700 mill kr for fylkeskommunene. For Buskerud fylkeskommune utgjør dette 20-30 mill kr inkl inntektsutjevning (engangsinntekt). Anslaget for Buskerud er særlig usikkert fordi skatteøkningen skyldes gevinst fra salg av aksjer/skattetilpasning hvor effekten trolig inntreffer sterkest i Oslo/Akershus. Inntektsutjevningen sikrer fordeling til resten av landet. Samlet sett ser det ut til å bli et positivt resultat også i 2016. Sektorbudsjettene er da styrket med overført resultat fra 2015 på til sammen 76 mill kr (i hovedsak en videreføring av resultat fra 2014 på 82 mill kr).

6.1.2 Statsbudsjettet for 2017

I forslag til statsbudsjett for 2017 legger Regjeringen opp til følgende økonomiske opplegg for kommunesektoren:

Frie inntekter

Kommunesektorens realvekst i frie inntekter er anslått til 4,1 mrd kr (1,2%) i forhold til inntektsnivå i 2016 slik det er angitt i Revidert nasjonalbudsjett 2016 (RNB).

Buskerud fylkeskommune anslås å få en nominell vekst i de frie inntektene på 2,0% i 2017 i forhold til anslag på regnskap for 2016. Med en deflator på 2,5%, er den reelle veksten negativ med 0,5%. Den svake realveksten skyldes økning av inntektsanslaget for 2016. Inntektsnivået for 2017 er omtrent som varslet i kommuneproposisjonen.

Samlet for fylkeskommunene økes de frie inntektene med 450 mill kr hvor deler av veksten (200 mill kr) er begrunnet med behov for opprusting av fylkesveger. Øvrig vekst er forutsatt å dekke økte pensjonskostnader og virkning av endret demografi (befolkningsvekst og -endringer).

Økte frie inntekter for Buskerud fylkeskommune:

"Ordinær vekst" i frie inntekter	ca 12,5 mill kr (andel 5,0%)
<u>Opprusting av fylkesveger</u>	<u>ca 11,8 mill kr (særskilt fordeling andel 5,9%)</u>
Totalt	ca 24,3 mill kr

I tillegg er det andre justeringer i rammen:

- Økt trekk for flere elever i statlige/private skoler	-5,226 mill kr
- Økt lærlingtilskudd 2016 (økt til helårvirkning)	1,25 mill kr
- Utvidet rett til vgo for innvandrere	2,3 mill kr
- Økt statstilskudd fagskoler	1,995 mill kr

Regionale midler (tidl. 551-60 midler) på statsbudsjettet reduseres reelt med 5,6 mill kr (ca 20 %). I tillegg endrer snevrer regjeringen inn kriteriene for bruk av midler. Nærmere om dette i kap. 5.3.

Ifm regionreformen loves det 15 mill kr pr fylkeskommune som vedtar å slå seg sammen. Midlene er tenkt å dekke engangskostnader og utbetales i 2017.

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisveksten fra 2016 til 2017 er anslått til 2,5%, herav lønn 2,7% og pris 2,0%.

Skattøret

Det fylkeskommunale skattøret foreslås uendret på 2,65% i 2017. Skatteandelen av totale inntekter utgjør 40 %.

Rentekompensasjonsordninger for skolebygg og transporttiltak

Rentekompensasjonsordningen for skoler er fullt ut implementert i perioden 2009 – 2016 med 15 mrd kr. Budsjettet renterefusjon er kompensasjon for tidligere investeringer. For fylkesveger øker rammen som tidligere forutsatt med 3 mrd kr. Dette gir et økt grunnlag for renterefusjon på 140,5 mill kr. Ordningen gjelder kun renter, og fylkeskommunen må finne dekning for avdrag innenfor de ordinære inntektsrammene. Renteforutsetningen er lav: 1,0 % for nye tiltak og 1,5 % for tiltak før 2015, som gjør at renterefusjonsbudsjettet er vesentlig redusert fra tidligere år. Økt investeringsgrunnlag er hensyntatt i tidligere budsjetter.

6.1.3 Økonomisk handlingsrom i perioden 2017 – 2020

Fylkesrådmannens forslag til budsjett bygger på inntektsforutsetninger i statsbudsjettet. Skatt og rammetilskudd (frie inntekter) utgjør grunnfinansieringen. De frie inntektene blir fordelt mellom fylkeskommunene etter kriterier i inntektssystemet, og ved fastsettelse av skattøret. De frie inntektene blir i 2017 omtrent som forutsatt i tidligere økonomiplaner. Kapitalinntekter kommer i tillegg til skatt og rammetilskudd og er ikke gjenstand for utjevning.

Det har vært flere utfordringer i budsjettarbeidet:

- Sviktende utbytte fra Vardar, -100 mill kr *)
- Forventet økt krav til minimumsavdrag i ny kommunelov (på høring), +20-30 mill kr *)
- Økte pensjonskostnader, +5,6 mill kr
- Planer om nytt fylkeshus (årlige leiekostnader), +20 mill kr *)
- Stor volumvekst i fagopplæring, +37 mill kr
- Løse vedtatt innstrammingskrav på utdanning fra handlingsprogrammet 2016-2019
- Andre budsjettbehov som følge av politiske vedtak, befolkningsvekst mm

*) Fylkesrådmannen har i sitt budsjettforslag ikke ført opp utbytteinntekter i perioden, men heller ikke kostnader ved evt nytt fylkeshus eller mulig økt krav til minimumsavdrag. Disse forhold er alle usikre og må budsjettmessig sees i sammenheng. Fremtidig utbytte prioriteres altså til å dekke disse kostnadsøkninger hvis de inntreffer.

I sum utgjør dette inntektssvikt/kostnadsøkning på over 200 mill kr. Det er usikkerhet ved flere av disse forhold, men fylkesrådmannen har uansett ikke hatt annet valg enn å foreslå betydelig reduksjon i rammebudsjettene for alle sektorene for å tilpasse oss de økonomiske realiteter. For administrasjonen følges plan for innsparing, vedtatt i fjorårets budsjett.

Fylkesrådmannens hovedløsning er:

- Beholdt 1 % realvekst i frie inntekter i hele perioden
- Udisponert realvekst i 2016/2017 (5,4 mill kr) og 2017/2018 (15,6 mill kr) er inntektsført for å bedre budsjettbalansen
- Budsjettreduserende tiltak på sektorene med brutto verdi på 94 mill kr i 2017, økende til 123 mill kr i 2020.
- Opptrapping av vedtatt, igangsatt innstramming for administrasjonen
- Økt skatteinngang høsten 2016 (ca 25 mill kr) brukes i 2017 for å få tilstrekkelig tid til omstilling
- Redusert egenfinansiering i investering, i hovedsak i 2017
- Tilpasset investeringsbudsjett til ny helhetlig skoleinvesteringsplan

Forslag til reduksjon i sektorenes budsjetttrammer

Det foreslås en samlet netto budsjettreduksjon på sektorene med 46 mill kr i 2017, økende til vel 72 mill kr i 2020. Brutto innstramming er betydelig høyere med 94 mill kr i 2017, økende til 123 mill kr i 2020.

Dette fordeler seg slik pr sektor:

Brutto reduksjon:

Brutto budsjettreduksjoner - mill kr	2017	2018	2019	2020
Utdanning	-53,2	-56,1	-67,3	-69,7
Utvikling	-7,1	-7,1	-7,1	-7,1
Samferdsel	-30,7	-40,6	-40,6	-40,6
Tannhelse	-3,2	-4,2	-4,7	-5,7
Totalt	-94,2	-108,0	-119,7	-123,1

Netto reduksjon etter dekning av nye behov:

Netto virkning - mill kr	2017	2018	2019	2020
Utdanning	-10,9	-13,8	-25,1	-27,5
Utvikling	-5,8	-4,1	-3,3	-3,3
Samferdsel	-27,2	-37,1	-37,1	-37,1
Tannhelse	-2,0	-3,0	-3,5	-4,5
Totalt	-45,9	-58,0	-69,0	-72,4

Det gis en nærmere omtale av de enkelte tiltak og reduksjoner sektorkapitlene.

Økonomisk handlefrihet uttrykt ved noen nøkkeltall

Netto driftsresultat

Finansiell styrke i kommuneregnskapet måles tradisjonelt ved netto driftsresultat. Resultatet viser hva man kan benytte som egenfinansiering i investeringsbudsjettet, og hva som kan avsettes som buffer til fond. I kommunalt regnskap utgiftsføres ikke avskrivninger, men avdrag. Følgelig vises for lave kostnader i regnskapet knyttet til våre anleggsmidler. Teknisk beregningsutvalg anbefaler et nivå på netto driftsresultat på minst 4 % over tid for at formuesverdien ikke skal svekkes. Netto driftsresultat i budsjettforslaget er ca 1% i 2017 (omstillingsår) og i gjennomsnitt 3,5% i perioden 2018-2020.

Gjeldsgrad/egenfinansiering

Jo større gjeldsgraden er, jo større er risikoen for kostnadsøkninger ved renteøkning. Hvis rentenivået øker med 1 %, betyr dette ca 45 mill kr i brutto økte rentekostnader i 2021. I 2017 vil en brutto økning være ca 25 mill kr (betydelig lavere netto konsekvens grunnet rentebindinger og økte renteinntekter). Det vil alltid være en prioritering mellom økte driftsbudsjetter og økt egenfinansiering i investering. I dette budsjettet er gjeldsgraden i 2017 123% av frie inntekter, økende til 144 % i 2020. Fylkesrådmannen anbefaler at det søkes å redusere fremtidig gjeldsøkning ved neste rullering av økonomiplanen.

Driftsfond

Det vises til beskrivelse av usikkerhet i neste avsnitt. For å takle usikkerhet og endringer i løpet av året, må fylkeskommunen ha et solid driftsfond. Fylkesrådmannen foreslår et nivå på fondet på godt over 100 mill kr. Dette er ikke årlige beløp, men et engangsbeløp. Eksempelvis vil et fond på 100 mill

kr kunne bli tømt hvis vi skulle få en varig inntektssvikt på 25 mill kr pr år uten at det gjennomføres andre tiltak.

6.1.4 Risiko i budsjettet

Fylkesrådmannen har ikke kunnet ta høyde for all risiko forbundet med fremtidig økonomisk planlegging. Det vises til tabell over risikier i innledningskapitlet.

6.1.5 Finansiell utvikling

Status

Tabellen nedenfor viser noen nøkkeltall for Buskerud fylkeskommune sammenlignet med Østfold og Akershus fylkeskommuner samt landet utenom Oslo.

	Buskerud						Akershus	Østfold	Landet u/Oslo
	Budsjett		2015	2014	2013	2001			
	2017	2016							
Rente- og avdragsutg. i % av bto. dr.innt.	5,9 %	5,7 %	5,7 %	4,9 %	6,5 %	4,6 %	1,7 %	3,4 %	4,9 %
Avdragsprofil (avdrag/gjeld)	3,5 %	3,2 %	4,0 %	3,2 %	6,2 %	5,4 %	1,5 %	3,2 %	4,0 %
Langsiktig gjeld i % av bto. dr.inntekter	104,5 %	102,3 %	87,1 %	82,0 %	70,3 %	40,9 %	41,7 %	50,9 %	73,7 %
Bto. langsiktig gjeld per innbygger	kr 13 020	kr 12 262	kr 10 814	kr 9 658	kr 8 399	kr 6 709	kr 5 157	kr 6 441	kr 11 692

Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter har økt i budsjett 2017 i forhold til nivået i 2016. Brutto langsiktig gjeld per innbygger har økt fra 2015 til 2016 og fortsetter å øke i 2017. Årsaken er at investeringene er høye og at lånegjelden øker. Buskerud fylkeskommune ligger også godt over landsgjennomsnittet når det gjelder størrelse på gjeld.

Lånegjeld

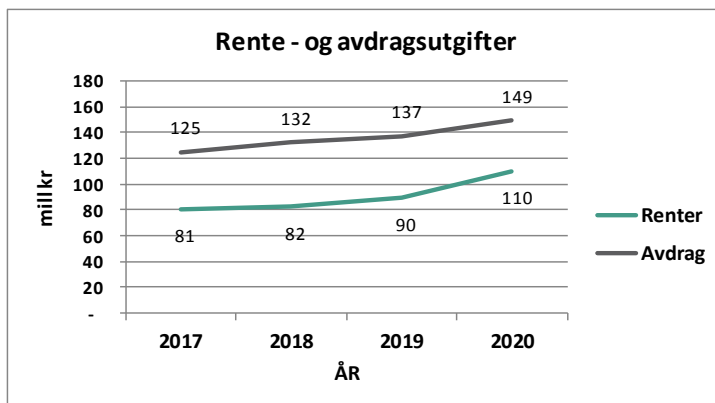
Pr. 31.12.17 vil Buskerud fylkeskommune ha 3 423,8 mill kr i gjeld etter forslagene i budsjettet. Se tabellen nedenfor. I tillegg kommer gjeld til forskutteringer som ikke er rentebærende.

Lånegjeld	2016	2017	2018	2019	2020
Gjeld 1.1	2 972 051 970	3 423 785 684	3 619 951 986	3 765 734 779	4 088 088 696
Nye lån	560 213 608	321 134 479	277 911 041	459 803 236	413 753 657
Avdrag	108 479 894	124 968 177	132 128 248	137 449 319	149 215 237
Ekstraordinære avdrag					
Avdrag elev pc	-	-	-	-	-
Gjeld 31.12	3 423 785 684	3 619 951 986	3 765 734 779	4 088 088 696	4 352 627 116

Lånegjelden vil øke vesentlig i langtidsperioden, i hovedsak grunnet investeringer i skolebygg og veier.

Renter og avdrag

Renteutgiften i 2017 er beregnet til 81 mill kr og forventes å stige til ca 110 mill kr frem mot 2020 som følge av økt gjeldsbelastning. Avdragene vil også øke.

Renteutgifter

I økonomiplanen er det på nye lån lagt til grunn 1,8 % rente i 2017, økende til 2,5 % i slutten av perioden. Denne renteutviklingen er også lagt til grunn for eksisterende lån etter at rentebindingsavtalen har utløpt. Ca. 31,2 % av låneporteføljen var rentebundet pr. 2. tertial 2016.

Avdragsutgifter

Som vi ser av figuren over, vil avdragsutgiftene øke fra ca. 125 mill kr i 2017 til over 149 mill kr i 2020. Årsaken til denne økningen er økt investeringstakt i planperioden. Avdragene tilfredsstiller kravene til minimumsavdrag i dagens kommunelov. Det forventes at kravene til avdrag vil øke i ny kommunelov.

Renteinntekter

Buskerud fylkeskommunes bankavtale med DNB er i ferd med å utgå og fylkesrådmannen har startet med forberedelser til å legge bankavtalen ut på anbud. Det er sterke signaler om at marginen på innskudd vil bli redusert. Vi har derfor nedjustert innskuddsrenten på midler stående på konsernkontoen.

Det forutsettes renteinntekter av innestående midler på fylkeskommunens konsernkonto, til en rente på 1,55 % i perioden. Fylkeskommunen har i tillegg ca. 47 mill kr i obligasjonsfond/ pengemarkedsfond. Av dette er ca. 25,2 mill kr investert i DI Norsk obligasjon, og ca. 21,6 mill kr. i DNB FRN 20.

6.1.6 Pensjonskostnader

Buskerud fylkeskommune budsjetterer pensjonskostnader to steder i budsjettet. Ordinær premie budsjetteres på virksomhetenes budsjetter, mens reguleringspremie og premieavvik budsjetteres på sentralt ansvar. Det betyr at virksomhetene ikke belastes risiko med den usikre delen av pensjonskostnadene.

For 2017 har Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse varslet uendret premie; 14,0 %. Avsetning til AFP reduseres fra 2,0 % i 2016 til 1,3 % i 2017 grunnet færre ansatte som tar ut AFP. Statens pensjonskasse (lærerne) har varslet nedjustering av premie fra 13,0 % til 12,05% inkl AFP. Årsak til nedjustering av premien er forventning om lavere lønnsvekst.

Endringene medfører uttrekk på rammene for sektorer og foretak med ca 9,4 mill kr inkl arbeidsgiveravgift.

Sentral budsjettkonto skal ta høyde for reguleringspremie og premieavvik. Basert på siste prognoser fra aktuar foreslås budsjettet økt med 15 mill kr til 40 mill kr.

6.2 Økonomiske hovedoversikter

6.2.1 Hovedoversikt driftsbudsjett

(Beløp i mill kr - faste 2017-priser)	Regnskap 2015	Årsbud. (justert) 2016	Ramme (pr. juni 16) 2017	Endr. 2017	Statsbud. endringer 2017	Lønns- og priskomp. 2017	Forslag til ramme for 2017
Fylkesskatt	1519,5	1587,3	1593,5	62,1			1655,6
Rammetilskudd	1203,3	1243,1	1257,6	13,1			1270,7
SUM DRIFTSINNTEKTER	2722,8	2830,4	2851,1	75,2	0,0	0,0	2926,3
<i>Netto driftsutgifter 1)</i>							
Sentraladministrasjon - fellesutgifter	132,8	241,1	217,0	32,6	0,0	5,4	255,0
Utdanning	1652,0	1492,9	1432,9	-45,4	1,6	35,4	1424,4
Tannhelseforetak	123,2	126,9	116,7	-2,6	0,0	2,9	117,0
Utviklingsavdelingen	137,8	154,9	139,3	-11,9	0,0	3,4	130,8
Samferdsel							
Avdeling	10,6	11,5	10,8	0,4	0,0	0,3	11,5
Kollektivtransport	371,4	391,6	391,1	0,9	0,0	9,7	401,7
Fylkesveger	403,2	326,2	328,2	-2,5	0,0	8,1	333,8
Pensjon (reg.premie og premieavvik)	-11,8	25,0	25,0	15,0	0,0	0,0	40,0
NETTO DRIFTSUTGIFTER	2819,2	2770,0	2661,0	-13,6	1,6	65,1	2714,1
Renteutgifter	75,0	79,2	106,6	-25,7			80,9
Renteinntekter	18,0	15,0	19,5	-4,5			15,0
Renterefusjon skoleanlegg	4,6	3,8	6,1	-2,6			3,5
Renterefusjon fylkesveger	10,2	8,9	18,1	-7,9			10,1
Aksjeutbytte Vardar AS	74,8	88,0	100,1	-100,1			0,0
Salg av kraft	4,0	4,0	4,0	0,0			4,0
Renter Vardar AS	15,7	14,8	19,7	-4,5			15,2
Utviklingsmidler fra Vardar AS	6,6	6,2	8,3	-1,9			6,4
Avdrag	93,8	108,5	124,5	0,4			125,0
Avdrag elevpc'er	6,6	0,0	0,0	0,0			0,0
Tilbakebetaling av forskutterte veger	20,0		30,6	2,5			33,1
Kapitalandel av internhusleie	117,9	0,0	0,0				
NETTO DRIFTSUTG. INKL FINANS	2763,0	2817,1	2747,1	85,2	1,6	65,1	2898,9
Motpost avskrivninger	107,6						
Avsatt realvekst	0,0	0,0	5,4	-5,4			0,0
NETTO DRIFTSRESULTAT	67,4	13,3	98,7	-4,6	-1,6	-65,1	27,4
Netto endr. driftsfond (+ red., - øk.)	27,9	-26,8	9,5	30,2			39,7
Interne finansieringstransaksjoner	1,6	1,2	1,3				1,3
Overført fra året før	85,1	128,5	0,0				0,0
RESULTAT FØR INVESTERING	182,0	116,3	109,4	25,6	-1,6	-65,1	68,4
Overføres investering	61,6	116,3	109,4	-41,0			68,4
IKKE DISPONERT	120,4	0,0	0,0	66,7	-1,6	-65,1	0,0

Driftsfond 31.12

- Ordinært	112,3	144,7		118,6
- Veger	13,6	13,6		
Sum driftsfond	125,9	158,3		118,6

Netto driftsresultat i % av frie inntekter

0,9 %

Driftsfond i % av frie inntekter

4,1 %

Forslag til rammer for 2017

Kolonnen "forslag til rammer for 2017" viser fylkesrådmannens forslag til driftsbudsjett for 2017. Forslaget gir et resultat før investeringer på 68,4 mill kr. Netto driftsresultat er 27,4 mill kr (0,9%).

Endringer 2017

Kolonnen "endringer 2017" i hovedoversikten viser hvilke endringer som er gjort i sektorrammene og øvrige budsjettområder siden planleggingsrammene ble vedtatt av fylkestinget i juni. Endringene følger av budsjettreduksjoner, nye tiltak eller tekniske korreksjoner. Endringer på sektorene er nærmere beskrevet i sektorkapitlene. Kolonnen "endringer statsbudsjett" viser tillegg som følge av bevilgninger i Regjeringens forslag til statsbudsjett.

Lønns-, pris- og andre budsjettforutsetninger

Alle sektorer er gitt en lønns- og priskompensasjon på 2,5% i henhold til deflatoren i statsbudsjettet.

Øvrige forutsetninger for 2017:

Kommunal deflator	2,5 %
Lønnsvekst	2,7 %
Prisvekst	2,0 %

Arbeidsgiveravgift	14,1 %
--------------------	--------

<u>Arbeidsgivers andel av pensjonspremie:</u>	
Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse, ansatte *)	14,0 % + 1,3 % AFP
Statens pensjonskasse	12,05 % inkl. AFP

<u>Rentesatser:</u>	
Innskudd	1,5 %
Renterefusjonsordninger	1,0 %
Lån	1,8 % økende til 2,5 %

*) Reguleringspremie for 2017 og premieavvik er ført på sentralt ansvar.

Endringer på sektorene

I sektorkapitlene omtales forslag til endringer på sektorrammene.

6.3 Investeringsbudsjett

6.3.1 Hovedoversikt investeringsbudsjett

Beløp i 1000 kr (ekskl mva)		FELLESPROSJEKTER			
VIRKSOMHET	FORMÅL	2 017	2018	2019	2020
IKT felles infrastruktur		9 316	9 316	9 316	9 316
Ladepunkt El bil		1 000			
Elevpc-er		13 100	13 100	13 100	13 100
Visma Flyt Skole		2 009	4 398	2 941	316
Egenkapital Buskerud fylkeskommune pensjonskasse		5 000	5 000	5 000	5 000
Alle bygg	Oppgradering/inneklima	16 236	16 236	16 236	16 236
Alle bygg	Effektiviseringstiltak	10 000	10 000		
Sum - fellesprosjekter og stab		56 661	58 050	46 593	43 968
UTDANNINGSSEKTOREN					
	Særlig kostnadskrevende utstyr	2 907	2 907	2 907	2 907
	Utstyr/inventar nybygg/ombygg inkl overf fra 2016	26 000		15 000	15 000
	Tilpasning av undervisningslokaler	3 000	3 000	4 000	4 000
	Utstyr Fagskolen Tinius Olsen (overført fra 2016)	5 000			
Åssiden vgs	Hus B og E - rehabilitering	44 000			
Rosthaug vgs	Rehab. undervisningsbygg	36 150			
Rosthaug vgs	Rehab. adm.bygg inkl overf fra 2016	11 500			
Gol vgs	Samlokalisering inkl overf fra 2016	10 000			
Rosthaug vgs	Verksted/lager/garasjer		8 000		
Kongsberg vgs	Tinius Olsen (overført fra 2016)	20 000			
Prisstigning 2016 av pågående prosjekter - ikke fordelt, inkl ovf fra 2016		12 862			
Ny investeringsplan		15 000	64 500	287 500	194 500
Sum - utdanningssektoren		186 419	78 407	309 407	216 407
TANNHELSEFORETAKET					
	Til foretakets disposisjon	3 528	3 528	3 528	3 528
Sum tannhelse		3 528	3 528	3 528	3 528
SAMFERDSEL					
	Samferdselssektoren Fylkes veger	111 678	170 202	148 002	148 002
	Investeringer m/renterefusjonsordning	92 000	92 000	92 000	92 000
	Økning pga renterefusjonsordning 2015	48 500			
Sum - samferdselssektoren		252 178	262 202	240 002	240 002
TOTALSUM		498 786	402 187	599 530	503 905
FINANSIERING		2 017	2 018	2 019	2 020
	Elevrefusjoner - elevpc	8 400	8 400	9 400	9 400
	Bruk av lånemidler opptatt tidligere år	100 600			
	Overført fra driften	68 384	115 608	130 059	80 483
	Låneopptak	321 401	278 179	460 071	414 021
		498 786	402 187	599 530	503 905
	Gjeld 31/12 (inkl. endr. avdragsfond)	3 620 219	3 766 260	4 088 862	4 353 639
	Renter	80 944	82 280	89 931	110 352
	Avdrag	124 968	132 138	137 468	149 243
	Sum renter og avdrag	205 912	214 418	227 399	259 596

Totalsummen for ny skoleinvesteringsplan er på 750 mill kr. Det er gitt bevilgning i 2016, og det planlegges restbevilgning i 2021 og utover.

Forslag til investeringer i fylkesveger følger handlingsplan for fylkesveger 2014 – 2017 med tillegg av konsekvensene av ny rentekompensasjonsordning som ble innført av Stortinget fra og med 2015. Det er foretatt en behovsvurdering om den enkelte post skal kompenseres for lønns- og prisvekst. Det vises til omtale under hvert sektorkapittel om den enkelte investering

6.4 Økonomien i 10-års perspektiv

Selv om fylkestinget kun skal vedta et årsbudsjett og rammer for de tre påfølgende år, er det viktig å se flere år frem pga store investeringer og elevvekst i Drammensregionen fra 2020.

For tiden planlegges for en regionreform med virkning fra 1.1.2020. Et aktuelt alternativ er at Buskerud fylkeskommune inngår i en region bestående av Akershus, Østfold og Buskerud. Da vil økonomien i Buskerud fylkeskommune inngå i regionens økonomi. Dette er det ikke tatt høyde for i denne økonomiplanen når det vises en fremskrivning av forslag til budsjettammer i et 10-års perspektiv.

I vedlegg har fylkesrådmannen vist hvordan et 10-års budsjett kan salderes, både i drift og investering.

Framskrivningene er basert på:

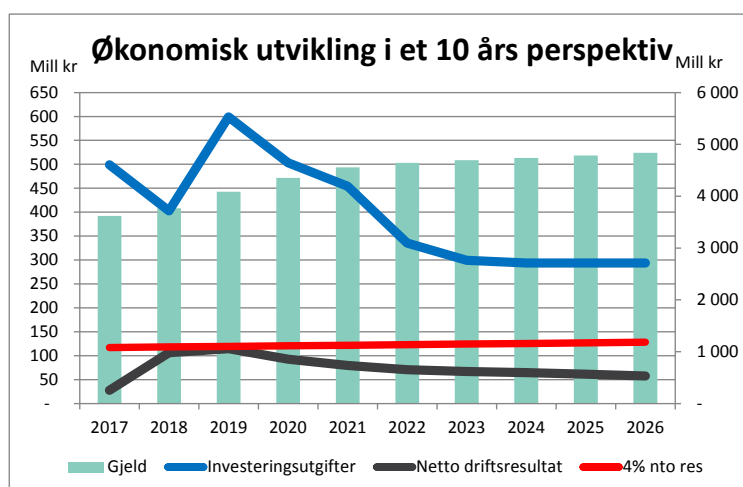
- Forslag til økonomiplan 2017-2020
- Årlig realvekst i frie inntekter på 1,0%.
- Økt driftsbudsjett for utdanning i 2020/2021 med 45 mill kr til økt elevvekst i Drammensregionen
- Full effekt av foreslått budsjettinnstramming, jfr budsjettet 2016-2019.
- Full effekt av foreslått budsjettinnstramming i økonomiplanen 2017-2020.
- Fortsatt lavt rentenivå.
- Betydelig egenfinansiering i investering
- Buffer på driftsfondet.

Det er ikke budsjettert med utbytte fra Vardar AS og ikke økte kostnader ved evt nytt fylkeshus eller økte minimumskrav til avdrag.

I 10-års perioden øker gjelden med 1,22 mrd kr (33,6%); fra 3,6 mrd kr i 2017 til 4,8 mrd kr i 2026.

Fra 2023 er det kun lagt inn løpende investeringer til utstyr, diverse mindre ombygninger/oppgraderinger og veginvesteringer.

Netto driftsresultat er i snitt 2,4% i perioden og innfrir ikke "kravet" til 4%-nivå (TBU).

Fra neste rullering av økonomiplanen må det være et mål å redusere økningen i gjelden fremover.

6.5 Selskaper med krav til økonomisk avkastning

6.5.1 Vardar AS

Selskapets forretningsområder består av Vannkraft, Vindkraft Norge / Sverige, Vindkraft Utland og Bioenergi.

Buskerud fylkeskommune eier 100% av A-aksjene i Vardar AS som gir full styring med selskapet, herunder all rett til økonomisk avkastning. Fylkeskommunens investering i Vardar AS består dels av en aksjeinvestering og dels av en lånefordring.

Selskapets verdjusterte egenkapital pr 31.12.15 var beregnet til 3,5 mrd kr; som en illustrasjon på virkelig nettoverdi på selskapet.

Lånefordringens pålydende er 507,5 mill kr. Lånet er gitt som et ansvarlig lån som står tilbake for øvrige kreditorer. Rentesatsen varierer med markedsforholdene og utgjorde 4,05 % for 2016. Budsjettet rente pr 2.1.2017 er 6 mnd nibor (1,25%) + 3 %-poeng = 4,25%. Lånet løper avdragsfritt frem til 2020.

Fylkesutvalget nedsatte i sak 22/16 et politisk utvalg som skulle jobbe med fremtidig eierstrategi for Vardar AS sett i lys av en fremtidig regionreform. Fylkestinget behandlet saken i oktober.

Prognose på avkastning fra Vardar AS

	2017	2018	2019	2020
Renter	21,6	21,6	21,6	21,6
Utbytte	0,0	20,0	50,0	50,0
Sum (til driftsbudsjett)	21,6	41,6	71,6	71,6

Tabellen viser renter på ansvarlig lån og prognose for utbytte. Det er stor usikkerhet ved prognosene. Fylkesrådmannen har i sitt budsjettforslag ikke ført opp utbytteinntekter i perioden, men heller ikke kostnader ved evt nytt fylkeshus eller mulig økt krav til minimumsavdrag. Disse forhold er alle usikre og må budsjettmessig sees i sammenheng. Fremtidig utbytte prioriteres altså til å dekke disse kostnadsøkninger hvis de inntreffer.

Vardar AS fikk et resultat for 1. halvår 2016 på 9,7 mill kr (131,2 mill kr pr 30.6.15) etter skatt. Dette er en nedgang på hele 121,5 mill kr sammenliknet med samme periode i 2015. Nedgangen henger sammen med lavere vindkraftproduksjon i forhold til 2015 som var et spesielt godt vind-år, samt negative verdiendringer på derivater. Selskapet ga ingen prognoser for året, men varslet svake kontantstrømmer og svakt utbytte i 2017.

Prognoser for fremtidig resultater i Vardar er preget av forventninger om lave kraftpriser. Ekstraordinære utbytter vil kreve strukturelle endringer.

6.5.2 Ramfoss Kraftlag

Buskerud fylkeskommune eier 36 % av Ramfoss Kraftlag som er et § 27 samarbeid mellom Modum, Sigdal, Krødsherad og Buskerud fylkeskommune. Buskerud fylkeskommune har ikke ordinær styre- eller rådsplass etter forliket i 2003, men observatørplass.

Buskerud fylkeskommune er i dialog med Ramfoss Kraftlag om salg av deler av retten til kraftuttak, jfr forliksavtale fra 2003. Fylkestinget vil behandle evt salg som egen sak. Det er ikke budsjettert med slik salgssum i dette budsjettet. Det er budsjettert med ordinære inntekter fra løpende salg av kraft til markedet på 4 mill kr.

Vedlegg

1. Budsjettreglement

Budsjettreglementet er utarbeidet etter Kommuneloven med tilhørende Forskrift om årsbudsjett.

Fellesbetegnelser og definisjoner

I følgende fellesbetegnelser og definisjoner gjelder:

Ansvar:	Hvem bruker ressurser (kostnadssted)
Art:	Hvilke typer ressurser brukes
Tjeneste:	Hva produseres med ressursene
Ansvarsområde:	To eller flere ansvar innen en sektor.
Sektor / Avdeling / Enhet	Se definisjon i fylkesrådmannens interne delegasjonsreglement

1. Formål

Budsjettreglementet fastlegger de overordnede prinsippene for økonomisk styring i Buskerud fylkeskommune. Økonomiplanen er overordnet alle andre interne planer, som f.eks. sektorplaner, bemanningsplaner, elevtall o.l.

Avdelinger, enheter og foretak forutsettes å gjennomføre driften innenfor de rammer som vedtas i økonomiplanen, og må iverksette nødvendige tiltak for å oppnå dette.

Fylkestinget vedtar fylkeskommunens årsbudsjett (drifts- og investeringsbudsjett) og økonomiplan. Sektorrammene (drift) bevilges netto (utgifter minus inntekter). Justering av rammer vedtatt av fylkestinget, kan kun foretas av fylkestinget selv.

2. Budsjettfullmakter

Fullmakter gitt i dette reglementet, kan ikke brukes til å endre budsjettet i strid med prioriteringer eller sentrale forutsetninger fra fylkestingets side.

Kun fylkestinget selv kan vedta låneopptak samt gi garantier.

Fylkesutvalget, hovedutvalgene og andre politiske organer

Fylkesutvalget, hovedutvalgene, styrene i foretak og andre politiske organ har følgende fullmakter innenfor sine ansvarsområder:

- Å fordele fylkestingets rammer på underordnede ansvar etter nettometoden
- Å omdisponere driftsutgifter
- Å disponere økte driftsinntekter til å styrke poster i driftsbudsjettet
- Myndighet til på investeringsbudsjettets utgiftsside å foreta en endring med 0-sum virkning innen sine ansvarsområder for inneværende budsjettår. Det forutsettes at finansieringsplanen og vesentlige forutsetninger for prosjektene sett under ett ikke endres og at det ikke fører til merutgifter kommende år.

- Fylkesrådmannen/hovedutvalget/styrene i foretak kan innenfor sine ansvarsområder foreta ytterligere økninger i investeringsbudsjettet når slike er innekket ved driftsfinansiering og/eller mindre salgsinntekter i investeringsregnskapet.
- Hovedutvalget for samferdsel gis fullmakt til å omdisponere mellom budsjettene; veg, kollektivtransport og avdelingen.

Administrasjonens myndighet

Fylkesrådmannen/daglig leder i foretak kan omdisponere driftsutgifter innenfor avdelingsbudsjetter. Budsjetteringene må ikke medføre binding av utgifter i senere års budsjetter.

Fylkesrådmannen/daglig leder i foretak gis fullmakt til å overføre beløp fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet for maskiner/utstyr over kr. 100.000,-, med levetid over tre år, og tiltak av investeringsmessig karakter som i samsvar med god kommunal regnskapsskikk, skal regnskapsføres i investeringsregnskapet.

Fylkesrådmannen/daglig leder i foretak gis fullmakt til å avsette til - / bruke av disposisjonsfond (budsjettskjema 1B) i de tilfeller politiske vedtak om utbetalinger ikke blir gjennomført i vedtaksåret.

Fylkesrådmannen/daglig leder i foretak videredelegerer sine budsjettfullmakter slik de finner det formålstjenlig. Dersom ikke annet bestemmes av fylkesrådmann / daglig leder i det enkelte tilfelle gjelder følgende:

- Driftsbudsjettet for hver enkelt virksomhet vedtas med et nettobeløp.
- Innenfor områder har enhetsledere og eventuelle driftsstyrer fullmakt til
 - Å fordele og omdisponere bevilgede beløp.
 - Å styrke driftsutgifter ved tilsvarende økning av driftsinntekter i forhold til budsjettet (art 60-89).

Den enkelte enhetsleder (driftsstyre) fordeler driftsbudsjett på artsgrupper etter følgende detaljeringsgrad:

Artsgruppe	Art
	UTGIFTER
00 – 09	Lønn og sosiale utgifter
10 – 29	Kjøp av varer og tjenester (egenproduksjon)
30 – 39	Kjøp av tjenester (erstatte egenproduksjon)
40 – 48	Overføringsutgifter
54 – 54	Avsetning til ubundet driftsfond (1b)
	INNTEKTER
60 – 69	Salgs- og leieinntekter
70 – 79	Refusjoner
80 – 89	Overføringsinntekter
94 – 94	Bruk av ubundet driftsfond (1b)

Av hensyn til den løpende økonomistyringen bør den enkelte enhet også fordele sitt budsjett på underposter (lokalbudsjettet).

Fylkesrådmannen/daglig leder i foretak har fullmakt til å godkjenne alle anbud (investeringsprosjekter) så fremt de er innenfor vedtatt budsjett. Hvis anbudssummen er over budsjett, må det fremmes sak til det politiske utvalg som har bevilgningsfullmakt.

3. Avvik mellom budsjett og regnskap ved årets slutt

Dersom regnskapet viser avvik i forhold til budsjetttrammene (netto), kan dette godskrives eller belastes ansvarlig sektor eller enhet. For enheter i sentraladministrasjonen styres dette av fylkesrådmannen. Det beløp som skal overføres på det enkelte ansvarsområde vedtas av fylkestinget i forbindelse med regnskapsavslutningen.

Følgende hovedprinsipper legges til grunn:

- Mindreforbruk på mer enn 3% av netto ramme overføres ikke. Det er ingen grense for negativt avvik (merforbruk)
- Det gjøres unntak for «bundne midler» (politiske vedtak, prosjektmidler mm)
- Overføring betinger at mål- og resultatoppnåelse er oppfylt.

Regnskapssjefen må bruke sin fullmakt til å stryke avsetninger og overførbare bevilgninger så langt det trengs for å unngå eller redusere et regnskapsmessig merforbruk ved regnskapsavslutningen (jfr. forskrift om årsregnskap og årsberetning § 9).

4. Særskilt rapportering

Avdelinger, virksomheter og foretak pålegges å rapportere til respektive politiske utvalg om særskilte forhold, f.eks. prognose om betydelige budsjettoverskridelser i den løpende drift, utenom de ordinære tertialrapportene. Kopi av slike rapporter skal sendes fylkesrådmannen og fylkesrevisor.

2. Reglement for finans- og gjeldsforvaltning

STYRINGSARKET

Generelt

- **Mål:** Lave og forutsigbare netto finansutgifter, lav risiko og høy likviditet. Lav risiko er viktigere enn høy avkastning (del 1-1, 1-2.2 og 1-3).
- **Fullmakt:** Fylkesrådmannen har det daglige ansvaret for forvaltning av plasseringer og innlån (1-4). Plasseringer kan gjøres av to fullmaktshavere.
- **Rapportering:** Det rapporteres til fylkestinget i års- og tertialrapportene. I sammenheng med avleggelse av årsregnskapet utarbeides en egen rapport om finansforvaltningen til fylkestinget. Buskerud kommunerevisjon IKS vurderer forvaltningen. Vurderingen vedlegges finansrapporten til FT (1-5).

Rammer for forvaltning av låneportefølje og låneopptak

- Låneopptak og låneforvaltning må gjøres med bakgrunn i fylkestingets vedtak om låneopptak (2-1).
- Ved låneopptak skal anbud benyttes. Hvis særlige grunner taler for det kan prinsippet om anbud fravikes (2-2.1).
- Minst 1/3 av låneporteføljen skal ha flytende rente (inntil ett år) og minst 1/3 skal ha fast rentetilknøyning (over ett år). (2-2.3)
- **Lån med forfall inntil 1 år fram i tid skal maksimalt utgjøre 60 % av den totale gjeldsporteføljen.**
- **Det er anledning til å bruke rentebytteavtaler (renteswapper) som alternativ til fastrenteavtaler.**
- Gjennomsnittlig rentebindingstid skal være 1-6 år (2-2.3).
- Et enkelt lån skal ikke utgjøre mer enn 30 % av låneporteføljen, men det kan likevel være på inntil 400 mill kr. (2-2.3)

Rammer for plassering av likviditet beregnet til driftsformål

- Maksimalgrensen for plassering utenfor konsernkontoen, er at forventet minimumssaldo på konsernkontoen ikke skal være lavere enn 40 mill kr i plasseringsperioden, etter at plasseringen er foretatt. I tillegg er øvre grense for plassering 200 mill kr (3-1.1).
- Plasseringene skal kunne gjøres tilgjengelige på konsernkontoen innen tre virkedager (3-1.2).
- Gjennomsnittlig rentebindingstid for plasseringer skal ikke overstige 18 måneder hensyntatt likvider plassert på konsernkontoen. (3-2).
- Fondsplasseringer kan kun foretas i norske obligasjons- og pengemarkedsfond. Fond kan inneholde inntil 20 % andel ansvarlige lån og inntil 20 % andel papirer med utenlandske utstedere, men det må ikke ligge noe valutarisiko i disse (3-1.2).
- Plasseringer i enkeltpapirer kan kun foretas i bankinnskudd og norske rentebærende papirer, men ikke ansvarlige lån og grunnfondsbevis (3-1.2).
- For direkte eie av verdipapirer settes ytterligere begrensninger i prosent av maksimal grense for plasseringer, samt maksimalbeløp pr. verdipapir, som vist i tabellen nedenfor. Uavhengig av %-grensene nedenfor kan likevel oppgitt maksbeløp plasseres i sektoren.

Maksimalrammer pr. sektor:

Sektorer	Maks. % for sektoren	Maks. beløp pr. papir
a) Stat	100 %	50 mill kr
b) Bank	100 %	50 mill kr
c) Kommune/-garanti	50 %	40 mill kr
d) Statsselskaper	40 %	40 mill kr
e) Industri	25 %	30 mill kr

- a) Stat og statsgaranterte lån utstedt av norske statsforetak.
- b) Bankinnskudd og verdipapirer i finansinstitusjoner med forvaltningskapital over NOK 5 milliarder, og minimum egenkapital tilsvarende det til enhver tid gjeldende krav fra norske myndigheter, for tiden 8 %.
- c) Kommune/-garanti: Fylkeskommuner og kommuner, eller lån til virksomheter garantert av fylkeskommune eller kommune.
- d) Statsselskaper: Selskaper som er 100 % eid av staten.
- e) Industri: Det kan plasseres i rentebærende verdipapirer utstedt av industriselskaper som minimum er ratet med BBB (tilsvarende risikoen til gjennomsnittet av norske banker).

Plasseringer i selskaper som ikke er ratet, kan gjøres etter særskilt vurdering av selskapene av fylkeskommunens kontakter i finansmarkedet, og av de som har fått fullmakt til å foreta plasseringer.

INNLEDNING

Reglementet er utarbeidet med utgangspunkt i forskrift fra Kommunal- og regionaldepartementet om kommuner og fylkeskommuners finansforvaltning, med hjemmel i lov av 25. september 1992 nr 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), §§ 50 og 52. Reglementet omfatter også virksomhet i fylkeskommunale foretak etter kommuneloven kapittel 11 og interfylkeskommunalt samarbeid etter kommuneloven § 27.

Del 1 i dokumentet inneholder målsettingen med finansforvaltningen, generelle rammer for forvaltningen herunder omtale av risiko, fullmakter og rutiner for rapportering.

Del 2 omhandler låneopptak og forvaltning av låneporteføljen.

Del 3 tar for seg rammer for plasseringer av likviditet beregnet for driftsformål (driftslikviditet), inkludert diverse fond og ubrukte lånemidler.

Del 4 omhandler forvaltning av finansielle aktiva adskilt fra Buskerud fylkeskommunes likviditet beregnet til driftsformål.

DEL 1. GENERELLE BESTEMMELSER

1. Målsetting

Målsettingen med finansforvaltningen i Buskerud fylkeskommune er lave og forutsigbare netto finansutgifter. Finansforvaltningen skal legge vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet. For å oppnå dette skal forvaltningen baseres på følgende prinsipper:

- Innenfor overordnede rammer for forsvarlig risiko og likviditet, tilstrebe en forutsigbar og tilfredsstillende avkastning av de forvaltede midler.
- Tilsvarende tilstrebe en best mulig sammensetning av låneporteføljen. Porteføljen skal både ivareta krav til lavest mulig netto renteutgifter og krav til forutsigbarhet i renteutgiftene.
- Forvaltning av driftslikviditet, låneportefølje og gjennomføring av låneopptak skal sees i sammenheng.
- Forvaltning av langsiktige finansielle aktiva, adskilt fra fylkeskommunens midler beregnet for driftsformål, skal skje etter de samme overordnede prinsippene som øvrig likviditet, men tilpasset midlenes tidsperspektiv.

2. Rammer for forvaltningen

2.1 Kontantstrømmer

Ved forvaltning av driftslikviditet skal det tas hensyn til den forventede likviditetsutviklingen for fylkeskommunen. Ved opptak av nye lån og refinansiering av eksisterende lån skal det tas hensyn til utviklingen i likviditeten det nærmeste året, samt de langsiktige rammene i den vedtatte økonomiplanen.

Ved forvaltning av langsiktige finansielle aktiva, adskilt fra fylkeskommunens midler beregnet for driftsformål, bør man ta utgangspunkt i de langsiktige rammene i vedtatt økonomiplan.

2.2 Risikoformer og -profil

Risikoprofilen for finansiell risiko skal være moderat med fokus på å minimere virkningen av endringer i finansmarkedene på fylkeskommunens finansielle stilling. Ved håndtering av de ulike formene for finansiell risiko skal følgende prinsipper legges til grunn (se definisjoner bakerst):

- Kredittrisiko skal i størst mulig grad reduseres ved at kravet til lav risiko er viktigere enn ønsket om høy avkastning. Dette oppnås ved å plassere i papirer av høy kvalitet som er utstedt av kjente og velrenommerede aktører i finansmarkedet.
- Likviditetsrisikoen skal være lav da fylkeskommunen på kort varsel må kunne benytte midlene til ordinær drift eller investeringer. Dette oppnås ved utarbeidelse av likviditetsbudsjett som følges opp ukentlig. Ved plasseringer i verdipapirer skal plasseringene kunne gjøres tilgjengelig på konsernkonto innen tre virkedager.
- Buskerud fylkeskommune kan eksponere seg for noe renterisiko, men innenfor finansreglementets grenser.
- Buskerud fylkeskommune skal ikke ta valutarisiko.
- Systematisk risiko skal være lav ved å binde rente på lån, bruke rentesikring, spre plasseringer og lån på ulik løpetid og, i den grad finansreglementets rammer tillater dette, i ulike markeder.
- Usystematisk risiko skal i størst mulig grad elimineres ved plassering i papirer av høy kvalitet og ved å spre plasseringene i forhold til de begrensningene som fremgår av dette reglementet.
- Ekstern og intern administrativ risiko skal være lav ved at Buskerud fylkeskommune kun benytter seg av solide, seriøse og velrenommerede forvaltere og informanter i finansmarkedet.
- *Refinansieringsrisiko: Defineres som risikoen for at fylkeskommunen ikke klarer å få refinansiert korte lån på akseptable vilkår, eller risiko for at man ikke får refinansiert i det hele tatt i en periode. Dette må vurderes løpende. Fylkeskommuner/kommuner som har mye ledig likviditet å trekke på, samt høye likviditetslånssrammer, er bedre rustet for å ha en betydelig eksponering mot markedet for kortsiktige lån.*

3. Krav til avkastning

Kravet til avkastning må avveies mot den risiko som er akseptabel jfr. finansiell risiko i pkt. 2.2 ovenfor. Buskerud fylkeskommune lar kravet til lav risiko være viktigere enn ønsket om høy avkastning. Avkastningen på plasseringer måles mot renten i det korte pengemarkedet – en måneds NIBOR.

4. Fullmakter og ansvarsforhold

Fylkestinget skal vedta:

- Endringer i finansreglementet.
- Ramme for årets låneopptak.
- Rammer og fullmakter for forvaltning av finansielle aktiva adskilt fra midler beregnet til driftsformål.
- Fylkestinget selv skal påse at det er etablert betryggende rutiner for å vurdere finansiell risiko.

Fylkesrådmannen har det daglige ansvaret for forvaltningen av plasseringer og innlån. Ansvaret omfatter:

- Myndighet til oppta lån, i henhold til vedtak i fylkestinget, undertegne prospekter, refinansiering/sammenslåing av løpende lån, godkjenne lånevilkår, binde rente og inngå avtaler om bruk av rentesikringsinstrumenter.
- Myndighet til å plassere driftslikviditet, inngå avtale om aktiv forvaltning, herunder gjennomføre anbudsrunder, velge forvalter og utarbeide forvaltningsmandat i henhold til rammene i dette reglementet.

-
- Fylkeskommunens forvaltning må samsvare med fylkeskommunens egen kunnskap om finans.

5. Rapportering og kontroll

Rapportering skal gjøres til fylkestinget tre ganger i året i forbindelse med års- og tertialrapportene. Rapporteringen skal inneholde:

- En beskrivelse og vurdering av fylkeskommunens finansielle risiko.
- En nærmere beskrivelse av hvordan aktiva og passiva er sammensatt.
- Vise markedsverdien for aktiva, både samlet og for hver gruppe av ulike typer aktiva.
- Vise verdien for passiva, både samlet og for hver gruppe av ulike typer passiva. I tillegg skal rapportene opplyse om løpetiden for passiva, og om verdien av lån som forfaller og som må refinansieres innen 12 måneder.
- En beskrivelse av vesentlige markedsendringer og endringer i kommunens eller fylkeskommunens finansielle risiko, og det skal gis en vurdering av dette.
- En beskrivelse av aktuelle markedsrenter fylkeskommunens egne rentebetingelser.

Hvis det har oppstått avvik mellom kravene i finansreglementet og den faktiske forvaltningen, skal dette angis i rapportene.

I sammenheng med avleggelse av årsregnskapet skal det utarbeides en egen rapport om finansforvaltningen til fylkestinget. Rapporten skal i prinsippet omfatte alle deler av fylkeskommunens finansforvaltning, herunder resultater, vurdering av instrumenter og forslag til endringer i reglementet.

I tillegg skal det innhentes en uavhengig vurdering av finansforvaltningen i Buskerud fylkeskommune. Denne vurderingen skal gjøres av Buskerud Kommunerevisjon IKS eller annen uavhengig instans med tilstrekkelig faglig kompetanse. Vurderingen skal omfatte alle sider av finansforvaltningen som omfattes av dette reglementet. Vurderingen vedlegges administrasjonens rapport til fylkestinget.

6. Avvik fra reglementet

Dersom det skjer vesentlige endringer i finansmarkedene, eller i fylkeskommunens økonomi, som gjør det nødvendig å foreta tilpasninger av fylkeskommunens eksponering i plasseringer og låneportefølje, kan fylkesrådmannen avvike fra dette reglementet. Fylkesrådmannen avgjør om avvik skal rapporteres utenom ordinær rapportering i tertial- og årsrapport.

DEL 2. RAMMER FOR FORVALTNING AV LÅNEPORTEFØLJE OG LÅNEOPPTAK

1. Rammer for låneopptak

Låneopptak gjennomføres i henhold til fylkestingets vedtak. Låneopptak kan ikke gjennomføres i utenlandsk valuta.

2. Forvaltning av låneporteføljen

Forvaltningen av låneporteføljen skal sees i sammenheng med forvaltningen av Buskerud fylkeskommunes likviditet beregnet til driftsformål.

2.1 Tidspunkt for låneopptak, valg av låneinstrumenter, anbud

Tidspunktet for låneopptak vurderes med hensyn til forventet likviditetsutvikling og forventninger om renteutviklingen. Det må vurderes hvilke låneinstrumenter som skal benyttes. Råd innhentes fra fylkeskommunens kontakter i finansmarkedet.

Markedets gunstigste betingelser søkes oppnådd gjennom en begrenset innhenting av konkurrerende lånetilbud fra ulike aktører i markedet. Hvis særlige grunner taler for det kan prinsippet om anbud fravikes. (Eksempel på et slikt tilfelle kan være forskuttering av statlige tilskudd, ved egenfinansiering av spesielle prosjekter eller i spesielle konkurransesituasjoner.)

2.2 Rammer for finansiering i sertifikatlån

Lån med forfall inntil 1 år fram i tid skal maksimalt utgjøre 60 % av den totale gjeldsporteføljen.

2.2 Avdragsprofil

Lån kan tas opp som serielån, annuitetslån eller bulletlån (lån uten avdrag). Størrelsen på årlige avdrag skal minimum være slik at gjenstående løpetid for samlet gjeldsbyrde ikke overstiger den veide levetiden for anleggsmidlene ved siste årsskifte, jfr. kommunelovens § 50 nr. 7.

Fylkesrådmannen må hvert år betale avdrag med et beløp minst tilsvarende vektingsreglene, slik at den samlede lånegjelden hvert år i realiteten minst reduseres i samsvar med kravet til minimumsavdrag.

2.3 Rentesikringsinstrumenter og rentebinding

For å styre renterisiko kan det benyttes rentesikringsinstrumenter. Disse kan kun benyttes i kombinasjon med en underliggende låneavtale eller planlagt låneopptak som er vedtatt av fylkestinget.

Minst 1/3 av låneporteføljen skal ha flytende rente (inntil ett år) og minst 1/3 skal ha fast rentetilknypning (over ett år). Gjennomsnittlig rentebindingstid skal være 1-6 år.

Det er anledning til å bruke renteswapper (rentebytteavtaler) i rentebindingen.

Et enkelt lån skal ikke utgjøre mer enn 30 % av fylkeskommunens samlede låneportefølje, men det kan likevel være på inntil 400 mill kr.

2.4 Kjøp av egne sertifikater og obligasjoner

Buskerud fylkeskommune kan kjøpe egne utstedte sertifikater og obligasjoner som et ledd i styring av renterisiko. Dette må sees i sammenheng med forventet likviditetsutvikling.

3. Rapportering

Rapportering gjennomføres i henhold til del 1, pkt. 5.

DEL 3. RAMMER FOR PLASSERING AV LIKVIDITET BEREGNET TIL DRIFTSFORMÅL

1. Plasseringsramme og -instrumenter

1.1 Plasseringsramme

Prognose for forventet likviditetsutvikling i budsjettåret er utgangspunktet for rammene for plassering av fylkeskommunens driftslikviditet.

Maksimalgrensen for plassering utenfor konsernkontoen, er at kontoens forventede minimumssaldo ikke skal være lavere enn 40 mill kr i plasseringsperioden, etter at plasseringer er foretatt. I tillegg settes en øvre grense for totale plasseringer på 200 mill kr. Eventuelle kjøp av egne sertifikater og obligasjoner er ikke inkludert i grensen for plasseringer.

1.2 Etikk

Krav til etikk i plasseringene. Buskerud fylkeskommune legger følgende til grunn for valg av selskaper som det kan plasseres penger i, eller ta opp lån fra:

-
- FNs Global Compact: 10 grunnleggende prinsipper for menneske- og arbeidstakerrettigheter samt miljø etablert på initiativ fra FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan. Samarbeidet spenner over et globalt nettverk av regjeringer, organisasjoner og virksomheter.
 - OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper: Et sett med felles retningslinjer og prinsipper som skal sikre samfunnsansvarlig forretningsdrift. Disse omfatter bl.a. korrupsjon, skatt, åpenhet, og miljø- og forbrukerforhold.
 - Ikke investere i selskaper som:
 - o Produserer antipersonellminer
 - o Bryter konvensjonen mot klasevåpen.
 - o Driver produksjon, lagring og handel med ABC-våpen.
 - o Produserer tobakksprodukter
 - o Produserer pornografi

1.3 Plasseringsinstrumenter

Plasseringer kan ikke gjøres i aksjer og/eller grunnfondsbevis. Plasseringene skal kunne gjøres tilgjengelig på konsernkonto innen tre virkedager.

Plasseringer i fond

Plassering kan kun foretas i norske *obligasjons- og pengemarkedsfond* som forvaltes av et velrenomert forvaltningsselskap, og som tilfredsstillere Kredittilsynets regelverk. Fond kan inneholde inntil 20 % andel ansvarlige lån. Fond kan ha inntil 20 % andel papirer med utenlandske utstedere, men det må ikke ligge noe valutarisiko i disse.

Buskerud fylkeskommunes andel i fondet skal ikke overstige 10 %. Det skal ikke være begrensninger på uttak i fondet.

Plasseringer i enkeltpapirer

Buskerud fylkeskommune skal ikke plassere likviditet beregnet til driftsformål i andre instrumenter enn *bankinnskudd og norske rentebærende papirer*. Plassering kan gjøres som *tidsinnskudd* i norske spare- og forretningsbanker og utenlandske bankers avdelingskontorer i Norge. Plasseringer kan ikke gjøres i ansvarlige lån og grunnfondsbevis.

For *direkte eie av verdipapirer* settes ytterligere begrensninger i prosent av maksimal grense for plasseringer, samt maksimalbeløp pr. verdipapir, som vist i tabellen nedenfor. Uavhengig av %-grensene nedenfor kan likevel oppgitt maksbeløp plasseres i sektoren.

Maksimalrammer pr. sektor:

Sektorer	Maks. % for sektoren	Maks. beløp pr. papir
a) Stat	100 %	50 mill kr
b) Bank	100 %	50 mill kr
c) Kommune/-garanti	50 %	40 mill kr
d) Statselskaper	40 %	40 mill kr
e) Industri	25 %	30 mill kr

- a) Stat og statsgaranterte lån utstedt av norske statsforetak.
- b) Bankinnskudd og verdipapirer i finansinstitusjoner med forvaltningskapital over NOK 5 milliarder, og minimum egenkapital tilsvarende det til enhver tid gjeldende krav fra norske myndigheter, for tiden 8 %.
- c) Kommune/-garanti: Fylkeskommuner og kommuner, eller lån til virksomheter garantert av fylkeskommune eller kommune.
- d) Statselskaper: Selskaper som er 100 % eid av staten.
- e) Industri: Det kan plasseres i rentebærende verdipapirer utstedt av industriselskaper som minimum er ratet med BBB (tilsvarende risikoen til gjennomsnittet av norske banker).

Plasseringer i selskaper som ikke er ratet, kan gjøres etter særskilt vurdering av selskapene av fylkeskommunens kontakter i finansmarkedet, og av de som har fått fullmakt til å foreta plasseringer.

1.4 Rentesikringsinstrumenter

Det kan ikke brukes rentesikringsinstrumenter i forvaltningen av likviditet beregnet til driftsformål.

1.5 Etske retningslinjer for plasseringer

Buskerud fylkeskommune skal tilstrebe å holde en høy etisk standard i sine plasseringer. Det forutsettes at alle forvaltere fylkeskommunen samarbeider med, investerer i selskaper som opererer innenfor nasjonale og internasjonale lover og regler. Videre legges det til grunn at vurderingene fra folkerettsrådet i Statens Petroleumsfond følges.

1.6 Aktiv forvaltning

Buskerud fylkeskommune kan inngå avtale om aktiv forvaltning for deler av driftslikviditeten. For avtale om dette gjelder de samme begrensninger med hensyn til bruk av finansielle instrumenter som fremgår av pkt. 1.2.

Avtale om aktiv forvaltning inngås med bakgrunn i et begrenset anbud blant forvaltere. Forvalteren som velges må tilfredsstille Kredittilsynets regelverk og vurderes i henhold til kriteriene i del 1, pkt. 2.2. Når avtale om aktiv forvaltning inngås, skal det utarbeides en egen forvaltningsinstruks.

Avtale om aktiv forvaltning skal revurderes minimum hvert tredje år ved at det gjennomføres en begrenset anbudsrunde i markedet. Avtalen kan revurderes hyppigere hvis forvalteren(e) ikke oppnår forventede resultater.

2. Rentebinding på plasseringene

Gjennomsnittlig rentebindingstid for plasseringer skal ikke overstige 18 måneder, hensyntatt likvider plassert på konsernkontoen.

3. Rapportering

Rapportering skjer i henhold til dette dokumentets del 1, pkt. 5.

DEL 4. RAMMER FOR FORVALTNING AV FINANSIELLE AKTIVA ADSKILT FRA MIDLER BEREGNET FOR DRIFTSFORMÅL

1. Innledning

Kontanter som genereres ved salg av eierandeler i selskaper og/eller tilbakebetaling av innskutt kapital/ansvarlig lån fra selskaper, som Buskerud fylkeskommune har eierandeler i, er midler som er adskilt fra fylkeskommunens driftslikviditet. Når slikt salg eller tilbakebetaling skjer skal fylkestinget vedta tidshorisont, ramme for forvaltningen og eventuell disponering av midlene i økonomiplanen.

2. Målsetting

Ved forvaltning av midler, som er beskrevet under pkt. 1 ovenfor, skal det legges vekt på at midlene plasseres på en måte som ivaretar hensynet til risiko, avkastning, likviditet, etiske retningslinjer og bevaring av fylkeskommunens formuesverdier.

3. Plassering

Fylkestinget skal i en egen sak vedta bruk av plasseringsinstrumenter og tidshorisont for forvaltningen av midlene. I saken til fylkestinget må minst følgende momenter vurderes:

- Definisjon av beløp og tidshorisont for midlene.
- Risikoprofil, hvilke aktiva det kan plasseres i og strategisk fordeling mellom disse.
- Avkastningskrav, herunder disponering av avkastningen, oppbygging av buffere og bevaring av de formuesverdier som skal forvaltes.
- Organisering av forvaltningen herunder bruk av aktiv forvaltning, fond osv.

Ved valg av forvalter for avtale om aktiv forvaltning gjelder reglene i del 3, pkt.1.5, andre og tredje avsnitt.

4. Fullmakter og ansvarsforhold

Hvis annet ikke vedtas av fylkestinget, gjelder reglene i del 1, pkt. 4.

5. Rapportering og kontroll

Hvis ikke annet vedtas av fylkestinget, gjelder reglene i del 1, pkt. 5.

DEFINISJONER

- **Finansiell risiko:**

- Administrativ risiko: Kan deles inn i en intern og en ekstern risiko:
 - Den eksterne risikoen er faren for at noe går galt på grunn av forhold hos aktørene som det handles med i markedet. Stikkord her er soliditet, eierforhold, kompetanse/bemanning, rutiner og kontroll.
 - Den interne risikoen er at det internt ikke er tilstrekkelig kompetanse, ressurser eller egnede kontrollrutiner for finansforvaltningen.
- Kredittrisiko: Risikoen for at långiver ikke får tilbakebetalt sitt tilgodehavende ved forfall (konkursrisiko).
- Likviditetsrisiko: Risikoen for ikke å få omgjort plasseringer til likvider ved behov. I dette risikobegrepet inngår verdipapirets omsettelighet.
- Renterisiko: Risikoen for tap eller gevinst hvis renten endrer seg. I begrepet inngår kursrisiko/rentefølsomhet (durasjon/varighet), dvs. endring i det rentebærende papirets verdi ved endring av markedsrenten.
- Systematisk og usystematisk markedsrisiko er knyttet til generelle verdiendringer i et marked (systematisk) eller verdiendringer knyttet til et enkelt investeringsobjekt (usystematisk).
- Valutarisiko: Risiko for tap ved kursendringer mellom ulike valutaer i valutamarkedet.

Rentesikringsinstrumenter: Finansielle instrumenter hvor låntaker gjør avtale med en finansinstitusjon om å regulere renten på et lån, for å styre renterisikoen. Eksempler på rentesikringsinstrumenter er rentebytteavtale (SWAP), rentetak, rentegulv, rentekorridor (collar), fremtidig renteavtale (FRA) og renteopsjon.

3. Nøkkeltall

Om Buskerud

	Norge	Buskerud	Drammens- regionen	Ringerike og Hole	Midt- Buskerud	Hallingdal	Kongsberg- regionen	Vestviken
BEFOLKNING - 2016								
Folketall	5 213 985	277 684	110 531	36 568	19 581	20 704	33 664	56 636
Folketallsvekst siste år (prosent)	0,9	1,1	1,2	0,4	0,6	0,7	1,1	1,5
Gjennomsnittsalder (år)	39,4	40,3	39,6	41,6	42,1	42,4	40,7	39,3
BEFOLKNING - 2026								
Forventet folketall	5 726 222	309 233	126 012	40 259	20 673	21 265	36 477	64 547
Forventet vekst fra 2016	9,8	11,4	14,0	10,1	5,6	2,7	8,4	14,0
Forventet gj.snittsalder (år)	40,7	41,6	40,6	42,7	43,6	44,2	42,1	41,1
HØYESTE UTDANNING - 2013								
(andel)	26,9	29,0	34,8	32,6	36,7	32,1	27,2	29,8
Videregående skole (andel)	40,9	42,2	39,6	42,6	44,7	46,8	41,6	40,8
Universitet eller høyskole (andel)	32,2	28,8	25,6	24,8	18,6	21,2	31,2	29,4
SYSSELSATTE - 2015								
Antall sysselsatte	2 597 016	125 782	50 097	15 991	8 076	10 605	19 604	21 409
Vekst i sysselsetting fra året før	1,1	1,2	1,8	0,6	-0,9	0,0	0,7	2,4
Arbeidsledighetsrate - 2013	2,6	2,6	3,2	3,1	2,6	1,8	1,5	2,1
VIRKSOMHETER - 2014								
Antall virksomheter	526 703	29 861	10 451	3 815	2 614	3 846	3 747	5 388
Andel med under fem ansatte	82,3	83,3	81,2	83,0	86,4	84,8	84,3	84,1
Andel med over fem ansatte	17,7	16,7	18,8	17,0	13,6	15,2	15,7	15,9
NÆRINGSNM-2013								
Total rangering (1 er best)	-	5	8	23	49	77	25	-
Lønnsomhet (delindeks)	-	7,0	8	11	63	83	10	-
Vekst (delindeks)	-	4,9	20	35	13	79	43	-
Nyetableringer (delindeks)	-	4,3	8	29	67	77	74	-
Størrelse nær.liv (delindeks)	-	-	50	51	36	12	2	-
INNOVASJONSGRAD								
Innovative foretak, rangert	-	7	30	19	3	76	2	-

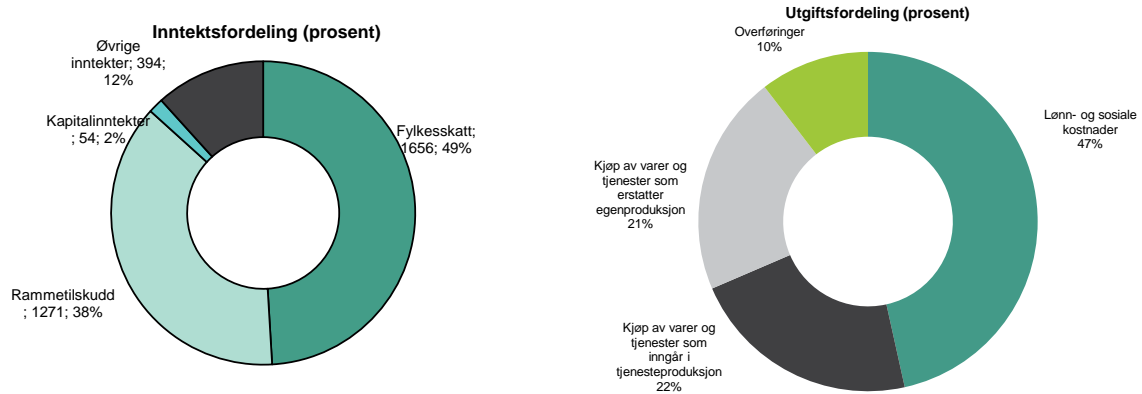
OM KILDENE: www.ssb.no og BFK/PANDA, Prognoser fra 4M-alternativet – SSB, NæringsNM og Regional analyse for Buskerud 2013
 Regionene er rangert, der 1 er best (av totalt 89 økonomiske regioner). Samlet rangering for regionene er beregnet med utgangspunkt i delindeksene. Fylket rangeres fra 1-19, der 1 er best (delindeks for fylket er beregnet slik at 0 er dårligst og 10 best). Innovasjonsgrad er beregnet som antall innovative foretak som andel av totalt antall foretak, rangert etter fylke og region (1 er best). Region Vestviken inngår i Drammensregionen, men vil bli beregnet som en egen region i neste utgave av Regionale analyser. For mer informasjon om [NæringsNM se Regionale analyser av Buskerud 2013](#)

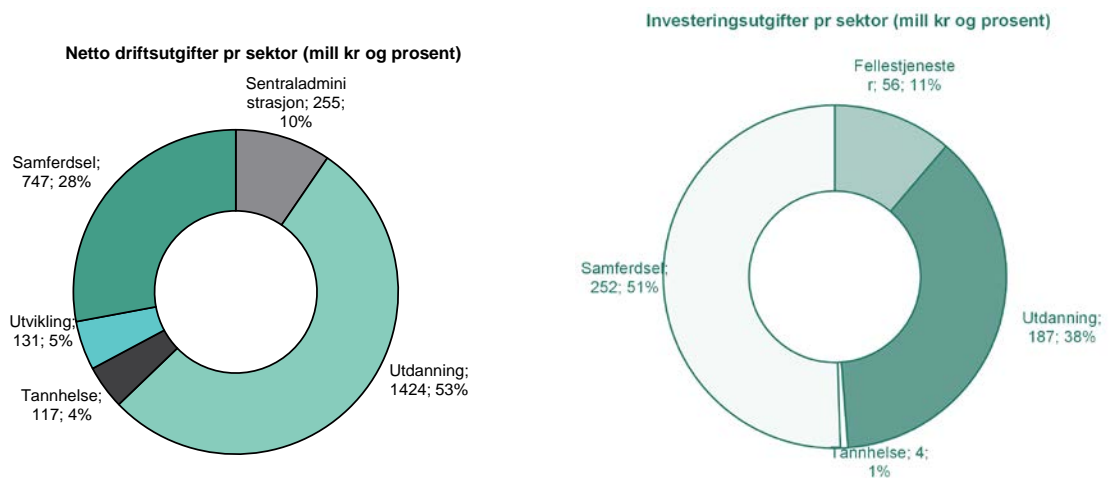
REGION	KOMMUNE I BUSKERUD
Drammensregion	Drammen
	Øvre Eiker
	Nedre Eiker
Ringerike og Hole	Ringerike
	Hole
Midt-Buskerud	Sigdal
	Krødsherad
	Modum
Hallingdal	Flå
	Nes
	Gol
	Hemsedal
	Ål
	Hol
Kongsbergregion	Kongsberg
	Flesberg
	Rollag
	Nore og Uvdal
Vestviken	Lier
	Røyken
	Hurum

Økonomi

Figurene viser prosentvis fordeling av inntekter og utgifter på fylkeskommunens budsjett for 2017. Skatt og rammetilskudd utgjør ca 87% av inntektene, mens lønn- og sosiale kostnader utgjør 47% av kostnadene på sektorenes driftsbudsjett.

Utdanning og samferdsel er de største tjenesteområdene og får i 2017 tildelt ca 81% av det samlede driftsbudsjettet for tjenesteytelse. Investeringsbudsjettet er også i all hovedsak tildelt disse tjenesteområdene

Utdanning

Elevtallsutvikling

Befolkningstall, 15 åringer, og 16-18 åringer

Kommune/år	2016	2017	2018	2019	2020
15 åringer	3.388	3.374	3.278	3.406	3.592
16-18 åringer	10.393	10.238	10.318	10.196	10.205

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB) 2016 (blanding av HHMH og MMMM), SSB faktisk folketall 01.01.16. Kommunesammenslåinger ikke hensyntatt. Kun Buskeruds 21 kommuner.

Nøkkeltall videregående skole

	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Måltall 2017
Antall elevplasser i videregående skoler	9.401	9.309	9.391	9.434	-
Antall elever i videregående skoler	8.734	8.732	8.823	8.762	-
Ledige plasser pr 01.10,	667	577	568	674	< 600
Ledig kapasitet i %	7,1	6,3	6,0	7,1	< 7%
Andel elever inntatt på primært ønsket programområde %	89,2	90,4	90,2	90,1	> 89

Kilde: Lokal VIGO (datasystem for inntak av og rapportering om elever og lærlinger, søkere til skole og læreplass og formidling av lærlinger og lære kandidater) Tall for 2016 er foreløpige tall som vil endre seg litt etter endelig rapportering av elevtall.

Nøkkeltall opplæring i bedrift

Fagopplæring	Resultat 2012	Resultat 2013	Resultat 2014	Resultat 2015	Måltall 2017
Antall fag- og svenneprøver	1.033	1.014	1.098	1.251	>1.100
Andel beståtte fag- og svenneprøver 2)	88,1	89,3	90,5	91,1	> 91,0
Antall kompetanseprøver	41	45	54	62	70
Andel beståtte kompetanseprøver	95,4	100	98,1	100	> 98,0
Andel brutte lærekontrakter	6,6	5,6	6,2	4,9	< 5,5
Andel brutte opplæringskontrakter	13,3	15,0	9,9	11,9	< 12,0
Antall løpende lærekontrakter	1.597	1.610	1.643	1.756	1.800
Antall inngåtte nye lærekontrakter	855	835	863	987	1.000
Antall løpende opplæringskontrakter	135	153	155	164	150
Antall inngåtte nye opplæringskontrakter	90	102	88	106	100
Ant søkere u/læreplass el/annet tilbud	0	0	0	0	0
Antall elever i fagopplæring vg3 i skole	41	45	76	102	-

Kilde: 1) Lokal VIGO. 2) SSB/KOSTRA. Nøkkeltall opplæring i bedrift for 2015 først klar på nyåret 2016.

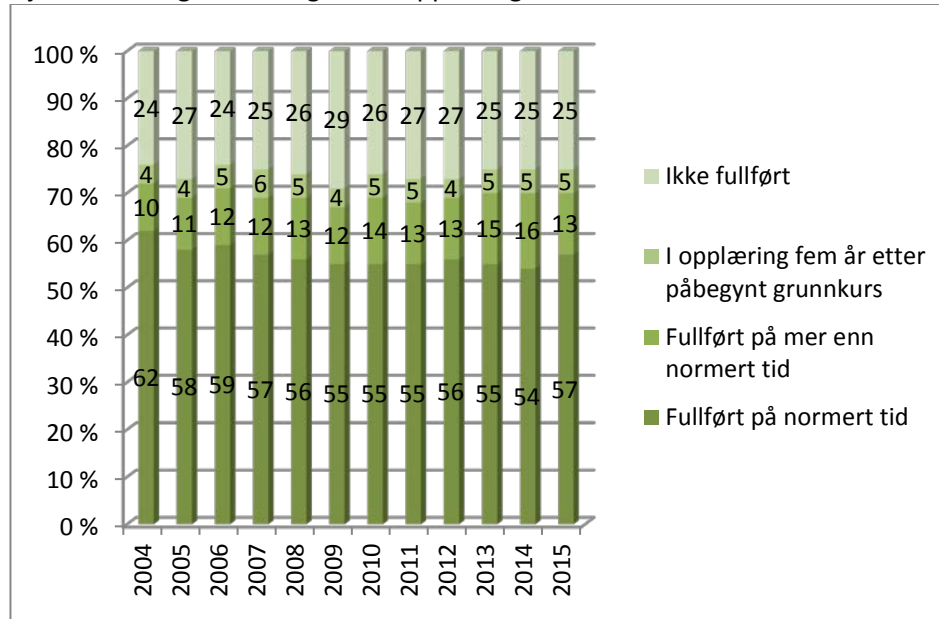
Resultattall videregående skole

%-andel pr fullførkode for elever som fullførte skoleåret (elever ved skoleslutt)	Resultat 2013/14	Resultat 2014/15	Resultat 2015/16	Måltall 2014-17
Andel elever Bestått (Alle årstrinn) 1)	79,3	81,3	82,8	> 82,0
Andel elever Ikke bestått (Alle årstrinn)	9,5	7,5	7,3	< 10,0
Andel elever Mangler fag (Alle årstrinn)	5,0	5,1	4,6	< 7,0
Andel elever Holder på (Alle årstrinn)	3,4	3,0	1,9	-
Andel elever Alternativ plan (Alle årstrinn)	2,8	3,1	3,4	-

Kilde: Skoleadministrativt system Extens. Inkluderer elever som fullførte vgs eller holder på. Elever som sluttet underveis ikke medtatt.

1) Måltallet inkluderer også elever med alternativ plan.

Gjennomføring av videregående opplæring

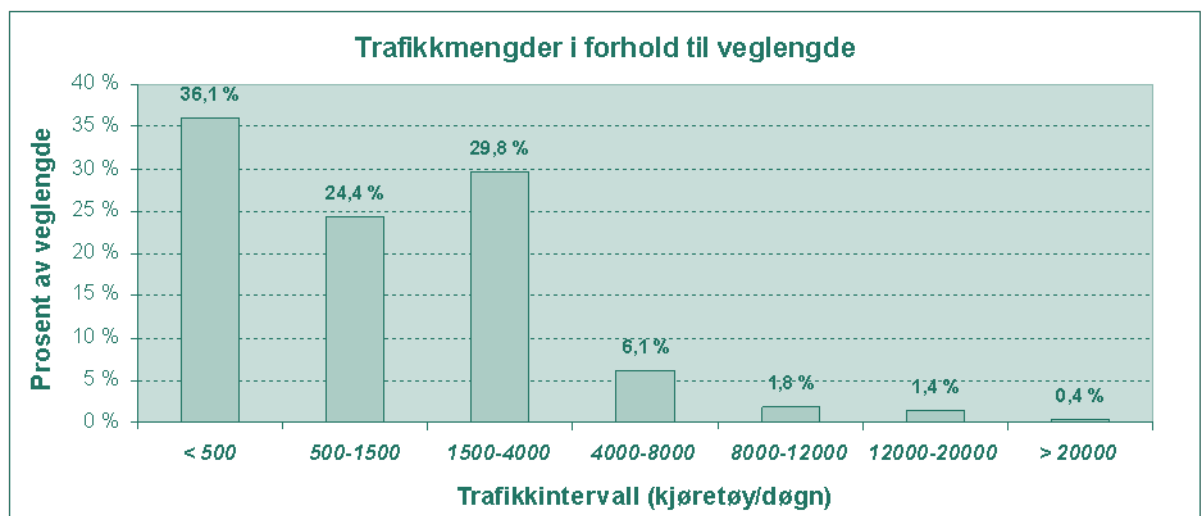
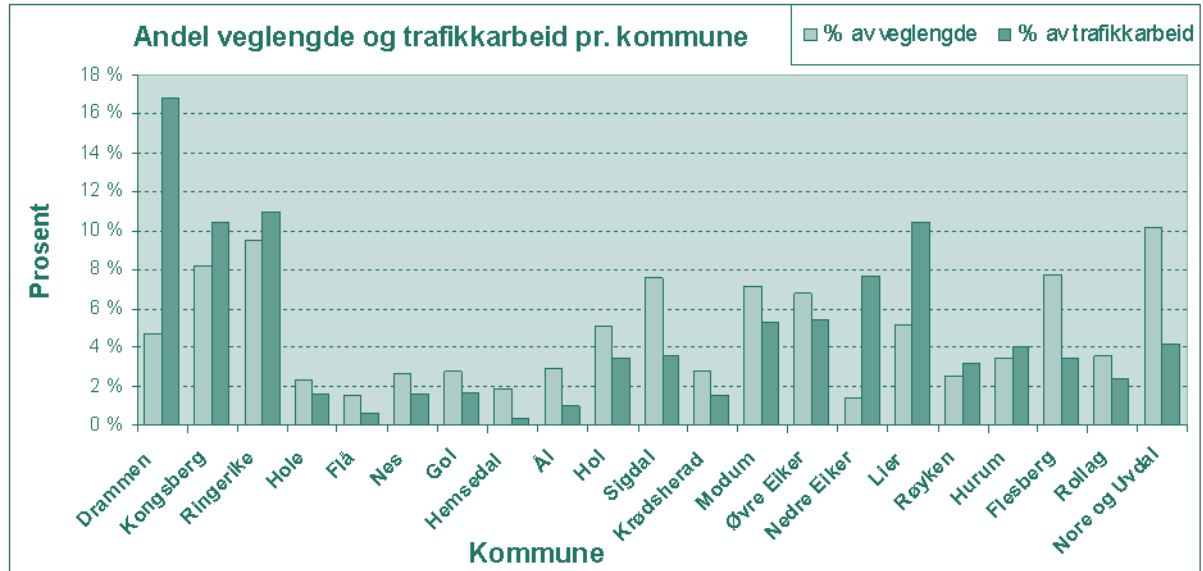
Kilde: Skoleporten. Gjennomføring vil si gjennomføring av opplæring i skole og i bedrift for elever/lærlinger som har påbegynt videregående opplæring. Elever med alternativ opplæringsplan og lærekandidater (som fullfører sin planlagte opplæring) regnes ikke med i offisiell gjennomføringsstatistikk.

Oppmeldinger til privatisteksamen

	Vår 2013	Høst 2013	Vår 2014	Høst 2014	Vår 2015	Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Eksamensseksjonen	2994	2171	3237	2386	2647	2191	2978	2130
Seks privatisteneheter	1707	1119	1723	1207	1459	1118	1639	1258
Totalt pr semester	4701	3290	4960	3593	4106	3309	4614	3388
Totalt hele året		7991		8553		7415		8002

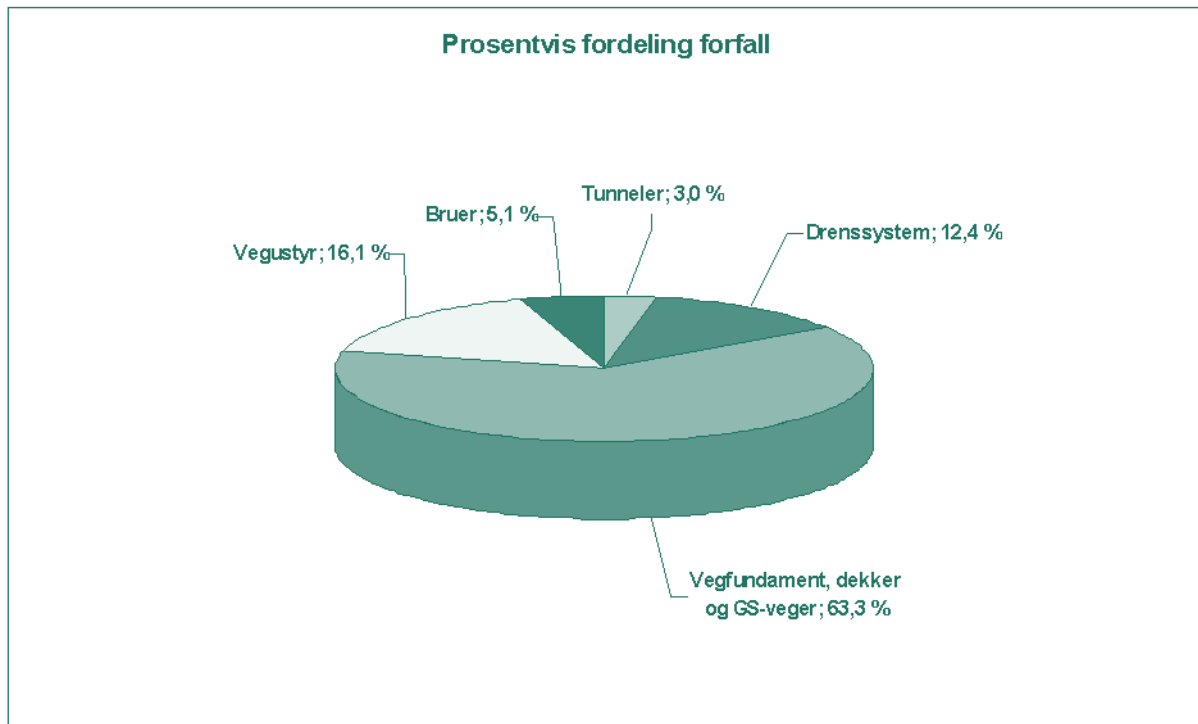
Samferdsel

Fylkesvegnettets lengde i Buskerud er 1830 km. Figuren nedenfor viser andel veglengde og trafikkarbeid pr. kommune. Trafikkarbeid er et mål på omfanget av trafikken, og betegner det arbeidet som blir utført av ett eller flere kjøretøy under en transport fra et sted til et annet. Trafikkarbeidet måles vanligvis i kjøretøykilometer.

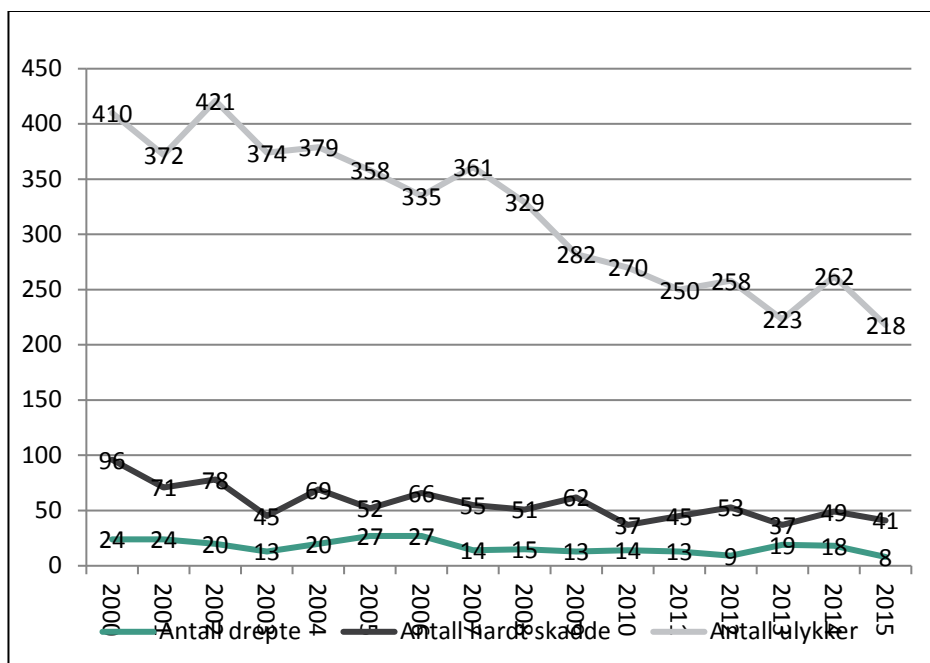

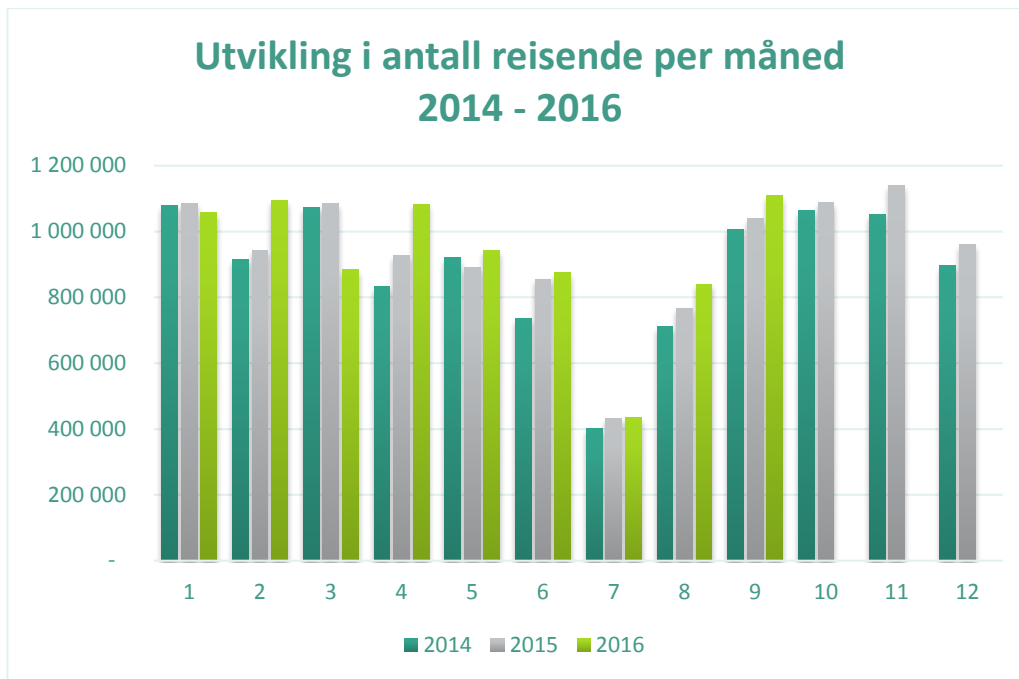
Vedlikeholdsforfallet på fylkesvegnettet var beregnet til å være 2035 mill kr ved inngangen til 2014. Legges det til grunn en standardoppgradering av tunneler og bruer samt noe standardheving av vegnettet, blir kostnadene 3300 mill kr.

Figuren nedenfor viser prosentvis fordeling av forfallet på vegelementer

Figuren under viser utviklingen i antall ulykker, antall drepte og antall hardt skadde på vegnettet i Buskerud fra 2000 til 2015.

Figuren over viser endring i busspassasjerer som reiser med Brakars linjer hver måned.

Utdypende nøkkeltall:

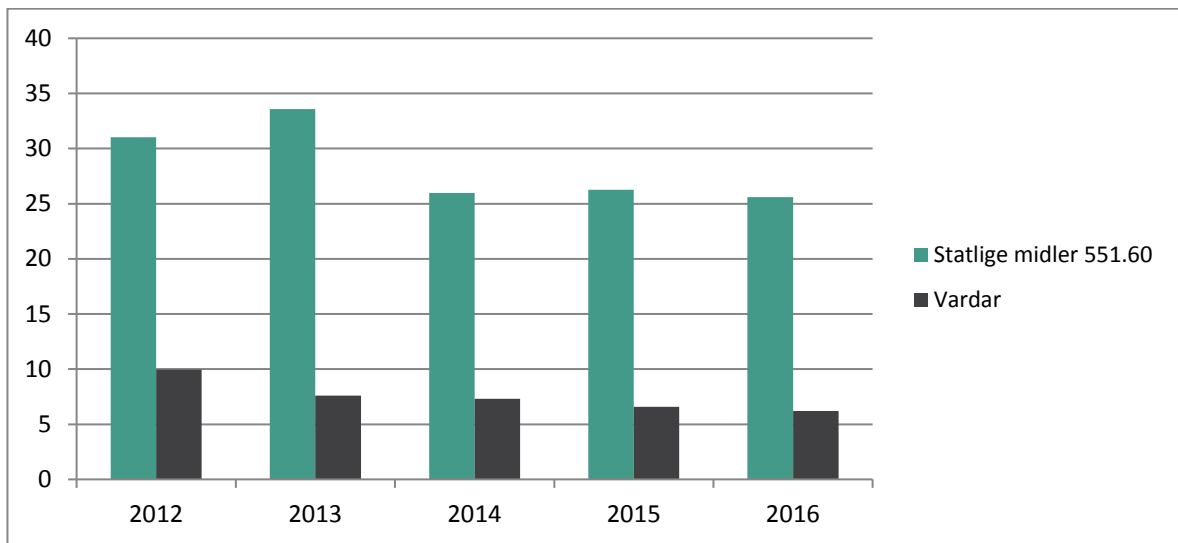
[Buskerudstatistikken](#)

[Tilstandsrapport 2014 videregående opplæring skoleåret 2012-2013](#)

[Årsrapport 2013.pdf](#)

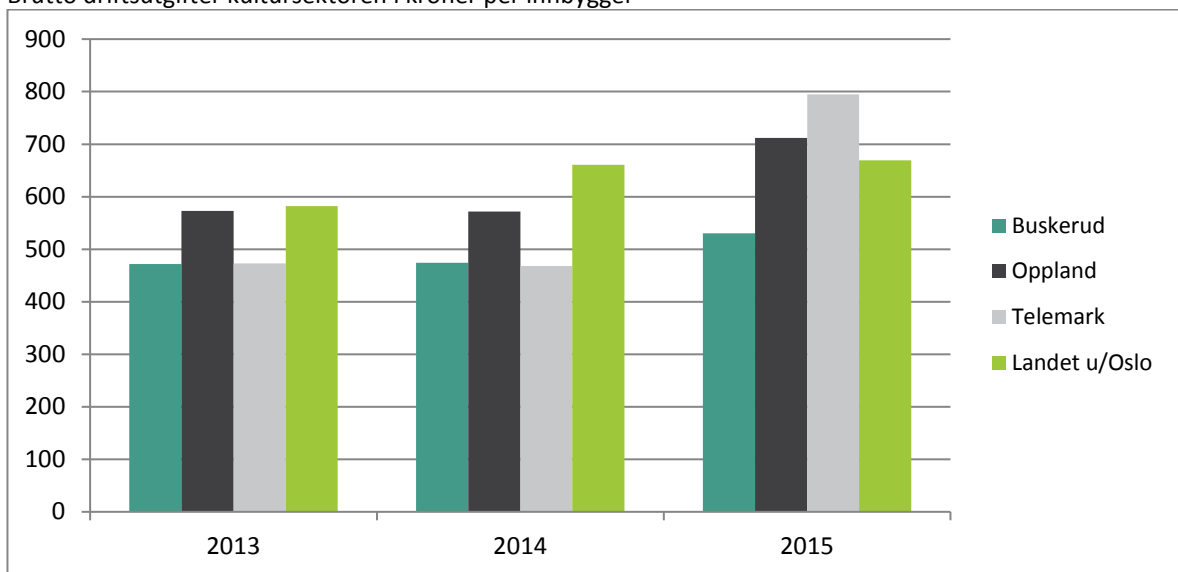
Utvikling

Utviklingsmidler Buskerud fylkeskommune (statlige 551.60 og Vardar) i millioner kroner

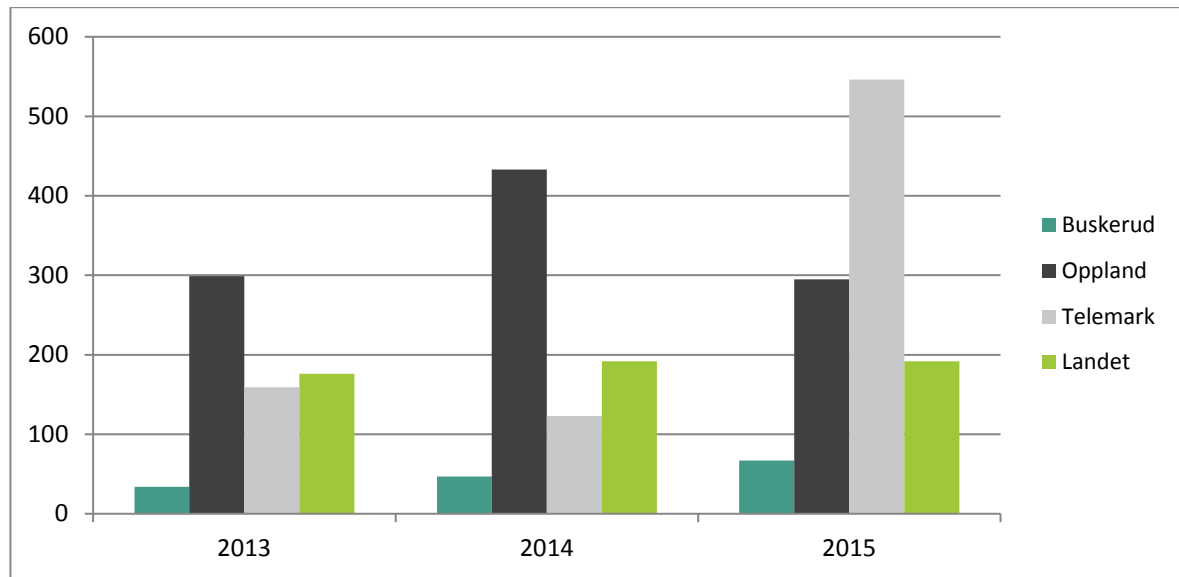
Det har vært en betydelig nedgang i utviklingsmidler til Buskerud fylkeskommune de senere år, både i statlige 551.60-midler og midler fra Vardar.

Brutto driftsutgifter kultursektoren i kroner per innbygger

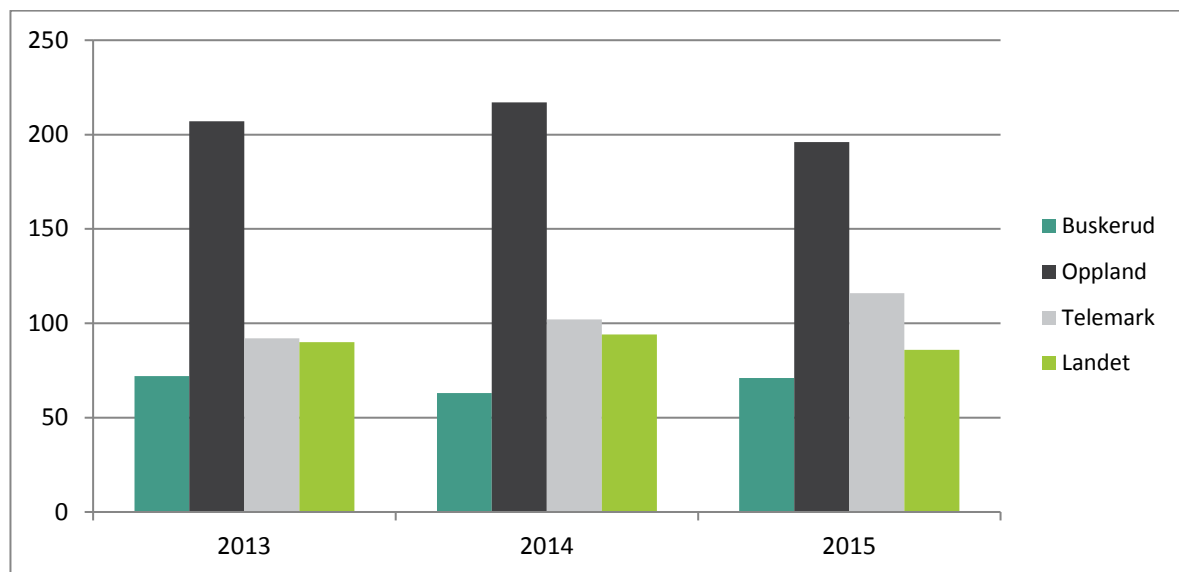
Buskerud ligger under landsgjennomsnittet og sammenlignbare fylker når det gjelder driftsutgifter per innbygger til kultursektoren.

Brutto driftsutgifter lokal og regional utvikling (funksjon 715) i kroner per innbygger

Buskerud ligger betydelig under landsgjennomsnittet og sammenlignbare fylker hva gjelder driftsutgifter til lokal og regional utvikling per innbygger.

Brutto driftsutgifter kulturminnevern (funksjon 750) i kroner per innbygger

Buskerud ligger noe under landsgjennomsnittet og betydelig lavere enn sammenlignbare fylker når det gjelder driftsutgifter til kulturminnevern per innbygger.

Alle vurderte tiltak for å bringe budsjettet i balanse

Tabellene under viser samlet vurderte tiltak for å bringe fylkeskommunen i budsjettbalanse. Tiltakene som er valgt å bruke framgår av tabell under hver sektor i kap. 5.

Tiltak vurdert i utdanningsavdelingen

(mill kr)	2017	2018	2019	2020
1 Redusere sats for gratis læremidler per elev fra 3900 til 3000	-2 055	-2 055	-2 055	-2 055
2 1 % trekk i lærertimer på vgs	-2 559	-6 141	-6 141	-6 141
3 Redusert sats for vikarer (fra 2,8 % til 2,5%)	-2 192	-2 192	-2 192	-2 192
4 Redusere sats for overtid (fra 2,0 til 1,5 %)	-3 653	-3 653	-3 653	-3 653
5 5,7 skolevaktmestere overf BFKKE, resterende 12 inndras/ses sammen med øvrig bemanning vaktmestere	-1 700	-6 360	-6 360	-6 360
6 Innsparinger merkantile ressurser	0	-1 400	-2 800	-2 800
7 Lisenser, Kopinor, Norwaco, A-tekst, "Hjerne og hjerte" belastes enhetene uten budsjettildeling	-6 807	-6 807	-6 807	-6 807
8 Linjer Telenor/BaneTele (art 1323), belaste enhetene uten budsjettildeling	-2 067	-2 067	-2 067	-2 067
9 Innsparing drift/årsverk PPOT, AIB, UTD-avd	-1 398	-3 301	-3 301	-3 301
10 Alternativt opplæringsløp yrkesfag HP 14-17	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
11 Videreutdanning lærere, Bfk-andel HP 13-16	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
12 Redusert sammensl av fellesfag HP 14-17	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
13 Styrking av vikarbudsjett, HP 14-17	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
14 Sommerskole HP 13-16	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
15 Internasjonalisering HP 16-19	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
16 AIB, tilleggsramme (HP 90/12)	-500	-500	-500	-500
17 KOVS Internationa Bacalaeat - konverteres til ST	-195	-925	-1 564	-1 564
18 Naturbruk fra KOVS og ALVS til ROVS	-363	-1 439	-2 233	-2 233
19 Musikk, Dans Drama - konvertes til ST, unntatt ved SHVS og drama på GOVS	-2 019	-5 529	-6 909	-7 501
20 ALVS red adm. ressurs NA - følge av nedlegging NA	-271	-650	-650	-650
21 Ny vurdering: Gol vgs - kapasitetsutvidelse, leie	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
22 HUU disp	-500	-500	-500	-500
23 Lærekandidatkoordinator	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
24 Videreutdanning lærere, Bfk-andel (Hp 12-15)	-833	-2 000	-2 000	-2 000
25 Ungt entreprenørskap	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
26 Idrett - konverteres til ST	-1 016	-3 372	-5 399	-6 626
27 Medier og kommunikasjon - konverteres til ST	-843	-3 470	-6 464	-7 821
28 Forberedende kurs for minoritetsspråklige (HOVS, ASVS, DMVS)	-2 553	-5 357	-5 357	-5 357
29 Oppfylling av klasser på HO, SS, DH (arealavhengig)	0	-13 000	-13 000	-13 000
30 Yrkesjåfører - Bfk støtte i tillegg til statlige midler for nødv drift (HOVS)	-532	-1 276	-1 276	-1 276
31 Netto merutgifter drift stall/ridehall ROVS	-756	-1 815	-1 815	-1 815
32 Karriere Buskerud	-2 708	-6 500	-6 500	-6 500
33 Ung Invest AIB	-13 083	-31 400	-31 400	-31 400
34 Bruk av udisponerte prosjektmidler og forventet mindreforbruk i utd.avd 2016 (engangstiltak)	-10 370			
35 Bruk av "tilpasning skoletilbud" (engangstiltak)	-9 900			
Totalt	-86 274	-129 109	-138 343	-141 519

Tiltak vurdert i utviklingsavdelingen

(mill kr)	2017	2018	2019	2020
Den kulturelle spaserstokken	-1 417	-1 417	-1 417	-1 417
Reduksjon kunst og kulturstrategien (festivalstøtte ekstrabevilgningen)	-500	-500	-500	-500
Kommuneregionene	-4 510	-4 510	-4 510	-4 510
Studieforbundet	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Politisk midler	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Omstillingsmidler	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Museer	-500	-500	-500	-500
Totalt	-10 327	-10 327	-10 327	-10 327

Tiltak vurdert i samferdselsavdelingen

Samferdselsavdelingen				
Hus-disp (HP 2016). Omdisp til fellestiltak på tvers av sektorene	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Kollektivtransport				
Flybussen Hønefoss - Oslo	-0,600	-0,700	-0,700	-0,700
Deflatorjustering ungdomskort	-0,800	-0,800	-0,800	-0,800
Ikke tilskudd Slemmestadbåt	-1,900	-2,800	-2,800	-2,800
Ingen moderasjon på enkeltbillett etter fylte 18 år	-1,200	-1,200	-1,200	-1,200
Fjerne produkt 20/25	-3,700	-3,700	-3,700	-3,700
Redusere ruter med svakt passasjergrunnlag	-2,300	-4,680	-4,680	-4,680
Fylkesveger - drift				
Asfalt og forarbeid til asfalt	-5,000	-5,000	-5,000	-5,000
Fylkesveger - investeringer				
(forutsetter tilbakeføring av driftsfinans)				
Mindre trafikksikkerhetstiltak	-10,000			
Lavere ramme i ny HP samferdsel		-10,000	-10,000	-10,000
Lavere ramme i ny HP samferdsel		-10,000	-10,000	-10,000
Austvoll bru i Nes bygges ikke	-12,600	-10,000	-10,000	-10,000
TOTALT - kutt	-38,600	-49,380	-49,380	-49,380

Tiltak vurdert i tannhelseforetaket

(mill kr)	2017	2018	2019	2020
Tannlegevaktordningen utgår	-1,700	-1,700	-1,700	-1,700
Fjerne tilbudet til gruppe E - ikke lovepålagt (psykisk lidelse)	-2,500	-2,500	-2,500	-2,500
Gjennomføre vedtatte endringer i innkallingsintervall	-1,200	-1,700	-1,700	-1,700
Klinikkstruktur - redusere "enmannsklinikker"	0,000	-0,500	-1,000	-1,500
Redusert administrasjon	-1,300	-1,300	-1,300	-1,800
TOTALT - kutt	-6,700	-7,700	-8,200	-9,200

4. Hovedoversikter i 10 års perspektiv

(Beløp i mill kr - faste 2017-priser)	Regnskap 2015	Årsbud. (justert) 2016	Forslag til ramme for 2017	Forslag til ramme for 2018	Forslag til ramme for 2019	Forslag til ramme for 2020	Forslag til ramme for 2021	Forslag til ramme for 2022	Forslag til ramme for 2023	Forslag til ramme for 2024	Forslag til ramme for 2025	Forslag til ramme for 2026
Fylkesskatt	1519,5	1587,3	1655,6	1672,2	1688,9	1705,8	1722,9	1740,1	1757,5	1775,1	1792,8	1810,7
Rammetilskudd	1203,3	1243,1	1270,7	1283,4	1296,2	1309,2	1322,3	1335,5	1348,9	1362,4	1376,0	1389,7
SUM DRIFTSINNTEKTER	2722,8	2830,4	2926,3	2955,6	2985,1	3015,0	3045,1	3075,6	3106,4	3137,4	3168,8	3200,5
<i>Netto driftsutgifter 1)</i>												
Sentraladministrasjon - fellesutgifter	132,8	241,1	255,0	246,9	248,2	248,2	248,2	248,2	248,2	248,2	248,2	248,2
Utdanning	1652,0	1492,9	1424,4	1419,4	1408,2	1428,3	1450,8	1450,8	1450,8	1450,8	1450,8	1450,8
Tannhelseforetak	123,2	126,9	117,0	116,0	115,5	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5
Utviklingsavdelingen	137,8	154,9	130,8	130,5	131,3	131,3	131,3	131,3	131,3	131,3	131,3	131,3
Samferdsel												
Avdeling	10,6	11,5	11,5	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4
Kollektivtransport	371,4	391,6	401,7	392,2	395,7	395,7	395,7	395,7	395,7	395,7	395,7	395,7
Fylkesveger	403,2	326,2	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8	333,8
Pensjon (reg.premie og premieavvik)	-11,8	25,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0
NETTO DRIFTSUTGIFTER	2819,2	2770,0	2714,1	2690,2	2684,0	2703,1	2725,6	2725,6	2725,6	2725,6	2725,6	2725,6
Renteutgifter	75,0	79,2	80,9	82,3	89,9	110,4	115,1	117,0	118,6	119,6	122,7	126,1
Renteinntekter	18,0	15,0	15,0	15,0	15,0	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8	18,8
Renterefusjon skoleanlegg	4,6	3,8	3,5	3,3	3,1	2,8	3,2	3,0	2,7	2,4	2,2	1,9
Renterefusjon fylkesveger	10,2	8,9	10,1	11,4	11,8	14,4	14,1	13,7	13,3	12,8	12,4	11,9
Aksjeutbytte Vardar AS	74,8	88,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Salg av kraft	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Renter Vardar AS	15,7	14,8	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2
Utviklingsmidler fra Vardar AS	6,6	6,2	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
Avdrag	93,8	108,5	125,0	132,1	137,5	149,2	158,9	166,9	170,5	173,0	175,2	178,7
Avdrag elevpc'er	6,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilbakebetaling av forskutterte veger	20,0		33,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapitalandel av interhusleie	117,9	0,0										
NETTO DRIFTSUTG. INKL FINANS	2763,0	2817,1	2898,9	2849,4	2855,9	2901,1	2937,9	2948,5	2954,4	2958,5	2964,6	2972,1
Motpost avskrivninger	107,6											
Avsatt realvekst	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	21,3	28,1	57,6	87,5	117,6	148,0	178,8
NETTO DRIFTSRESULTAT	67,4	13,3	27,4	106,2	114,4	92,6	79,1	69,5	64,5	61,3	56,1	49,5
<i>Avsetning driftsfond</i>	69,5	116,5	54,3	40,4	18,0	17,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Bruk av driftsfond</i>	97,5	89,7	94,0	47,7	30,7	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto endr. driftsfond (+ red., - øk.)	27,9	-26,8	39,7	7,4	12,7	-15,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Interne finansieringstransaksjoner	1,6	1,2	1,3	2,1	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Overført fra året før	85,1	128,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
RESULTAT FØR INVESTERING	182,0	116,3	68,4	115,6	130,1	80,5	82,1	72,5	67,5	64,3	59,1	52,5
Overføres investering	61,6	116,3	68,4	115,6	130,1	80,5	68,6	58,6	53,9	49,3	15,6	9,7
IKKE DISPONERT	120,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,5	14,0	13,6	15,0	43,5	42,8
Driftsfond 31.12												
- Ordinært	112,3	144,7	118,6	111,3	98,6	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7
- Veger	13,6	13,6										
Sum driftsfond	125,9	158,3	118,6	111,3	98,6	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7	113,7
Nto driftsresultat i % av frie inntekter			0,9 %	3,6 %	3,8 %	3,1 %	2,6 %	2,3 %	2,1 %	2,0 %	1,8 %	1,5 %
Driftsfond i % av frie inntekter			4,1 %	3,8 %	3,3 %	3,8 %	3,7 %	3,7 %	3,7 %	3,6 %	3,6 %	3,6 %

Beløp i 1000 kr (ekskl mva)		FELLESPROSJEKTER									
VIRKSOMHET	FORMÅL	2 017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
IKT felles infrastruktur		9 316	9 316	9 316	9 316	9 316	9 316	9 316	9 316	9 316	9 316
Ladepunkt El bil		1 000									
Elevpc-er		13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100	13 100
Visma Flyt Skole		2 009	4 398	2 941	316						
Egenkapital Buskerud fylkeskommune pensjonskasse		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Alle bygg	Oppgradering/inneklima	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236	16 236
Alle bygg	Effektiviseringstiltak	10 000	10 000								
Sum - fellesprosjekter og stab		56 661	58 050	46 593	43 968	43 652	43 652	43 652	43 652	43 652	43 652
UTDANNINGSSEKTOREN											
	Særlig kostnadskreven utstyr	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907	2 907
	Utstyr/inventar nybygg/ombygg inkl overf fra 2016	26 000		15 000	15 000	20 000					
	Tilpasning av undervisningslokaler	3 000	3 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
	Utstyr Fagskolen Tinius Olsen (overført fra 2016)	5 000									
Åssiden vgs	Hus B og E - rehabilitering	44 000									
Rosthaug vgs	Rehab. undervisningsbygg	36 150									
Rosthaug vgs	Rehab. adm.bygg inkl overf fra 2016	11 500									
Gol vgs	Samlokalisering inkl overf fra 2016	10 000									
Rosthaug vgs	Verksted/lager/garasjer		8 000								
Kongsberg vgs	Tinius Olsen (overført fra 2016)	20 000									
Prisstigning 2016 av pågående prosjekter - ikke fordelt, inkl ovf fra 2016		12 862									
Ny investeringsplan		15 000	64 500	287 500	194 500	140 500	42 000	6 000			
Sum - utdanningssektoren		186 419	78 407	309 407	216 407	167 407	48 907	12 907	6 907	6 907	6 907
TANNHELSEFORETAKET											
	Til foretakets disposisjon	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528
Sum tannhelse		3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528	3 528
SAMFERDSEL											
	Samferdselssektoren Fylkesveger	111 678	170 202	148 002	148 002	148 002	148 002	148 002	148 002	148 002	148 002
	Investeringer m/renterefusjonsordning	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000	92 000
	Økning pga renterefusjonsordning 2015	48 500									
Sum - samferdselssektoren		252 178	262 202	240 002	240 002	240 002	240 002	240 002	240 002	240 002	240 002
TOTALSUM		498 786	402 187	599 530	503 905	454 589	336 089	300 089	294 089	294 089	294 089
FINANSIERING		2 017	2 018	2 019	2 020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	Elevrefusjoner - elevpc	8 400	8 400	9 400	9 400	9 400	9 400	9 400	9 400	9 400	9 400
	Bruk av lånemidler opptatt tidligere år	100 600									
	Overført fra driften	68 384	115 608	130 059	80 483	68 633	58 559	53 916	49 317	15 638	9 722
	Låneopptak	321 401	278 179	460 071	414 021	376 556	268 129	236 773	235 371	269 051	274 967
		498 786	402 187	599 530	503 905	454 589	336 089	300 089	294 089	294 089	294 089
	Gjeld 31/12 (inkl. endr. avdragsfond)	3 620 219	3 766 260	4 088 862	4 353 639	4 571 287	4 672 565	4 738 788	4 801 194	4 895 001	4 991 300
	Renter	80 944	82 280	89 931	110 352	115 114	117 033	118 561	119 575	122 737	126 121
	Avdrag	124 968	132 138	137 468	149 243	158 908	166 852	170 549	172 966	175 244	178 668
	Sum renter og avdrag	205 912	214 418	227 399	259 596	274 022	283 885	289 109	292 541	297 981	304 789

BUDSJETTOVERSIKT - DRIFTSDEL

(tall i mill kroner)			Regnskap	Justert	Budsjett	Økonomiplan for årene		
Linje	Rammeområder		2015	2016	2017	(faste 2017-priser)		
						2018	2019	2020
(1)	Sentraladministrasjon - fellesutgifter	Utgift	153,2	258,0	284,4	278,0	280,7	280,7
(2)		Inntekt	20,4	16,9	29,4	31,1	32,4	32,5
(3)	Utdanning	Utgift	1 995,6	1 752,8	1 634,8	1 629,8	1 618,5	1 638,6
(4)		Inntekt	343,6	259,9	210,4	210,4	210,4	210,4
(5)	Tannhelseforetak	Utgift	123,2	126,9	117,0	116,0	115,5	114,5
(6)		Inntekt						
(7)	Utviklingsavdeling	Utgift	354,0	322,4	268,9	268,6	269,3	269,3
(8)		Inntekt	216,2	167,5	138,0	138,0	138,0	138,0
(9)	Samferdsel							
(10)								
(11)	Avdeling	Utgift	185,8	168,1	96,9	96,8	96,8	96,8
(12)		Inntekt	175,3	156,6	85,4	85,4	85,4	85,4
(13)	Kollektivtransport	Utgift	382,3	394,6	404,7	395,2	398,7	398,7
(14)		Inntekt	10,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
(15)	Fylkesveger	Utgift	490,7	398,3	404,8	404,8	404,8	404,8
(16)		Inntekt	87,6	72,2	71,0	71,0	71,0	71,0
(17)	Pensjon	Utgift	-11,8	25,0	40,0	40,0	40,0	40,0
(18)		Inntekt						
(19)	Eiendomsforetak	Utgift	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
		Inntekt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(20)	Sum rammeområder	Utgift	3 673,1	3 446,2	3 251,4	3 229,2	3 224,3	3 243,4
(21)	Sum rammeområder	Inntekt	853,9	676,2	537,3	539,0	540,3	540,3
(22)	Sum rammeområder	Nettoutgift	2 819,2	2 770,0	2 714,1	2 690,2	2 684,0	2 703,1
(23)	1.900 Skatter m.v.	Inntekt	1 519,5	1 587,3	1 655,6	1 672,2	1 688,9	1 705,8
(24)	1.900 Skatter m.v.	Utgift						
(25)	Netto skatteinntekt	Nettoinnt.	1 519,5	1 587,3	1 655,6	1 672,2	1 688,9	1 705,8
(26)	1.940 Rammetilskudd	Nettoinnt.	1 203,3	1 243,1	1 270,7	1 283,4	1 296,2	1 309,2
(27)	Andre frie innt.	Inntekt						
(28)	Inntekter fra rammeområdene (linje 20)	Inntekt	853,9	676,2	537,3	539,0	540,3	540,3
(29)	Sum driftsinntekter ekskl. renter		3 576,7	3 506,6	3 463,6	3 494,5	3 525,4	3 555,3
	-Sum driftsutg. ekskl. renter (linje 20)		3 673,1	3 446,2	3 251,4	3 229,2	3 224,3	3 243,4
(30)	BRUTTO DRIFTSRESULTAT		-96,4	60,4	212,2	265,4	301,1	311,9
(31)	1.870 Renteutgifter	Utgift	75,0	79,2	80,9	82,3	89,9	110,4
(32)	1.870 - Renteinntekter mm	Inntekt	133,8	140,6	54,2	55,2	55,5	61,6
(33)	= Netto renteutgifter	Nettoutgift	-58,8	-61,4	26,7	27,1	34,5	48,7
(34)	1.870 Avdrag på lån	Utbet.	120,4	108,5	158,1	132,1	137,5	149,2
(35)	Kapitalandel internhusleie	Inntekt	117,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(36)	Avsatt realvekst	Utgift	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	21,3
(37)	1.860 Motpost avskrivninger	Inntekt	107,6					
(38)	NETTO DRIFTSRESULTAT		67,4	13,3	27,4	106,2	114,4	92,6
(39)	NETTO AVSETNINGER / BRUK AV AVSETNINGER		114,6	102,9	41,0	9,4	15,7	-12,1
(40)	RESULTAT ETTER NETTO AVSETNINGER		182,0	116,3	66,4	115,6	130,1	80,5

ANVENDELSE AV NETTO DRIFTSRESULTAT

Linje	(tall i 1000)	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2015-priser)		
					2018	2019	2020
(38)	NETTO DRIFTSRESULTAT Brukt slik:	67 417	13 336	27 408	106 190	114 368	92 597
(39)	1 880 Brukt til finansiering av utgifter i kapitalregnskapet Vedtatt disponert/inndekket del	61 595	116 284	68 384	115 608	130 059	80 483
(40)	A = Avsetninger	69 530	116 476	54 316	40 375	17 991	17 156
(41)	B = Bruk av avsetninger	184 127	219 425	95 292	49 794	33 681	5 042
(42)	A - B = SUM NETTO AVSETNINGER Ikke disponert/uinndekket del	-114 597	-102 949	-40 977	-9 419	-15 690	12 114
(43)	1 899 Ikke disponert netto driftsresultat (regnskapsmessig overskudd)	120 419	0	0	0	0	0
	1 899 Uinndekket negativt netto driftsresultat (regnskapsmessig underskudd)	0	0	0	0	0	0

NOTE TIL BUDSJETTOVERSIKT - DRIFTSDEL (Avsetninger/Bruk av avsetninger)

Inndekning av tidligere års uinndekket negativt netto driftsresultat (underskudd)

- + Avsetning til disposisjonsfond
- + Avsetning til bundne driftsfond ekskl. gjeldsavdragsfond
- + Avsetning til likviditetsreserve
- = A = SUM AVSETNING (= linje 40)

Disponering av tidligere års ikke-disponerte netto driftsresultat (overskudd)

- + Bruk av disposisjonsfond
- + Bruk av bundne driftsfond ekskl. gjeldsavdragsfond
- + Bruk av fjorårets resultat
- = B = BRUK AV TIDLIGERE AVSETNINGER (=linje 41)

BUDSJETTOVERSIKT - INVESTERINGSDEL (inkl mva)

(tall i 1000)			Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
Linje	Rammeområde					2018	2019	2020
(1)	Sentraladministrasjon - fellesutgifter	Utgift	6 970	64 490	61 056	62 678	49 166	46 081
(2)	Utdanning	Utgift	48 699	304 232	220 907	92 913	366 648	256 443
(3)	Tannhelseforetak (ex mva)	Utgift	2 986	6 553	3 528	3 528	3 528	3 528
(4)	Utviklingsavdeling	Utgift	0		0	0	0	0
(5)	Samferdsel	Utgift	368 714	504 820	298 831	310 709	284 402	284 402
(6)	eiendomsforetaket (ex mva)	Utgift	92 929	0	0	0	0	0
(7)	BRUTTO INVESTERINGSUTGIFTER		520 298	880 094	584 322	469 828	703 744	590 454
(8)	+ Utlån og kjøp av aksjer og andeler	Utbetaling	10 250	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
(9)	Dekning av tidligere års merforbruk							
(10)	+ Diverse utgifter / ex.ord. avdrag	Utgift/ Utbetaling		0	0	0	0	0
(11)	+ Avsetninger	Int.fin.tr. 1)	7 721	2 683	0	0	0	0
(12)	SUM FINANSIERINGSBEHOV		538 269	887 777	589 322	474 828	708 744	595 454
FINANSIERING:								
Fremmedkapital:								
(13)	Bruk av lån	Innt.føring	395 712	624 286	422 001	278 179	460 071	414 021
					0	0	0	0
	Tilskudd m.v.:				0	0	0	0
(14)	Tilskudd og refusjoner vedrørende investeringer	Inntekt		-937	0	0	0	0
(15)	Mottatt mva-kompensasjon		71 771	124 640	90 536	72 641	109 214	91 549
					0	0	0	0
Egenkapital årets drift:								
(16)	Bidrag fra årets "driftsbudsjett" (Linje 38)	Inntekt	61 595	116 284	0	0	0	0
(17)	Salg av fast eiendom m.v.	Inntekt	8 283	10 673	8 400	8 400	9 400	9 400
(18)	Mottatte avdrag på utlån, renter og utbytte, salg av aksjer og andeler.	Innbetaling		5 110				
(19)	Bruk av tidligere avsetninger	Int.fin.tr.	910	7 721				
(20)	Bruk av likviditetsreserve	Int.fin.tr.						
(21)	Regnskapsmessig merforbruk							
(22)	Fordelte utg. (6900)							
(23)	SUM FINANSIERING		538 269	887 777	589 322	474 828	708 744	595 454

OVERSIKT OVER UTVIKLING I GARANTIANSVAR

(tall i 1000,-)

Person, firma, organisasjon	Lånegarantiansvar pr. utgangen av året					
	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
				2018	2019	2020
Veien Kulturminnepark AS	6 500	6 000	5500	5 000	4 500	4 500
Vikersund Hoppssenter	900	675	450	225	0	0
Vikersund Hoppssenter	4 813	3 850	2887	1 925	962	962
Blaafarveverket	555	376	191	0	0	0
Hallingporten vegfinans	957 600	830 000	650 000	600 000	550 000	500 000
E-134, FT 14/26 *)	0	960 000	1 550 000	2 100 000	2 500 000	2 800 000
E-23 FT 14/48 **)	0	200 000	400 000	750 000	1 100 000	1 500 000
Sum garantiansvar	970 367	2 000 901	2 609 028	3 457 150	4 155 462	4 805 462

Fylkeskommunen har undertegnet et Letter of Comfort vedr. ny E16 Sollihøgda.

*) Fylkestinget har vedtatt maksimal låneramme på 3 100 mill kr (2014-kroner). Det er inngått låneavtaler for 2 800 mill kr.

***) Fylkestinget har vedtatt maksimal låneramme 1 750 mill kr (2014-kroner). Det er inngått låneavtaler for hele garantibeløpet

BUDSJETTSKJEMA 1A DRIFTSBUDSJETT

(beløp i 1000-kr)	BUDSJETT 2017	BUDSJETT 2016	REGNSKAP 2015
Skatt på inntekt og formue	-1 655 631	-1 587 298	-1 519 478
Ordinært rammetilskudd	-1 270 691	-1 243 106	-1 203 315
Andre direkte eller indirekte skatter			
Andre generelle statstilskudd	0	0	0
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER	-2 926 322	-2 830 404	-2 722 793
Renteinntekter og utbytte	-54 230	-140 603	-133 825
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	80 944	79 157	75 025
Kapitalandel internhusleie	0	0	-117 862
Avdrag på lån	158 068	108 480	120 433
NETTO FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER	184 782	47 034	-56 228
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk			
Til ubundne avsetninger	54 316	116 476	69 530
Til bundne avsetninger			
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk		-128 465	-85 073
Bruk av ubundne avsetninger	-95 292	-90 960	-184 127
Bruk av bundne avsetninger			
NETTO AVSETNINGER	-40 977	-102 949	-199 670
Overført til investeringsbudsjettet	68 384	116 284	61 595
TIL FORDELING DRIFT	-2 714 132	-2 770 034	-2 917 096
SUM FORDELTE DRIFT (fra skjema 1B)	2 714 133	2 770 034	2 711 604
MERFORBRUK/MINDREFORBRUK	0	0	-205 492

**BUDSJETTSKJEMA 1B
DRIFTSBUDSJETT**

(beløp i 1000-kr)	BUDSJETT 2017	BUDSJETT 2016	REGNSKAP 2015
TIL FORDELING DRIFT (fra skjema 1A)	-2 714 132	-2 770 034	-2 917 096
Sentraladministrasjon			
Sum inntekter	-29 437	-16 923	-20 417
Sum utgifter	284 402	258 026	153 243
Netto driftsramme	254 965	241 102	132 826
Utdanning			
Sum inntekter	-210 362	-259 914	-343 571
Sum utgifter	1 634 793	1 752 834	1 995 594
Netto driftsramme	1 424 431	1 492 920	1 652 023
Tannhelseforetak			
Sum inntekter	0	0	0
Sum utgifter	116 955	126 890	123 227
Netto driftsramme	116 955	126 890	123 227
Utviklingsavdeling			
Sum inntekter	-138 040	-167 545	-216 206
Sum utgifter	268 878	322 428	353 986
Netto driftsramme	130 838	154 883	137 780
Samferdselsavdeling			
Sum inntekter	-85 414	-156 649	-175 271
Sum utgifter	96 899	168 150	185 843
Netto driftsramme	11 485	11 500	10 572
Kollektivtransport			
Sum inntekter	-3 000	-3 000	-10 883
Sum utgifter	404 684	394 586	382 320
Netto driftsramme	401 684	391 586	371 436
Fylkesveger			
Sum inntekter	-71 000	-72 169	-87 550
Sum utgifter	404 775	398 321	490 724
Netto driftsramme	333 775	326 152	403 174
Pensjon			
Sum inntekter	0	0	0
Sum utgifter	40 000	25 000	-11 833
Netto driftsramme	40 000	25 000	-11 833
Eiendomsforetak			
Sum inntekter	0	0	0
Sum utgifter	0	0	0
Netto driftsramme	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	0	-107 602
SUM FORDELT TIL DRIFT	2 714 132	2 770 034	2 711 604

SALDERING DRIFT

(beløp i 1000-kr)	BUDSJETT 2017	BUDSJETT 2016	REGNSKAP 2015
Merinntekter	0	0	0
Mindreinntekter	0	0	0
Merutgifter	0	0	0
Mindreutgifter	0	0	0
Pliktige avsetninger til bundne fond	0	0	0
Netto merinnt. etter pliktige avsetninger (regnm.overskudd)			-205 492
Netto merutg. etter pliktige avsetninger (regnm.overskudd)	0	0	

BUDSJETTSKJEMA 2A INVESTERINGSBUDSJETT

Oversikten inneholder utgift og inntekt for MVA, som ikke vises av hovedoversikt kapital

(beløp i 1000-kr)	BUDSJETT 2017	BUDSJETT 2016	REGNSKAP 2015
Investeringer i anleggsmidler	584 322	880 094	520 298
Utlån, forskutteringer og aksjekjøp	5 000	5 000	10 250
Avdrag på lån	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0
Avsetninger	0	2 683	7 721
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	589 322	887 777	538 269
<i>Finansiert slik</i>			
Bruk av lånemidler	-422 001	-624 286	-395 712
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-8 400	-10 673	-8 283
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-90 536	-124 640	-71 771
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	-5 110	0
Andre inntekter	0	0	0
SUM EKSTERN FINANSIERING	-520 937	-764 709	-475 765
Overført fra driftsbudsjettet	-68 384	0	0
Bruk av avsetninger	0	-7 721	-910
SUM FINANSIERING	-589 322	-772 430	-476 674

BUDSJETTSKJEMA 2B INVESTERINGSBUDSJETT

Oversikten viser investeringsbeløp inkl. mva iht forskriftskrav. Hovedoversikt viser beløp uten mva

(beløp i 1000-kr)	BUDSJETT 2017
Til investeringer i anleggsmidler (fra skjema 2A)	589 322
Fordelt slik:	
Sentraladministrasjonen	
IKT felles infrastruktur	10 946
Ladepunkt EI bil	1 185
Elev-pc-er	15 524
Visma Flyt Skole	2 361
Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse - Egenkapital	5 000
Alle bygg	
Oppgradering/inneklima	19 240
Alle bygg	
Effektiviseringstiltak	11 800
Utdanningsavdelingen	
Særlig kostnadskreven utstyr	3 445
Utstyr og løst inventar nybygg/ombygg	30 810
Tilpasning av undervisningslokaler	3 555
Fagskolen Tinius Olsen	
Utstyr	5 925
Åssiden vgs	
Hus B og E - rehabilitering	52 140
Rosthaug vgs	
Rehab. undervisningsbygg	42 838
Rosthaug vgs	
Rehab. adm.bygg inkl overf fra 2016	13 628
Gol vgs	
Samlokalisering inkl overf fra 2016	11 850
Rosthaug vgs	
Verksted/lager/garasjer	0
Kongsberg vgs	
Tinius Olsen (overført fra 2016)	23 700
Prisstigning 2016 av pågående prosjekter - ikke fordelt, inkl ovf fra 2016	15 241
Ny investeringsplan	17 775
Tannhelseforetaket (ex mva)	
Til styrets disposisjon	3 528
Samferdselsavdelingen	
Fylkesveger	298 831
SUM	589 322

5. Sammendragstabeller

Tabellene viser sektoradministrasjonens forslag til fordeling av kostnader på ressurstype. Fylkestinget vedtar ikke denne fordeling, men kun en ramme pr. sektor jfr. forslag til vedtak. Hovedutvalgene står fritt til å foreslå omdisponeringer.

For utdanningsavdelingen vedtar hovedutvalget fordeling av utdanningssektorens ramme pr enhet.

For samferdsel kan hovedutvalget vedta omfordeling av ramme mellom de 3 hovedområdene avdeling, kollektiv og fylkesveger.

For interne administrative fellestjenester kan fylkesrådmannen omfordele ramme mellom avdelingene (unntatt politisk aktivitet).

SAMMENDRAGSTABELL TOTALT

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	1 354 544	1 383 844	1 455 526	1 453 734	1 451 883	1 474 504
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	675 143	723 734	731 251	723 499	728 047	728 002
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatter egenprod.)	964 330	797 388	759 157	748 619	751 560	750 560
4 (4000)	Overføringsutgifter	667 879	423 241	305 451	303 301	292 766	290 358
(A)	Sum driftsutgifter	3 661 896	3 328 207	3 251 386	3 229 153	3 224 256	3 243 423
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	67 194	65 106	51 888	52 795	53 339	53 339
7 (7000)	Refusjoner	323 916	208 226	245 152	245 965	246 732	246 800
8 (8000)	Overføringsinntekter	460 861	397 117	240 213	240 192	240 192	240 192
(B)	Sum driftsinntekter	851 971	670 450	537 253	538 952	540 263	540 331
(A-B)	Netto driftsutgifter	2 809 925	2 657 757	2 714 133	2 690 201	2 683 993	2 703 092

SAMMENDRAGSTABELL FOR UTDANNINGSSEKTOREN

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	1 225 803	1 219 050	1 205 389	1 205 389	1 205 389	1 227 889
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	237 569	311 849	256 315	254 167	254 168	254 167
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatter egenprod.)	453 121	183 955	216 337	216 337	216 337	216 337
4 (4000)	Overføringsutgifter	79 102	38 986	-43 248	-46 138	-57 367	-59 767
(A)	Sum driftsutgifter	1 995 594	1 753 841	1 634 793	1 629 754	1 618 527	1 638 626
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	61 490	61 989	46 518	46 518	46 518	46 518
7 (7000)	Refusjoner	196 564	112 565	131 618	131 618	131 618	131 618
8 (8000)	Overføringsinntekter	85 517	86 368	32 226	32 226	32 226	32 226
(B)	Sum driftsinntekter	343 571	260 921	210 362	210 362	210 362	210 362
(A-B)	Netto driftsutgifter	1 652 023	1 492 920	1 424 431	1 419 392	1 408 164	1 428 264

SAMMENDRAGSTABELL FOR UTVIKLINGSAVDELINGEN

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	51 501	50 500	54 082	55 782	56 532	56 532
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	29 261	43 915	18 332	16 332	16 332	16 332
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	498	215	215	215	215	215
4 og 5	Overførings- og finansutgifter	272 725	227 798	196 249	196 249	196 249	196 249
(A)	Sum driftsutgifter	353 986	322 428	268 878	268 578	269 328	269 328
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	364	100	100	100	100	100
7 (7000)	Refusjoner	10 316	9 100	9 974	9 974	9 974	9 974
8 og 9	Overførings- og finansinntekter	205 525	158 345	127 966	127 966	127 966	127 966
(B)	Sum driftsinntekter	216 206	167 545	138 040	138 040	138 040	138 040
(A-B)	Netto driftsutgifter	137 780	154 883	130 838	130 538	131 288	131 288

SAMMENDRAGSTABELL FOR SAMFERDSELSAVDELINGEN

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	7 577	8 370	9 508	9 508	9 508	9 508
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	366 230	326 105	339 129	339 079	339 028	339 028
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	384 365	484 362	423 684	414 204	417 704	417 704
4 og 5	Overføringsutgifter	300 714	142 220	134 037	134 037	134 037	134 037
(A)	Sum driftsutgifter	1 058 886	961 057	906 358	896 828	900 278	900 278

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	180	130	130	130	130	130
7 (7000)	Refusjoner	105 202	79 284	79 284	79 284	79 284	79 284
8 og 9	Overføringsinntekter	168 322	152 404	80 000	80 000	80 000	80 000
(B)	Sum driftsinntekter	273 704	231 818	159 414	159 414	159 414	159 414

(A-B)	Netto driftsutgifter	785 182	729 239	746 944	737 414	740 864	740 864
-------	-----------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Tallene inkluderer hp 5 og 9

Virksomhet: Administrasjon inkl. belønningsordning, løyver og hovedutvalg

Ansvar (budsjettkonto i øk.system): 800000 800092

Tjeneste (budsjettkonto i øk.system): 14011 14200 14804 17220 17300 17330

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	7 556	8 370	9 508	9 508	9 508	9 508
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	27 919	12 045	11 354	11 304	11 254	11 254
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	20 170	81 235	10 000	10 000	10 000	10 000
4 og 5	Overføringsutgifter	130 198	66 499	66 037	66 037	66 037	66 037
(A)	Sum driftsutgifter *)	185 843	168 150	96 899	96 849	96 799	96 799

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	180	130	130	130	130	130
7 (7000)	Refusjoner	10 925	5 284	5 284	5 284	5 284	5 284
8 og 9	Overføringsinntekter	164 165	151 235	80 000	80 000	80 000	80 000
(B)	Sum driftsinntekter	175 271	156 649	85 414	85 414	85 414	85 414

(A-B)	Netto driftsutgifter	10 572	11 500	11 485	11 435	11 385	11 385
-------	-----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Virksomhet: Kollektivtrafikk/TT-tjenesten

Ansvar (budsjettkonto i øk.system): 800100 800150

Tjeneste (budsjettkonto i øk.system): 17300 17330

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	7	0	0	0	0	0
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	18 094	459	0	0	0	0
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	353 335	391 127	401 684	392 204	395 704	395 704
4 og 5	Overføringsutgifter	10 883	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
(A)	Sum driftsutgifter *)	382 320	394 586	404 684	395 204	398 704	398 704

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	0	0	0	0	0	0
7 (7000)	Refusjoner	8 483	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
8 og 9	Overføringsinntekter	2 400	0	0	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	10 883	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000

(A-B)	Netto driftsutgifter	371 436	391 586	401 684	392 204	395 704	395 704
-------	-----------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Virksomhet: Fylkesveger - inkl. ferje, FTU og prosjekter
 Ansvar (budsjettkonto i øk.system): 800300 800400 800500
 Tjeneste (budsjettkonto i øk.system): 17220

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	14	0	0	0	0	0
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	320 217	313 600	327 775	327 775	327 775	327 775
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	10 860	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
4 og 5	Overføringsutgifter	159 633	72 721	65 000	65 000	65 000	65 000
(A)	Sum driftsutgifter *)	490 724	398 321	404 775	404 775	404 775	404 775
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	0	0	0	0	0	0
7 (7000)	Refusjoner	85 793	71 000	71 000	71 000	71 000	71 000
8 og 9	Overføringsinntekter	1 757	1 169	0	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	87 550	72 169	71 000	71 000	71 000	71 000
(A-B)	Netto driftsutgifter	403 174	326 152	333 775	333 775	333 775	333 775

SAMMENDRAGSTABELL FOR TANNHELSE

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter						
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)						
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	123 227	126 890	116 955	115 955	115 455	114 455
4 (4000)	Overføringsutgifter						
5(5000)		0	0				
(A)	Sum driftsutgifter	123 227	126 890	116 955	115 955	115 455	114 455
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter						
7 (7000)	Refusjoner						
8 (8000)	Overføringsinntekter						
9(9000)	Mindreforbruk						
(B)	Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
(A-B)	Netto driftsutgifter	123 227	126 890	116 955	115 955	115 455	114 455

SAMMENDRAGSTABELL FOR INTERNE ADMINISTRATIVE FELLESTJENESTER

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	81 495	80 923	146 547	143 056	140 455	140 575
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	42 083	41 864	117 475	113 921	118 518	118 474
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatter egenprod.)	3 118	1 966	1 967	1 908	1 849	1 849
4 (4000)	Overføringsutgifter	15 338	14 237	18 412	19 154	19 847	19 839
(A)	Sum driftsutgifter	142 035	138 990	284 402	278 038	280 669	280 737

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	5 159	2 887	5 140	6 047	6 591	6 591
7 (7000)	Refusjoner	11 834	7 278	24 276	25 089	25 855	25 923
8 (8000)	Overføringsinntekter	1 497	0	21	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	18 489	10 165	29 437	31 136	32 446	32 514

(A-B)	Netto driftsutgifter	123 546	128 826	254 965	246 902	248 223	248 223
-------	-----------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Virksomhet: SENTRALE POLITISKE ORGANER

Ansvar (budsjettkonto i øk.system): 100000-100902

Tjeneste (budsjettkonto i øk.system):

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	17 942	13 906	14 225	14 214	14 205	14 205
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	4 848	3 576	3 615	3 128	2 972	2 972
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatter egenprod.)	2 001	1 966	1 967	1 908	1 849	1 849
4 (4000)	Overføringsutgifter	2 597	2 767	2 141	2 141	2 141	2 141
(A)	Sum driftsutgifter	27 388	22 215	21 947	21 391	21 166	21 166

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	2 599	0	0	0	0	0
7 (7000)	Refusjoner	702	118	118	118	118	118
8 (8000)	Overføringsinntekter	721	0	0	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	4 022	118	118	118	118	118

(A-B)	Netto driftsutgifter	23 366	22 097	21 829	21 273	21 048	21 048
-------	-----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Virksomhet: ØKONOMIAVDELINGEN

Ansvar (budsjettkonto i øk.system):

Tjeneste (budsjettkonto i øk.system):

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	15 945	17 253	17 970	18 926	19 511	19 631
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	3 080	4 605	4 261	3 790	3 328	3 284
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatter egenprod.)	0	0	0	0	0	0
4 (4000)	Overføringsutgifter	741	613	842	771	699	691
(A)	Sum driftsutgifter	19 766	22 471	23 072	23 486	23 538	23 606

6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	410	710	1 213	2 120	2 664	2 664
7 (7000)	Refusjoner	4 621	3 372	3 493	3 494	3 495	3 563
8 (8000)	Overføringsinntekter	0	0	0	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	5 030	4 082	4 706	5 614	6 159	6 227

(A-B)	Netto driftsutgifter	14 735	18 389	18 366	17 873	17 379	17 379
-------	-----------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Virksomhet: KVALITETSAVDELINGEN
 Ansvar (budsjettkonto i øk.system): 104000 -104999
 Tjeneste (budsjettkonto i øk.system):

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	45 109	47 299	111 869	107 493	104 376	104 376
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	32 819	32 487	108 429	105 878	111 139	111 139
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	1 117	0	0	0	0	0
4 (4000)	Overføringsutgifter	11 776	10 602	15 174	15 987	16 752	16 752
(A)	Sum driftsutgifter	90 822	90 387	235 472	229 357	232 267	232 267
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	1 925	2 077	3 827	3 827	3 827	3 827
7 (7000)	Refusjoner	6 288	3 533	20 410	21 222	21 987	21 987
8 (8000)	Overføringsinntekter	776	0	21	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	8 990	5 610	24 258	25 049	25 814	25 814
(A-B)	Netto driftsutgifter	81 832	84 778	211 215	204 308	206 453	206 453

Virksomhet: KOMMUNIKASJONSAVDELINGEN
 Ansvar (budsjettkonto i øk.system):
 Tjeneste (budsjettkonto i øk.system):

HPS	ART	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017	Økonomiplan for årene (faste 2017-priser)		
					2018	2019	2020
0 (0100)	Lønn og sosiale utgifter	2 500	2 466	2 484	2 423	2 363	2 363
1-2 (1000)	Kjøp av varer og tjenester (egenprod.)	1 337	1 196	1 171	1 125	1 080	1 080
3 (3000)	Kjøp av tjenester (erstatte egenprod.)	0	0	0	0	0	0
4 (4000)	Overføringsutgifter	223	255	255	255	255	255
(A)	Sum driftsutgifter	4 059	3 917	3 910	3 803	3 698	3 698
6 (6000)	Salgs- og leieinntekter	225	100	100	100	100	100
7 (7000)	Refusjoner	223	255	255	255	255	255
8 (8000)	Overføringsinntekter	0	0	0	0	0	0
(B)	Sum driftsinntekter	447	355	355	355	355	355
(A-B)	Netto driftsutgifter	3 612	3 562	3 555	3 448	3 343	3 343